

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ
BAĞIMLILIĞININ ETKİLERİNİN
İNCELENEREK OLASI ZARARLARININ
BERTARAF EDİLMESİ VE BU
TEKNOLOJİLERİN KONTROLLÜ
KULLANIMININ SAĞLANMASI İÇİN
YAPILMASI GEREKENLERİN
SAPTANMASI AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10 / 38, 466, 494, 536, 978, 983, 984)
TUTANAK DERGİSİ**

**13'üncü Toplantı
13 Kasım 2019 Çarşamba**

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Nabi Avcı'nın, Komisyonun bugüne kadar yaptığı çalışmalara ve bugünkü toplantıyı çalıştay şeklinde yapmaktaki amaçlarına ilişkin açıklaması

III.- ARAŞTIRMA KOMİSYONLARI

A) RAPOR ÜZERİNDE GÖRÜŞMELER

1.-Bilişim Teknolojileri Bağımlılığının Etkilerinin İncelenerek Olası Zararlarının Bertaraf Edilmesi ve Bu Teknolojilerin Kontrollü Kullanımının Sağlanması İçin Yapılması Gerekenlerin Saptanması Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonunun taslak raporu üzerinde görüşmeler

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ BAĞIMLILIĞININ ETKİLERİNİN İNCELENEREK OLASI ZARARLARININ BERTARAF EDİLMESİ VE BU TEKNOLOJİLERİN KONTROLLÜ KULLANIMININ SAĞLANMASI İÇİN YAPILMASI GEREKENLERİN SAPTANMASI AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU

(10 / 38, 466, 494, 536, 978, 983, 984)

13'üncü Toplantı

13 Kasım 2019 Çarşamba

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Bilişim Teknolojileri Bağımlılığının Etkilerinin İncelenerek Olası Zararlarının Bertaraf Edilmesi ve Bu Teknolojilerin Kontrollü Kullanımının Sağlanması İçin Yapılması Gerekenlerin Saptanması Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 10.16'da açılarak iki oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Nabi Avcı, Komisyonun bugüne kadar yaptığı çalışmalara ve bugünkü toplantıyı çalıştay şeklinde yapmaktaki amaçlarına ilişkin bir açıklamada bulundu.

Bilişim Teknolojileri Bağımlılığının Etkilerinin İncelenerek Olası Zararlarının Bertaraf Edilmesi ve Bu Teknolojilerin Kontrollü Kullanımının Sağlanması İçin Yapılması Gerekenlerin Saptanması Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonunun taslak raporu üzerinde yapılan görüşmeler çalıştay şeklinde yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 17.45'te toplantıya son verildi.

13 Kasım 2019 Çarşamba**BİRİNCİ OTURUM****Açılma Saati: 10.16****BAŞKAN: Nabi AVCI (Eskişehir)****BAŞKAN VEKİLİ: Ahmet SORGUN (Konya)****SÖZCÜ: İsmail KAYA (Osmaniye)****KÂTİP: Ahmet ZENBİLCİ (Adana)**

BAŞKAN – Değerli milletvekili arkadaşlarım, değerli misafirlerimiz, hocalarımız, uzmanlarımız, kurum temsilcilerimiz, basının değerli temsilcileri; Türkiye Büyük Millet Meclisinin en uzun isimli komisyonunun çalıştayına hoş geldiniz.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Nabi Avcı'nın, Komisyonun bugüne kadar yaptığı çalışmalara ve bugünkü toplantıyı çalıştay şeklinde yapmaktaki amaçlarına ilişkin açıklaması

BAŞKAN NABİ AVCI - Bilişim Teknolojileri Bağımlılığının Araştırılması, Etkilerinin İncelenerek Olası Zararlarının Bertaraf Edilmesi ve Bu Teknolojilerin Kontrollü Kullanımının Sağlanması İçin Yapılması Gerekenlerin Saptanması Amacıyla Kurulan Komisyon, Komisyonumuzun resmî adı bu. Biz, buna kısaca “Bilişim Teknolojileri Bağımlılığıyla Mücadele Komisyonu” diyoruz.

Komisyonumuz 21 Şubat 2019 tarihinde alınan bir Genel Kurul kararıyla kuruldu ve 8 Mayıs 2019'da çalışmalarına başladı. Bu çerçevede, bugün itibarıyla 14 toplantı yaptık ve konuyla ilgili bakanlıklardan, kamu kurum ve kuruluşlarından, sivil toplum kuruluşlarından, üniversitelerden, değişik kurumlardan davet edilen uzmanların, temsilcilerin katılımıyla bugüne kadar 39 uzman ve temsilciyi dinledik. Toplantılarda dinlediğimiz bakanlık ve kuruluşlar, Sağlık Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Başkanlığı, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Başkanlığı, dernek, sivil toplum kuruluşu ve değişik merkezlerden de Yeşilay Cemiyetinden, Türkiye Mühendis ve Mimarlar Odası Bilgisayar Mühendisleri Odasından, Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneğinden, Bilişim Teknolojileri Eğitimcileri Derneğinden, Türkiye Bilim Derneğinden, Sağlık ve Sosyal Hizmetler Dernekleri Federasyonundan, Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezinden davet ettiğimiz temsilcileri ve uzmanları herhangi bir süre sınırı pek olmaksızın dinledik. Ayrıca, Cumhurbaşkanlığımızdan ilgili kurul temsilcisi olarak hocamızı dinledik. Bugün de 26 katılımcının katılımıyla bir çalıştay düzenledik.

Bu çalıştaydan maksadımız şu: Biz, sağ olun, sizlerin teşrifıyla her birinizi ayrı ayrı dinledik, sizlerin değişik konularda ne düşündüğünüzü, ne önerdiğinizi biz Komisyon üyeleri olarak biliyoruz ama siz birbirinizin ne söylediği konusunda belki yeterince bilgi sahibi değilsiniz, gerçi, tutanaklarımızda her konuşmacımızın, her katılımcımızın söyledikleri aynen var, dolayısıyla, o tutanakları okuduğunuz zaman... Yüzlerce sayfalık bir birikim oluştu orada. Dolayısıyla, bir de tabii onları tek yönlü okumak da çok verimli olmayabilir çünkü muhtemelen onları okusanız da okurken “Burada, ben şöyle düşünüyorum, hayır, arkadaşımızın bu dediği doğru değil, bu sözü ben şöyle söyledim.” gibi sizin birtakım ihtirazi kayıtlarınız olabilir, mutlaka vardır. Dolayısıyla, Komisyon olarak başlangıçta aldığımız kararda dedik ki: “Değerli katılımcılar tezlerini, önerilerini bir de birbirlerini duyacak şekilde

ifade etsinler ki... “Barıkayihakikat müsademeyiefkârdan doğar.” yani “Hakikat şimşeği fikirlerin çarpışmasından doğar.” gibi bir deyişimiz var biliyorsunuz. Ne yazık ki dilimizdeki olağanüstü gelişmelerin sonucu olarak, böyle alıntılar yaptığımız zaman böyle uzun uzun lügat açıklaması yapmak mecburiyeti de hasıl oluyor. Her hâlükârda birbirimizi duymakta, dinlemekte yarar var; onun için böyle bir çalıştay düzenledik.

Biz Komisyon olarak çok konuşmayacağız, sizleri dinledikten sonra biz de kanaatlerimizi... Tabii, arada söylediğiniz bazı şeyleri anlayamayabiliriz, soru sorma ihtiyacı duyabiliriz, özellikle terminoloji konusunda zaman zaman ek açıklama isticram edebiliriz ama onun dışında, biz Komisyon olarak sizi dinlemek istiyoruz ama siz hem birbirini dinleme hem de birbirinize cevap verme hakkına sahipsiniz. Dolayısıyla, bir müsademeyiefkâr, fikirler çarpışması zemini oluşturmaya gayret ediyoruz. Bu müsademeyi fazla abartmayacağınızı ümit ediyoruz, sadece düşünsel düzeyde bırakacağınızı ümit ediyoruz çünkü zaman zaman Meclisimizde bu müsademeyiefkârın düşünsel boyutları aştığına dair örnekler yaşadık. Tabii ki bunu sadece bir nükte olarak söylüyoruz.

Efendim, her konuşmacıya sırayla söz vereceğim müsaade ederseniz. Böylece, her konuşmacımız on dakika kendi düşündüklerini ifade etme imkânı bulacak inşallah, daha sonra da karşılıklı olarak birbirimizin söylediklerine ilişkin sorular ve itirazı görüşleri alacağız.

Bugün, sabah oturumunda 12.00’ye kadar çalışacağız. 12.00-14.00 arasında yemek molası vereceğiz. Meclisimizin mütevazı mutfağında ikramımız olacak ama ben de dâhil olmak üzere Komisyon üyesi bazı milletvekili arkadaşlarımızın bu öğle tatilinde başka bir toplantıya da katılmaları gerekiyor. AK PARTİ’li üyeler olarak, Genel Merkezde 12.00-13.00 arasında bizim bir toplantımız olacak, biz o toplantıya gidip geleceğiz yani yemekte sizinle birlikte olamayacağımız için bunu arz ediyorum ama diğer Komisyon üyesi arkadaşlarımız sizlerle birlikte olacaklar.

Tekrar hem daha önceki katılımların için hem bugünkü teşrifiniz için her birinize ayrı ayrı çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, dediğim gibi, sırayla konuşacağız. En başta, Cumhurbaşkanlığı Kurul Üyesi Sevgili Hocamız Prof. Dr. Necdet Ünüvar Hocamıza söz vereceğiz.

Buyurun Hocam.

III.- ARAŞTIRMA KOMİSYONLARI

A) RAPOR ÜZERİNDE GÖRÜŞMELER

1.-Bilişim Teknolojileri Bağımlılığının Etkilerinin İncelenerek Olası Zararlarının Bertaraf Edilmesi ve Bu Teknolojilerin Kontrollü Kullanımının Sağlanması İçin Yapılması Gerekenlerin Saptanması Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonunun taslak raporu üzerinde görüşmeler()*

CUMHURBAŞKANLIĞI SAĞLIK VE GIDA POLİTİKALARI KURULU ÜYESİ PROF. DR. NECDET ÜNÜVAR – Hocam, çok teşekkür ediyorum.

Sizi, değerli milletvekillerimizi ve değerli konukları saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle tebrik ediyorum, gerçekten, hepimizin çok mustarip olduğu bir alanda çok faydalı bir çalışma yaptınız. Hem Komisyon toplantısına hem de bu çalışmaya davetiniz için çok teşekkür ediyorum.

Ben “sonuç ve önerileri” okudum. Daha önce de arz ettiğim gibi, Komisyonunda sunum yapan değerli üstatların konuşmalarını da mümkün olduğunca okudum, onları değerlendirmeye çalıştım.

(*) Komisyon Raporu Tutanağa eklidir.

“Sonuç ve öneriler” kısmı güzel olmuş ama belki bir iki tane daha konuya açıklık getirmek adına, tekrara da düşmemek adına birkaç tane öneride bulunmak istiyorum. Bir defa, teknoloji bağımlılığı ile sağlık arasında bir ilişki var. O konuları en azından “sonuç ve öneriler” kısmında ben göremedim. Teknoloji bağımlılığı sadece huzuru, toplumla bütünleşmeyi değil sağlığı da olumsuz yönde etkileyebiliyor. Obezite çok önemli bir sıkıntı gerçekten, uzun süre hareketsiz kalmak obeziteye yol açıyor. Belki bunu vurgulamak lazım. Vücut kompozisyonunda değişiklikler, özellikle postür bozuklukları, bel, omuz gibi bozukluklar var, bunlara vurgu yapmak lazım.

Komisyon sunumunda biraz eksantrik isimli hastalıklardan bahsetmiştim ama teknolojinin zararları sadece isminin telaffuzu bile zor olan hastalıklardan ibaret değil. Özellikle teknolojinin taşınırken ya “Wi-Fi” dediğimiz ağ üzerinden ya kablo veyahut da telefonların SİM kartları üzerinden taşındığını biliyoruz ve bunların oluşturduğu birtakım zararlar söz konusu. Özellikle “non iyonize radyasyon” dediğimiz tepemizdeki ışıklar, mikrodalga fırınlar, prizler vasıtasıyla yayılabilen non iyonize radyasyon. İyonize radyasyon, bizim röntgen ışınlarıyla film çektirirken aldığımız zararlı, kırmızıyla ifade edilen iyonize radyasyon. Non iyonize radyasyon ise onun kadar zararlı değil ama bütünüyle zararsız olmayan, gözlerde birtakım kaşınmalar, baş ağrısı, uykusuzluk, huzursuzluk gibi sıkıntılar... Belki buna bir vurgu yapmakta fayda olabilir çünkü insanlar sadece o selfitis, tamamen eve kapanma gibi ileride derecede sıkıntıları göz önünde bulundurabiliyor ama bunlar da zararsız değil, belki onu vurgulamak lazım.

Ayrıca, akıllı cihazların ışık ve parlaklık seviyesinin de bağımlılığı artırıcı yönünün olduğuna dair yayınlar var. Ben “sonuç ve öneriler”de bunu göremedim. Bunu özellikle vurgulamakta fayda var. Çok basit bir tedbirle bağımlılık riskini azaltma durumu olabilir çünkü özellikle küçük çocuklarda yani farik ve mümeyyiz olmayan çocuklarda ışık ve parlaklığın bağımlılığı artırıcı yönü olabilir, onu vurgulamak lazım.

Diğer bağımlılıklarla ilişkisinde, 191’le ilişkilendirmişsiniz, gayet güzel bir öneri ama diğer bağımlılıklar ile teknoloji bağımlılığı arasında da bir ilişki var, belki onu da vurgulamak lazım. Sunumunda, dopamin üzerinden yani hazzın artışı üzerinden ifade etmiştim.

Ailede ve okulda teknolojisiz mutluluk alanları oluşturmak gerekir diye ifade etmiştim, onu da göremedim, belki o da ifade edilebilir.

Aile hekimleri çok önemli. Türkiye’de hemen hemen herkesin aile hekimi var. Aile hekimlerine bilhassa tıp eğitiminde, teknolojik bağımlılıkla baş edebilme becerilerini artırıcı nitelikte müfredata o bilgileri ilave etmenin yararlı olduğunu düşünüyorum. Onu da ben “sonuç ve öneriler”de göremedim.

Bir de teknoloji bağımlılığı gibi görünen bazı oyunlar var, ölüme sürüklüyor. Anayasa’mızın 17’nci maddesinde, Türk Ceza Kanunu’nun 84 ve 86’ncı maddelerinde intihara sürüklenme, taksirle ölüm vesaire gibi hükümler var. Belki bunlar bilinenin tekrarı olsa da oraya ilave etmenin faydalı olacağını düşünüyorum, en azından topluma, bilmeyenlere uyarı niteliğinde, onu tekrar öğretme anlamında.

Anneler ve öğretmenlere özel bir vurgu yapılması gerektiğini düşünürüm çünkü onlar erken uyarı sistemini en iyi algılayan ve çocuklara en çabuk öğreten kişilerdir, onlara özel bir vurgunun olması gerektiğini düşünürüm.

Varsa ve gözünden kaçmışsa bağışlayın ama kendi değerlerimize uygun içerikte teknolojiye dış bağımlılığı azaltmak amaçlı çabalara biraz daha vurgu yapmanın çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Boşluk ile bağımlılık arasında çok yakın bir ilişki var. Bilhassa boşluğu doldurmanın üzerinde durmak ve bu konuda belki özellikle yerel yönetimlere bir görev addetmenin çok faydalı olacağını düşünürüm. Tabii, sadece belediyeler değil farklı bakanlıklar da olabilir.

Son önerim de şu: Ben, daha önce 3 tane araştırma komisyonuna başkanlık yapmış bir kişi olarak, biraz da tecrübeden mütevellit, yazdığımız raporlar kapsamlı oluyor ve insanların çoğu bu raporu bütünüyle okuyamıyor, bir özet rapor yapmanın faydalı olacağını düşünürüm. Burada da prensipte, okunabilecek uzunlukta ve anlaşılabilir kısıllıkta bir özet rapor yapılabilirse yani 20-30 sayfalık, özellikle “sonuç ve öneriler” kısmını öne çıkaracak ve küçük bir yönetici özetiyle tamamlanmış bir özet kitapçık olursa toplumda daha fazla makes bulacağına inanıyorum.

Başarılar diliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim.

Şimdi, Sayın Toraman, buyurun.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ REHBERLİK HİZMETLERİ DAİRE BAŞKANI SEYFETTİN TORAMAN – Sayın Başkanım, değerli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Burada, Millî Eğitim Bakanlığı çok geniş bir bakanlık olduğu için farklı genel müdürlüklerden konuyla ilgili olan çalışma arkadaşlarımız var. Öğleden sonraki kısma da Temel Eğitim Genel Müdürlüğümüz Sayın Cem Gençoğlu iştirak edecekler, şu an başka bir toplantıdalar.

Biz, Millî Eğitim Bakanlığı ve özelinde Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü olarak bu Komisyon çalışmalarına Millî Eğitim Bakanlığının bu konularla ilgili çalışmasını hangi sistematik içerisinde önceleyerek bu konuları ele aldığını paylaştık. Onu da 4 başlıkta toplamıştık.

En temelde, önleyici ve koruyucu rehberlik hizmetleri kapsamında Yeşilayla birlikte oluşturduğumuz Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim İçerikleri vardı. Bunlar, 2014 yılından bugüne kadar kullanılan ve her yıl ihtiyaçlar doğrultusunda yenilenen ve etkinlik analizleri yapan içeriklerdi. Burada da teknoloji bağımlılığı geniş bir şekilde ele alınıyordu.

Millî Eğitim Bakanlığı kılcal damarları fazla olan bir bakanlık ve sayı üretmede, kişiye ulaşmada çok etkili fakat burada esas üzerinde durduğumuz nokta, etkinlik ve verimlilik, sunulan içeriklerin nitelikliliği. Komisyon çalışmalarından bugüne kadar olan süre içerisinde, zaten bu sürekli vurgulandı, Çalışmadan daha ziyade, bunun verimliliği ve etkililiği. Bakanlık olarak bunların güncellenmesiyle ilgili, etkinliğinin artırılmasıyla ilgili bunlar sunuluyor.

Yine, Rehberlik Hizmetlerinde, rehberlik hizmetleri kapsamında hem önleyicilik hem de bundan zarar görenlere müdahale biçimiyle ilgili çalışmalar sürdürülüyor.

Geçtiğimiz kısa vade içerisinde, eylül ayından itibaren e-rehberlik sistemini kullanmaya başladık. Buradan, ben sizlerle hemen taze bir veri paylaşmak istiyorum.

Biz, Türkiye genelinde illerimizden belli konuları öncelikle istiyoruz. Hangi konuları önemli ve elzem görüyorlarsa bunları hedef olarak ele almalarını istiyoruz. Bu teknoloji kullanımı ve teknolojinin kötüye kullanımı 3’üncü öncelik yani tüm iller bunu sorun edinmişler, dert edinmişler ve bunu öncelik olarak almışlar. Türkiye’de 23 ilimizin 1’inci önceliği bu teknoloji kullanımı.

Bir diğeri, müfredat temelli çalışmalar, Temel Eğitim Genel Müdürlüğümüz katıldığında bu konuyu daha da etraflıca ele alacak. Millî Eğitim Bakanlığı sadece koruyuculuk, önleyicilik çalışmıyor, aynı zamanda, üzeri örtük veya açık bir şekilde tüm derslerin içerisinde bu teknoloji konuları, teknolojinin doğru kullanımı ve kötüye kullanımı noktasında konular ele alınıyor.

Bununla birlikte, aynı zamanda iş birliği kapsamında Aile Bakanlığıyla, Sağlık Bakanlığıyla birlikte yürütülen çalışmalar var. Sağlık Bakanlığıyla Davranışsal Bağımlılıklarla Mücadele Eylem Planı kapsamında çalışmalar sürdürülüyor, orada konular var, bunlar zaten Komisyonda konuşuldu.

Burada, raporun giriş kısmında çok doğru bulduğumuz bir tavsiye kararı var, o da Türkiye'nin bağımlılıkla ilgili durumunun haritalandırılarak ortaya konması, bu çok önemli çünkü hâlihazırda şöyle bir taze hafıza var bizde: Biz, 16 yaş grubunda bir bağımlılık araştırması yaptık, bunun teknoloji -son kısmı- oldukça geniş bir ölçekte ele alındı. Bu yaptığımız ön çalışmalar bize şunu söylüyor: Bölgelere göre de teknolojinin kullanımında farklılık var, yaş gruplarına göre zaten bir farklılık var. bunun genel şeylerle değil bu şekilde haritalandırılıp ele alınması da çok önemli.

Aynı zamanda, genel nüfus popülasyonu içerisinde nüfusun eğitim durumuna baktığımızda, eğitim seviyesine baktığımızda, bunun doğrudan teknolojiyle ilişkili olduğunu görüyoruz.

Aynı zamanda, çocuk birey ile anne-baba arasında olan ilişkilerde annenin teknolojiye karşı olumlu tutumunun çocuklarda anne babayla ilgili olumlar tutum geliştirdiğini görüyoruz ki bu çok ilginç bir şey yani anne baba teknoloji kullanımına izin veriyorsa çocuğun anne-babaya karşı olan tutumu olumlu, eğer ona izin vermiyorsa bu tutum olumsuz. Bu araştırma çok kıymetli. Önümüzdeki günlerde, aralık ayında Yüksek Kurulda bunun sunumu yapılacak raporu tamamlandığında. Bu rapordaki sonuçların da belki araştırma raporu tamamlanmazsa -ki mutlaka bu Yüksek Kurula sunulduktan sonra paylaşılacak- buradaki geniş araştırmanın sonuçlarının değerlendirilmesinin de işlerimizi kolaylaştıracağını düşünüyoruz.

Son bir şey, genel anlamda, Değerli Hocamız, aslında konuyu etraflıca çizdi, tamamen Necdet Hocanın düşüncelerini kabul ediyoruz, ayrıca, çerçeveyi çizdiği için de teşekkür ediyoruz.

Benim şimdilik söyleyeceklerim bunlar Değerli Hocam.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim.

Ben, önce hem Necdet Hocamıza hem Seyfettin Bey'e zaman kullanımı konusundaki hassasiyetleri sebebiyle çok teşekkür ediyorum.

Yine, Millî Eğitim Bakanlığından Eğitim Teknolojileri ve Teknik Destek Hizmetleri Daire Başkanı Asaf Murat Karapınar Bey'e söz veriyorum.

Buyurun Asaf Bey.

MEB EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ VE TEKNİK DESTEK HİZMETLERİ DAİRE BAŞKANI ASAF MURAT KARAPINAR – Sayın Başkanım, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben, taslak raporu incelediğimde öneri getirmek yerine somut öneriler sunmak istiyorum size çünkü bu taslak raporda özellikle “okulun eğitici ve yönlendirici rolü”ndeki öneriler ve alınan kararlar doğrultusunda biz Genel Müdürlüğümüz olarak iki yıldır bir pilot proje uyguluyoruz “Bilişimle üretim.” Bunu kısaca açıklamak istiyorum, sonuçlarını da burada sizlerle paylaşmak istiyorum.

Bilişimle üretim pilot uygulamamızda biz öğrencilerimize teknolojinin doğru kullanılması, sağlıklı kullanılması; aynı zamanda, bilişim teknolojileri bağımlılığının zararlarını içeren bir müfredatla bu pilot projeyi uyguluyoruz. Geçen yıl şubat ayında, ikinci dönem başladık, bu sene orta ölçek olarak devam ediyoruz.

Bu pilot uygulamayı örnek vermemin nedeni, bu uygulamada, yarı dönemde biz şunu izledik: Öğrencilerin bilişim teknolojilerine olan ilgisi fazlasıyla arttı, bu pilot okullarımızdaki en çok istenen, sevilen ders bilişim teknolojileri oldu. Okul devamsızlıkları düştü, öğrencilerin internet kafelere gitme oranları çok düştü. Bu, aslında Ağrı ilimizde ölçülebilir, Ağrı ilimizde kodlamayla ilgili çok ciddi önemli çalışmalar var. Biz, Genel Müdürlüğümüz olarak orayı ziyarete gittik. Vali Bey'le ve İl Millî Eğitim Müdürüyle yaptığımız görüşmede öğrendik, aynı sonuçları almışlar. İnternet kafelere

gidişler düşmüş, okuldaki devamsızlıklar düşmüş, okullarda bir canlılık var. Bunu neden anlatıyorum: Bu, bilişim teknolojileri bağımlılığının etkilerinin, zararlarının azaltılması konusunda en önemli görev bana göre bilişim teknolojileri alanındaki öğretmenlere, uzmanlara düşmektedir. Buradan başlarsak okullardaki dönüşümü, bu pilot uygulamalarla, proje uygulamalarla bu canlılığı sahaya ve okullarımıza getirirsek bu zararlar kendiliğinden kalkacaktır çünkü öğrencilerimiz okulda düşündüğünü, hayal ettiğini, tasarlayabildiğini görüyor, tasarladığını üretebildiğini görüyor. Bu, onları diğer bağımlılıktan alıkoyuyor. Bu dönüşümü sağladığımız müddetçe bu işi en iyi şekilde okullarımızda... Tabii ki diğer tedbirlerin hepsi çok önemli, bu taslak raporda alınan bütün kararlar çok kıymetli ve önemli ama okullarımızda bu uygulamaları, bu pilot uygulamaları, projeleri yerel yönetimler, ulusal ajans, bölge kalkınma ajansları öncelik verip destekleyip ve sürdürülebilirliğini sağlarsa inanıyorum ki çok büyük katkısı olacaktır. Ben, somut öneri olarak, Millî Eğitim Bakanlığı olarak bunu sunuyorum. Şu anda da bu pilot uygulamamız devam ediyor. Bu pilot uygulama sonuçlarını da sizlerle paylaşacağız.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ederim.

Asaf Muraf Bey, süre kullanımı konusunda hocalarının rekorunu da egale etti. Teşekkür ediyorum.

Şimdi, onu bile egale etmek üzere, Millî Eğitim Bakanlığı Bilişim Teknolojileri Komisyonu üyesi Sayın Yasin Çavuş’a söz veriyorum.

Buyurun Yasin Bey.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TALİM VE TERBİYE KURULU BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ KOMİSYONU ÜYESİ YASİN ÇAVUŞ – Sayın Başkanım, değerli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bu çalışmaya ilk defa katılıyorum. O yüzden, taslak raporu okudum, öncelikle emeği geçen herkese çok teşekkür ediyorum ama kurumum adına görüş belirtmeden önce birkaç madde için bilişim mesleği açısından birkaç uyarıda bulunmak istiyorum.

“Olumsuz ön kabul” diye bir kavram var genel eğitimde, mesela, ben burada “Mavi Balina”yı ve ondan sonrakileri okuduğum zaman -onları daha önceden bilmiyorum, şu an öğrenmiş oldum- bu tür isimleri ve kavramları aslında rapordan çıkarmamız gerektiğini düşünüyorum öncelikle.

Bir de müfredatla ilgili bir maddemiz var, şöyle söylemek gerekirse: 2018 yılında taslak programımız kabul edildi ve bu kapsamda “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi” adı altında 8 temel beceri hedeflendi. Bu temel hedef becerilerden bir tanesi de dijital yetkinlik becerisidir. Bu kapsamda, aslında, tüm bu komisyon çalışmalarının da nihai amacı hedeflenerek, orada bir öğrencinin teknolojiyi hayat boyu etkili ve amacına uygun olarak kullanmasını hedeflemektedir. Buna uygun olarak da ders kitaplarında, ilkökul kademesinde 8, ortaöğretim kademesinde de 11 ayrı ders programında kazanım olarak geçmektedir teknoloji bağımlılığıyla ilgili mücadelemiz ve önlemler. Ayrıca, bunun kapsamında da 80’e yakın -şöyle göstermek gerekirse- ders kitabında içerik olarak, etkinlik olarak verilmiştir yani, aslında bu madde şu an yürürlükte ama bu maddenin yürürlükte olmasının yeterli olmadığını düşünüyorum. Bunun için de “teknolojiyi yönetme sanatı” adı altında bir dersin müfredata eklenmesini talep ediyorum çünkü bunun kazanımlarla ilgili yeterli olduğunu düşünmüyorum çünkü, araştırma sonuçları da bunu gösteriyor, 2018’den beri zaten uygulanan bir proje bu, müfredatta teknolojik bağımlılıkla mücadeleyle ilgili şeyler var.

İkinci olarak söyleyeceklerim...

BAŞKAN – Bu ders önerinizi bir daha söyler misiniz?

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TALİM VE TERBİYE KURULU BAŞKANLIĞI BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ KOMİSYONU ÜYESİ YASİN ÇAVUŞ – Tabii, hemen söyleyeyim Sayın Bakanım: Sağlıklı teknoloji yönetimi dersi.

BAŞKAN – Hangi düzeyde öneriyorsunuz bu dersi?

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TALİM VE TERBİYE KURULU BAŞKANLIĞI BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ KOMİSYONU ÜYESİ YASİN ÇAVUŞ – Yani mümkünse tüm kademelerde çünkü şöyle bir şey var: Geçen yıldan itibaren 1-4’te bilişim teknolojileri ve yazılım dersi seçmeli olarak okutulmaya başlandı serbest etkinlik saatlerinde ama bunlar sınıf öğretmenleri düzeyinde yapılıyor. Yani bu dersi verenlerin alan uzmanı olması gerektiğini düşünüyorum.

BAŞKAN – O kadar alan uzmanı var mı şu anda Millî Eğitimde bütün kademelerde?

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TALİM VE TERBİYE KURULU BAŞKANLIĞI BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ KOMİSYONU ÜYESİ YASİN ÇAVUŞ – Yani şöyle arz edeyim Sayın Bakanım: En azından bu rolün belli bir kısmını rehberlik hocalarımız üstlenebilir diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Siz, Talim ve Terbiye Kurulundasınız, dolayısıyla daha pratik bir öneri şu olabilir yani bunu düşünün diye söylüyorum: “Sınıf öğretmenleri veriyor ama onlar yeterli değil.” diyorsunuz ya doğru, o zaman sınıf öğretmenlerine önce -hizmet içi eğitimlerle bu dersi verebilecek- bu konuda öğrenciye gerekli katkıyı sağlayabilecek şekilde hizmet içi eğitim programları düzenleyin. Hizmet içi eğitim programlarıyla sınıf öğretmenlerini önce hem kendilerine hem de öğrencilerine iletecek şekilde eğitin, böylece daha katmanlı bir yarar sağlanmış olur. Zaten bu önerinizin çözüm mercisi de yine sizsiniz Talim ve Terbiye Kurulu olarak.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TALİM VE TERBİYE KURULU BAŞKANLIĞI BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ KOMİSYONU ÜYESİ YASİN ÇAVUŞ – Aslında öğretmen yetiştirmeye dair...

BAŞKAN – Talim ve Terbiye Kurulu olarak siz onlara önereceksiniz.

Talim ve Terbiye Kurulunu bilmeyenler uzman arkadaşlar için söyleyeyim, derin Millî Eğitim Bakanlığıdır yani öyle mütevazı durduklarına bakmayın.

Dolayısıyla, siz onu Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğüne de tebliğ edebilirsiniz.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TALİM VE TERBİYE KURULU BAŞKANLIĞI BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ KOMİSYONU ÜYESİ YASİN ÇAVUŞ – Tabii Sayın Bakanım.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim Yasin Bey.

Şimdi Gençlik ve Spor Bakanlığından Muhammet Ecevit Carti’ye söz veriyorum.

Buyurun.

GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI EĞİTİM, ARAŞTIRMA VE KOORDİNASYON GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHAMMET ECEVİT CARTİ – Teşekkür ederim Sayın Bakanım.

Sizi, değerli Komisyon üyelerini saygıyla selamlıyorum.

Bakanlığımız tabii, nüfusu yaşlanmakta olmakla birlikte nüfusunun yarısı 30 yaşın altında olan bir ülkede gençlere yönelik etkin politikaların uygulanması ve uygun faaliyetler geliştirilmesiyle bu alandaki sıkıntılı süreçlerin aşılabacağına dair inancıyla bu konudaki faaliyetleri yürütmektedir.

Komisyonadaki sunumda da gençlik, barınma ve spor alanındaki faaliyetlerimizden birtakım örnekler vermiştik. Ben hem Komisyonun raporunu hem öneriler bölümünü okudum Sayın Bakanım. O konular, zaten büyük oranda önerilerinizde faaliyetler yerine oturmuş. Özellikle şunu söylemek istiyorum, şöyle arz edeyim: Komisyonun çalışmalarıyla, sorunun bütün taraflarını çağırması ve sorunu

tariflemesi açısından hem kamu kurumlarına hem diğer paydaşlara bu anlamda yol gösterici bir rapor hazırlanmış vaziyette. Bu, öneriler kısmına da yansımış vaziyette, gördüğüm o benim. Süreç içinde tabii, Komisyondaki sunumdan sonrasında yaptığımız yeni faaliyetler oldu. Onlarla ilgili süreçleri de biz, onlarla ilgili yeni veriler olsun, yeni faaliyetler olsun, Komisyonumuza arz edeceğiz tekrar.

Benim burada özellikle vurgulamak istediğim şey şu: Biz sportif faaliyetler yürütüyoruz, sportif faaliyetler bağlamında yaygın sportif faaliyetlerin dışsal faydasının hem bağımlılıkla mücadele konusunda hem toplumsal bütünleşme konusundaki faydalarını gördük. Örneğin, geçen sene başlatıp şu an devam ettiğimiz Yetenek Taraması Projemiz var, bütün illerde yürüttüğümüz, çok yaygın bir proje, Millî Eğitim Bakanlığıyla iş birliği içinde. Onun ötesinde, Yüzme Bilmeyen Kalmasın Projesi, bu da tüm vatandaşlarımıza yönelik yaşlı tanımadan yürütüyoruz. Bunlar özellikle spor alanındaki yaygın projelerimiz. Okullarla, Millî Eğitim Bakanlığıyla daha yakın bir iş birliği yürütüyoruz. Bu anlamda 10 Bin Pota Projemiz var. Millî Eğitim Bakanlığıyla yaptığımız protokolü yaygınlaştırdık. Hem Ulusal Strateji Belgesi kapsamındaki faaliyetler hem diğer faaliyetler, gerek 2020 Yıllık Programı gerek Cumhurbaşkanlığı kararnamesinde verilen görevler kamu kurumlarını bu konuda daha organize çalışmaya, daha yakın çalışmaya sevk etti. Biz de bunun faydalarını görüyoruz. Bütün buradaki kamu kurumlarıyla yakın ilişkiler yürütüyoruz. Yurtlarımızda yine 700 bine yakın misafirimiz, gencimiz var, onlara yönelik faaliyetlerimizi yürütüyoruz. Gençlik merkezlerimizin sayısı raporda 280’li rakamlarda, şu anda 313’ü buldu, artarak devam ediyor.

Bütün bu faaliyetlerimizde vurgulamak istediğim şey şu Sayın Bakanım: Biz gençlerimizi gerçek bir hayata davet etmekle yükümlüyüz, bunun belki farklı bir dille vurgulanmasında fayda görüyorum. Mesela proje desteklerimizle geçen ay içinde başvuru çağrısına çıktık ve başvuruları aldık, ummadığımız bir başvuruyla karşılaştık. Millî Eğitim Bakanlığı ve YÖK’le yazışmalar yaptık. Geçen senenin 7 katı başvuru aldık. Farklı olan şeydu: Özel ilkokulları, özel ortaokulları ve BİLSEM’leri de kapsama almıştık. Geçen sene 3.600 başvuru gelmişken bu sene 25 bin başvuru aldık. Değerlendirmeler şu an sürüyor. Millî Eğitim Bakanlığının da o konuda güzel bir desteğini aldık. Ama şunu gördük Sayın Bakanım, bizim sloganımız şeydu: “Düşün, tasarla, uygula.” Gençlerimizin proje tasarlama sürecinden uygulama aşamasına kadar bütün aşamalarda aktif fonksiyon üstlenmesini istiyoruz. Yani dâhil oldukları hayat gerçek bir hayat olsun, bunu hem faaliyetlerimizde hem projelerimizde hayata geçirmek istiyoruz ve bunun olumlu yansımaları görüyoruz.

Diğer konuşmacıların, başta Sayın Ünüvar’ın -Sayın Necdet Ünüvar’ın da biz Aile Bakanlığındayken bu konuda ilk sunumunu dinlemiştik- vurguladığı bir hususa ben de aynı şekilde iştirak ettiğimi belirtmek istiyorum. Bu faaliyetlerin bütününe baktığımızda Sayın Başkanım, şöyle bir önerim olacak: Yani bütün kurumlar bir organizasyon, iş birliği içinde yürütüyorlar ama belki Komisyon raporunda kurumlar bünyesinde münhasıran bu işe bakacak yapıların oluşturulmasında fayda var. Sayın Vekilimizin, Necdet Ünüvar’ın bundan zannediyorum yedi yıl, sekiz yıl önce sunduğu bir sunumda vurguladığı bir husus vardı. Madde bağımlılığıyla mücadele konusunda o zamanki faaliyetler sadece bir şube müdürlüğü altındaki bir masa eliyle yürütülüyordu. Şimdi, raporun başlangıcında vurgulandığı üzere çok büyük olduğunu bildiğimiz ama boyutları konusunda tam bilgi sahibi olmadığımız ama büyüdüğü konusunda da mutabık olduğumuz bir problemi yaşıyoruz. Bu anlamda kurumsal yapıların bu sürece daha büyük katkı sağlayacağını düşünüyorum.

Ben çok fazla vaktinizi almak istemiyorum, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Muhammet Bey.

Gerçi sizden sonra da Murat Bey konuşacak ama Proje ve Koordinasyon biriminiz sebebiyle belki sizin ilgi alanınıza girebilir. Şimdi, bizim Komisyon çalışmaları sırasında sık sık şu gündeme geldi: Çocukları bu tür bağımlılıklardan korumak adına geliştirilecek alternatiflerin başında onları açık havada meşgul edecek sportif faaliyetler geliyor. Tabii, bu doğrudan sizin Bakanlığın da ilgi alanı. Ve şu söyleniyor, her yerde bunu söylüyoruz, yerel yönetimleri özellikle muhatap alarak söylüyoruz: İlla böyle büyük spor sahaları falan yapma imkânınız olmayabilir, özellikle büyükşehirlerde arsa problemi sebebiyle geniş alanlarda büyük tesisler kuramayabiliriz, spor salonları. Sizin o tip projeleriniz var mı, yoksa geliştireniz iyi olur. Yani 10 metrekarede bile o sokağın çocukları ne yapabilir? Basketbol bildiğimiz kadarıyla 2 potayla oynanan bir oyun ama pekâlâ, biz yapardık küçükken tek potada tek kale maç gibi, potayı elektrik direğine asacaklarına çocuklar, siz o tür tip projeler geliştirip yerel yönetimlere “Bakın, 10 metrekarede şunu yapabilirsiniz, şunları yapabiliriz alternatif olarak. 50 metrekaresi yer bulursanız bunu yapabilirsiniz. Okul bahçelerinde şunlar yapılabilir. Muhtarlığın bahçesinde bunlar yapılabilir.” gibi farklı spor türlerine ve farklı yüz ölçümlerine göre geliştirilmiş tip projeler ve hatta mümkünse mesela Millî Eğitimle o konuda iş birliği yapabilirsiniz, Millî Eğitimin Ders Aletleri Yapım Merkezinde ve bazı meslek liselerinde bunların üretimini de sağlayabilirsiniz; pota da üretirler size, voleybol ağı da üretirler, masa tenisi için masa da üretirler. Bunu bence gündeminize almalısınız, vardır muhtemelen gündeminizde ama bir kere de biz hatırlatmış olalım.

GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI EĞİTİM, ARAŞTIRMA VE KOORDİNASYON GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHAMMET ECEVİT CARTI – Bir kısım çalışmalar var Sayın Başkanım. Ben çok kısa arz edeyim, fazla vakit almadan. Demin de söylediğim gibi 10 Bin Pota Projemiz var. Hem Millî Eğitimin tesislerini hem de 2 Bakanlığın personelini dahi kullanmak adına çalışmalarımız var, yürütülüyor ve artırılarak yürütülüyor. Ben bu konudaki önerileri ilgili birimlerimize aktaracağım. Var olanı öteye taşıyacağım inşallah.

BAŞKAN – Eyvallah, çok teşekkür ederim.

Şimdi Gençlik ve Spor Bakanlığından Sayın Murat Paydar’a söz veriyorum.

Buyurun.

GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI BAĞIMLILIKLA MÜCADELE KOORDİNATÖRÜ MURAT PAYDAR – Başkanım, beş yıldır bu alandaki mücadeleye ilişkin olarak madde madde paylaşmak istiyorum. Sorunun tam ve bütüncül olarak tespit edilmesi gerekiyor. Bu sorunun sadece ekonomik, sadece sağlık, sadece ailevi değil, bütün yönleri çünkü büyük bir problem. Yani şöyle bir örnek verecek olursam, Hazreti Ebubekir mağaraya sığındığında yılan delikleri vardı, bir tanesini bile boş bırakmayarak hepsini tıkadı. Yani bu tehlike birçok alandan saldırıyor. Bu anlamda bir alanı boş bıraktığınız zaman oradan yakalayabiliyor. Bu anlamda bütüncüllüğün sağlanabilmesi için sorunun tam tespit edilmesi gerekiyor.

Doktor Murat Dağıtmacı ve Yazar Okan Özbay’ın “Dijital Haçlı Seferleri” diye bir kitabı var. Yani bu bildiğimiz aslında günümüzde asimetrik bir savaş olarak ülkemiz gençliğine yönelmiş durumdadır. Buna yönelik bir strateji ve tedbir geliştirilmesi gerekiyor. Yani burası normal bir ülke olsa belki sadece bilimsel yönden çalışmak yeterli olabilir ama burası Türkiye olduğu için...

BAŞKAN – Bakın, bu cümle çok tehlikeli bir cümle. Yani “Başkaları yapar, biz yapamayız.” falan...

GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI BAĞIMLILIKLA MÜCADELE KOORDİNATÖRÜ MURAT PAYDAR – Hayır hayır efendim, yanlış anlaşıldım, tehlikenin boyutu anlamında söyledim. Bizim ülkemize yönelik olarak bu son derece stratejik olarak yürütülüyor, bunu ifade etmek istiyorum.

Çok özür dileyerek hemen devam ediyorum. Bütün bağımlılıkların beyni hedef aldığını ve beyni ele geçirdiğini, zihinsel ve biyolojik bir işgal olarak, bunun tehdit olarak yer aldığını ifade ediyorum.

Gençlerdeki en büyük problem hayatın idealsiz ve anlamsız olması, çözümle ilgili maddeleri hızlı bir şekilde geçiyorum. Gençlerimizin Atatürk'ün "Gençler, ecdadını öğrendikçe daha büyük işler yapmak için kendinden kuvvet bulacaktır." sözünden ilham alarak tarihimizi ve tarihi kahramanlarımızı öğrenmesi gerekiyor. Şu an gençlerde büyük anlamda rol model eksikliği var, yanlış rol modele yöneliyorlar, oysaki bizim tarihimiz, coğrafyamız büyük rol modelleri içermektedir. Onları tanıdıkları zaman gerçekten onlar gibi olmak isteyeceklerdir. Doğru, faydalı, güzel olanla meşgul olmayanları yanlış, zararlı, çirkin olanlar meşgul ediyor. Bu anlamda da doğru faaliyetlerin çoğaltılması... Teknoloji bağımlılığının, Sayın Necdet Ünüvar'ın da dediği gibi insan hayatına biyolojik, psikolojik, zihinsel, sosyal ve manevi yönden zararları var. Bu 5 boyutla ilgili zararlarının farkındalıklarının çoğaltılması gerekiyor. Özellikle biyolojik değil, birçok alanda, oyun bağımlılığının psikolojik anlamda da birçok hastalıkları meydana getirdiği, sosyal ilişkileri zedelediğine yönelik... Bağımlılıkların çarpma sıfır gibi olduğu, insanın sahip olduğu bütün değerleri yok ettiği noktasındaki bir çalışmada, ailelerin özellikle geleceklerine umut bağladıkları bütün gençlerin aslında bir bağımlılıkla beraber sahip oldukları bütün değerleri yok ettiğini görüyoruz. Bu anlamda çalışma yapılması... Gençlerde bir hayal ve hedef yok. Bu hayal ve hedefin olmaması ciddi anlamda bir boşluğa itiyor. Bu anlamda gençleri, bütün kimlikleri ortak bir hayale ve hedefe yönlendirmemiz gerekiyor. Çocuklar sorumluluk sahibi değiller ve sınırsızlık hissi var. Bu anlamda sorumluluk sahibi olması yönünde kişisel sorumlulukları, sevdiklerine yönelik sorumlulukları, ülkesine ve insana yönelik olan sorumlulukları yönünde bir çalışma yapılması gerekiyor. Yine, inancımız gereği olarak çocuklarda, sokakta ayıp olarak, günah olarak nitelendirdikleri bir gerçeğe ilgili sosyal medyada böyle bir bilinç yok. Bu anlamda Diyanet başta olmak üzere sosyal medya alanında kişilerdeki insan hakkına, kul hakkına sebebiyet verdiği noktasında bir bilinç oluşturulması gerektiği, bu konudaki ihtisas mahkemelerinin ve cezaların artırılması gerektiği, BTK ve Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı gibi kurumların desteklenmesi gerektiği... Çözümlerde -bu insanlık problemi olduğu için- matematiksel değil de biraz daha sosyal çözümler üretme, daha bütüncül, bütün kurumları kapsayan bir yaklaşım... Yani mesela bu 11 milyon fidan dikme olayı Türkiye'de bütüncül bir yaklaşım sağladı, herkes ortak bir paydada buluştu. Bunun gibi projeler çoğaltılmalı. TRT'de yayınlanan "Tozkoporan" dizisi gibi çocuklarda müthiş doğru model olan dizilerin sayısı çoğaltılmalı diyorum. Ben kendi çocuğuma ok atmayı anlatsam, herhâlde bir şey anlamazdı ama ok atma müthiş bir... Bunu gözlemlediğim için ifade ediyorum, çok başarılı bir proje, bunlar çoğaltılmalı. Geleneksel oyunlarımız, geleneksel sporlar, şu an gündemimizdeki ağırlığı artmaya başladı, bunlar yaygınlaştırılmalı. Yine, bizim Bakanlıkta Sokaklar Bizim Projesi diye düşündüğümüz ama tam olarak hayata geçiremediğimiz, sizin tam olarak ifade ettiğiniz bir proje vardı. Bunu mesela Çankaya Belediyesi Çankaya'daki bazı okulların alanlarını güzelleştirmek için yaptı, İstanbul'da Esenler Belediyesi bazı sokakları trafiğe kapatıp bahsettığınız gibi -normal bir voleybol sahası standartları çocukların oynamasına engel- tamamen onu çocukların oynayabilecekleri boyutlara getirmiştir. Bunun gibi Sokaklar Bizim Projesi'nin de uygun olan okul alanları ile sokakların çocukların daha fazla sportif, sanatsal, kültürel, sosyal faaliyetler yapmasına uygun hâle getirilmelidir diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Murat Bey.

Profesör Doktor Cengiz Şahin, Hacı Bayram Veli Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölüm Başkanımız.

Buyurun Hocam.

PROF. DR. CENGİZ ŞAHİN – Sayın Başkanım, çok değerli Komisyon üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben bu Komisyona daha önce Türk PDR Derneği Genel Başkanı olarak katılmıştım ancak o sunumda daha çok kendimin, beş senedir teknoloji bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı ve internet bağımlılığıyla ilgili yapmış olduğum araştırma sonuçlarını sunmuştum bu Komisyona, arz etmiştim.

Şimdi, ben, daha ziyade Komisyon raporunda bizim görüşlerimizin ve önerilerimizin yer aldığını öncelikle ifade etmek istiyorum. Onun için de sadece rapor üzerinde bir değerlendirme yapmak istiyorum.

Şimdi, raporun geneli bize sunulmadı ancak ben sonuç ve öneriler üzerinde birkaç değerlendirmede bulunmak istiyorum müsaadenizle Sayın Başkanım. Öncelikle, sonuç bölümünde bilişim teknoloji bağımlılığının bir tanımlanmasıyla başlanmasının uygun olacağını bir akademisyen olarak değerlendiriyorum. Bir de tabii bunun başlangıç kısmında da şu tartışma yapıldı mı onu da bilmiyorum: Teknoloji bağımlılığı ya da teknolojinin kötüye kullanılması. Bu iki kavram akademik camiada ve kongrelerde, sempozyumlarda, panellerde çokça tartışılan bir kavram yani neredeyse akademisyenlerin yarısı teknolojinin kötüye kullanımı, yarısı da teknoloji bağımlılığı ifadesini kullanıyor ki ben teknoloji bağımlılığını çalışmalarımın tamamında kullandım ancak bunun da ayırımının yapılmasının, hatta her şeyin teknoloji bağımlılığı olarak tanımlanmamasının uygun olacağını değerlendiriyorum. Raporda bu tartışılabilir ve buna kavramsal olarak da netlik kazandırabiliriz diye düşünüyorum.

Şimdi, diğer bir konu, bundan sonra bunun olumsuz sonuçlarıyla ilgili kısaca yine sonuç raporunda bir özet verilebilir birkaç paragraf ve arkasından da önerilere geçilebilir diye değerlendiriyorum. Şimdi, önerilerde haritalanma, aile, okul, çevre, kurumsal eğitim çalışmaları, kurumlar arası iş birliği, sivil toplum, medya ve bilişim teknolojileri anlamında alt başlıklarda önerilerde bulunulduğunu görüyoruz ancak bununla ilgili direkt önerilerden ziyade, “Haritalanma niye önemlidir ve öneriler nelerdir?” “Aile niye önemlidir, buna yönelik öneriler nelerdir?” “Çevre niye önemlidir, öneriler nelerdir?” gibi bir sistematik içerisinde bu raporun hazırlanmasının daha uygun olacağını değerlendiriyorum, bunu bu sistematikte görmediğimi de belirtmek istiyorum.

Bir de kavramlarda akademik dil ve bu alanda çalışan dilin zaman zaman kullanılmadığını, bazı kavramların birçok paragrafta farklı kullanıldığını gördüm. Mesela “rehber öğretmen” “rehber danışman” “rehberlik öğretmeni” ya da “PDR’ci” “okul psikolojik danışmanı” hani mesleğim de olduğu için, 5 sayfada 5 tane farklı isimlendirmenin olduğunu gördüm. Diğer arkadaşların da kendi meslek gruplarıyla ilgili benzer şeyler var mı, onu tam olarak bilemiyorum. Şimdi, dolayısıyla da usul olarak da bu, muhtemelen öğleden sonra yansıtılacaktır duvara. Her bir madde üzerinde bence tek tek konuşulması, okunması ve onun üzerinde uygun cümlelerin netleştirilmesinin uygun olacağını düşünüyorum. Muhtemelen böyle bir usul de olabilir diye düşünüyorum. Mesela birinci paragrafı örnek vermek istiyorum: Sayın Başkanım, birinci paragrafta 7-8 satırlık cümle var, mükerrerler var, tekrarlar var, aynı şeylerin bir daha ifade edilmesi var, başta söylenecek şeyin sonda söylenilmesi var, sonda söylenecek şeyin başta söylenilmesi var yani bir paragraf üzerinde ben dün bir saat çalıştım ve sonra dedim ki: Herhâlde biz Komisyon olarak bunu duvara yansıtacağız, tek tek ifade etmemiz gerekiyor.

Bir de ithamlar var mesela yani bunu yanlış anlamasın arkadaşlar, mesela diyor ki: “Bu teknoloji bağımlılığını belirlemeye yönelik geliştirilen ölçeklerin geçerliliklerinin olmadığı tespit edilmiştir.” Yani bu alanda kaç tane ölçek var, hangileri geçerli, güvenilir değil? Şimdi, biz akademisyenler şöyle biliriz: Bu tür ölçekleri ya da bu tür çalışmaları yaparken bir hakem kurulundan, önemli dergilerden... Mesela benim internet bağımlılığı ile sosyal medya bağımlılığıyla ilgili öğrenci formu yani uluslararası bir dergide çıktı yani şimdi dolayısıyla da şu anda en az günde 15 tane farklı ülkelerden uluslararası

ölçek kullanmayla ilgili izin maili alıyorum. Şimdi, neredeyse tamamının böyle olduğu söylendiğinde kendim de alındım, dedim ki: “Ya, benim ölçek uluslararası kullanılıyor yani geçerliliği, güvenilirliği olmamış bir şeyi niye kullansınlar?” İfadeler daha yumuşak olabilir yani birçoğunun şekliyle belki değerlendirilebilir diye düşünüyorum.

Onun dışında, şimdi, bir durum tespitine yönelik öneriler var Sayın Başkanım, tedaviye yönelik çok öneri görmedik. Yani tedavi, sağlık anlamında değil. Yani burada mesela psikologların yaptığı, psikolojik danışmanların yaptığı, sosyal hizmetler uzmanının yaptığı, psikiyatristlerin yaptığı, bakanlıkların, kurumların yaptığı çeşitli tedavi yöntemlerinin olması lazım. Yani “Durum budur.” “Aile model olmalıdır.” efendim “Medya böyle yapmalıdır.” “Kurumlar böyle yapmalıdır.”dan ziyade somut şeyler konulabilir yani bu teknoloji bağımlılığına yönelik somut uygulama yani “Şöyle bir uygulama vardır, bu uygulama yapılırsa bu bağımlılık şu yaş grubu için uygun olabilir.” diye somut şeyleri ben sonuç raporunda ve önerilerde görmedim.

Bir de teknoloji bağımlılığında sanki lise sona kadar grup üzerinde çalışıldığı algısı var sonuç raporunda. Mesela üniversite öğrencileriyle ilgili ben bir madde görmedim ki BTK’nin bağımlılıkla ilgili yapmış olduğu sonuçlarda mesela diyor ki: “En çok 16-24 yaşta bu yoğunluk.” 18-24 dediğinizde direkt üniversite yani 24, lisans üstüdür yani üniversite öğrencilerinin bu teknoloji bağımlılığı konusu nedir, durum tespiti nedir ve buna yönelik önerileri hiç görmedim yani liseye biraz fazla yoğunlaşmış. O anlamda belki YÖK’ten de bir temsilcinin Komisyona bu anlamda davet edilmesinin uygun olacağını değerlendiriyorum çünkü bu konuyla ilgili bir ay önce YÖK’te bir komisyona yine çalışmacı olarak davet edilmişim yani YÖK’ün de bu tür çalışmaları var diye ben biliyorum.

Şimdi, diğer bir konu da öneri olarak, mesela belediyelere atıfta bulunulmamış. Şimdi, Gençlik ve Spor Bakanlığımızın tabii ki çalışmaları çok değerlidir, o gönüllülük projeleri ancak mesela her apartmanın altına belediye şu anda otopark zorunluluğu getirdi, niye? Çünkü otopark sorunu var bu ülkede ve bu sorun çözülmeli. Eğer bağımlılık sorunu varsa özellikle sitelerde bir şey olması lazım yani çocukların site alanında oyuna sevk eden bir oyun alanının oluşmasına belediye zorunluluk getirebilir yani iki tane gökdelen dikiyorsunuz, çok geniş alan var, biz arabayı düşünüyoruz ama o sitede oturan çocukları düşünmüyoruz yani araba için park alanı zorunluluğu geldi –çok harika- niye çocuk sayısına göre oyun alanları zorunlu tutulmadı? Böyle bir yasal düzenlemenin olduğunu ben bilmiyorum. Onun için de şöyle bir slogan var, bir yerden duydum, bana ait değil, kime ait olduğunu da bilmiyorum: “Dijital obeziteye karşı geleneksel oyun diyeti projesi” böyle bir proje var herhâlde, arkadaşların çalıştığını biliyorum, Öcal Oğuz Hoca muhtemelen bir konuşmamızda bu kavramı kullanmıştı geçen hafta, nasıl bir proje yapıyorlar bilmiyorum ama çok güzel bir ifade, bir daha söylüyorum: Dijital obeziteye karşı geleneksel oyun diyeti. Bunu belediyelerde sitelerde bu alanla ilgili bir slogan olarak değerlendirebilir diye düşünüyorum.

Onun dışında bir tane de uygulamayı ifade etmek istiyorum Sayın Başkanım. Ben tabii, Hacı Bayrama üç ay önce geldim, ben daha önce Kırşehir’de görev yapıyordum. Mesela Kırşehir’de bağımlılıkla ilgili Cumhurbaşkanlığımızdan gelen yazı üzerine bütün illerde bir komisyon kurulmuştu. Şimdi ne yapıyor? Vali yardımcısı sorumlu, üniversite temsilcisi, kurum temsilcileri, okul temsilcileri, RAM temsilcileri, MEB temsilcileri toplanmış, bağımlılığı konuşuyoruz. Ben de gittim. Ya, komisyona gelen arkadaşlardan hiçbirinin bu konuyla bir alakası yok yani üzüldüm. 1’inci toplantıya katıldım, üzüldüm; 2’nci toplantıya katıldım... Şöyle komik bir öneri getiriliyor: “Efendim, bir otobüs giydirelim, bağımlılığın kötü olduğunu yazalım, köylerde gezdirelim, televizyonları çağıralım, dünyaya örnek oluruz.” diyor; ya, vatandaşın çocuğu bağımlı olmuş, hayattan kopmuş, mahvolmuş; bizinkiler dünyaya mal olacak işler peşinde falan. 3’üncü toplantıda “Ben komisyonu terk ediyorum ve beni de

kim buraya yazdı bilmiyorum, çıkıyorum.” falan dedim, sert bir ifade oldu ama çıktım çünkü böyle işlevsel olmuyor. Mesela buradaki Komisyon o kadar harika ki her arkadaş bu alanın en iyi uzmanı. O anlamda değil yani benim kastettiğim, bu uygulamalarda illerde yapılanların birileri bizi görsün diye yapıldığını değerlendiriyorum ben.

En son şudur: “Bağımlılıkla ilgili bir tane konferans yapalım.” dediler, kimi çağırdılar? Çocuk gelişimci bir profesörü. Dedim ki: “Ya, bağımlılıkla ilgili bu Komisyondakilerin çoğunu ben tanırım ismen, sosyal medyadan isim önerelim.” “Yok hocam, biz bunu uygun buluyoruz.” Sonradan öğrendim kimmiş? O komisyonda etkili bir arkadaşın doktora hocasıymış. Ya, sen doktora tezini düzgün savunacaksın diye koskoca şehirde sadece çocuk gelişimi mi anlatılacak? Sayın Başkanım, yani netice itibarıyla bu çok önemli bir konu, burada çok önemli şeyleri değerlendiriyoruz ancak illerde yapılan ya da bazı yerlerde yapılanlar bu şekilde olmuyor.

Sonuç olarak, sizin de bizim olduğumuz komisyonda vurguladığınız şeyi ben bu öneride görmedim, bütün kurumların bu konuda yapmış olduğu çalışmaları birbiriyle paylaşmasından ziyade bu sorumluluğun bir kuruma verilmesinin ve o kurumun koordinasyonunda olmasını çok değerli buluyorum çünkü onunla ilgili arkadaşların önerisi orada yok. Şu anda hâlâ iş birliğinden bahsediliyor. Fazla da uzatmama adına burada noktalıyorum.

Hepinizi saygıyla tekrar selamlıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Cengiz Hocam.

Şimdi, Türkçede çok güzel bir tabir var “Selam verdik, borçlu çıktık,” diye, bu önerileriniz çok işimize yaradı, size de bize de verilen bu taslak Komisyon uzmanları tarafından hazırlandı, biz müdahale etmedik yani Komisyon üyelerinin buraya müdahalesi yok, özellikle müdahale etmedik ki bu toplantıda bu enine boyuna tartışılsın, eleştirilsin, değiştirilsin, son şeklinde “Tamam, Komisyon olarak bu raporu biz de benimsiyoruz.” diyecek hâle gelsin dedik.

Şimdi, siz raporla ilgili çok güzel bir değerlendirme yaptınız, arkadaşlarıma ben söyledim, sizi redaksiyon açısından Komisyonumuza alıyoruz. Bütün bu eleştirilerinizi soyut öneriler olarak değil, uygulamaya dönük olarak rapor üzerinde gerçekleştirmek üzere bize biraz vakit ayırmanızı sizden istirham edeceğiz. Çok memnun oluruz. Dolayısıyla bundan sonra konuşacak arkadaşlar da ona göre konuşsun.

Şimdi Facebook Kamu Politikaları Müdürü Pınar Hanım’a söz veriyorum.

Buyurun.

FACEBOOK TÜRKİYE KAMU POLİTİKALARI MÜDÜRÜ PINAR HOŞAFCI – Naci Bey, öncelikle nazik davetiniz için çok teşekkür ediyorum. Bütün Komisyon üyelerine ve katılımcılara da bugün bize zaman ayırdıkları için teşekkür ederek söze başlamak istiyorum.

Esasen ben çok daha uzun bir sunum hazırlamıştım ve bunun daha uzun bir süreç olduğunu düşünüyordum, dün böyle bir mesaj gelince on dakikaya kısmak zorunda kaldım. O nedenle biraz zamanı aşabilirim, kusura bakmayın.

Şimdi, Facebook’u çoğunuz biliyorsunuzdur, o yüzden tanıtmaya gerek yok. Yalnız bizim kamu politikaları tarafımız -bütün dünyada görev yapan- çevrim içi refah ve internetin güvenli kullanımı gibi alanlarda oldukça yoğun çalışıyor. “Bağımlılık” kelimesini genellikle kullanmıyoruz. Bu konuda da herhangi bir tartışmaya girmek de istemiyorum. Zaten, Komisyonun diğer raporlarını incelediğimizde bu konu teorik anlamda birkaç oturumda tartışılmış.

Dün raporu da inceledim. O yüzden, bu konuda somut öneriler ve geliştirdiğimiz uygulamalar, ürünler ve projelerden bahsetmek istiyorum ve biraz madde madde gitmek istiyorum.

Raporun 3.2 numaralı alt başlığında, ailenin internet kullanımındaki önemi ve gençleri denetlemedeki rolleriyle ilgili oldukça yerinde öneriler getirilmiş. Daha önce sanırım Profesör Doktor Sayın Necmettin Varol da bahsetti ebeveynlerin ve öğretmenlerin rol modelliği görevinden. Bizim son senelerde, 2017 yılında olması lazım, geliştirdiğimiz “ebeveyn portalı” gibi bir ürünümüz var. Bu ürün ya da uygulama Facebook’u güvenli ve dikkatli kullanma hakkında ebeveynlere temel bilgiler veriyor. Aynı zamanda çocuklarla internet güvenliği ve internette etkin zaman geçirme hakkında nasıl diyalog kurabileceklerini gösteriyor. Yani, esasen şunu fark ettik ki biz Hocam: Burada gerek öğretmenlerin gerek anne babaların çocuklarıyla iletişim kurmaları çok önemli. Genellikle çocuklar anne babalarından bu konuda daha bilgililer yani bilişim teknolojileri konularında en azından daha bilgili olduklarını düşünüyorlar ve daha fazla zaman geçiriyorlar. O yüzden etkin iletişim ve diyalog üzerinde anne babaların uzmanlardan ipuçları almaları ve uzman görüş ve kaynaklara ulaşmaları çok çok önemli. O nedenle portalin içerikleri ve kaynakları tamamen ebeveynlerin eğitimine ve desteğine yönelik. Uygun görürseniz ve bulursanız “güvenli internet kullanım rehberi” tasarlamaktan bahsetmişsiniz raporda, bu konuyu sizinle daha detaylı paylaşıp... Çünkü Türkçe ve Türkiye’ye yönelik bir içerik de var; sizinle bunu paylaşabiliriz ve herhangi bir revize üzerinde de konuşabiliriz.

İkinci olarak, Amerika’da geçen sene uygulamaya geçen “Messenger Kids” yani çocuklara yönelik bir “messenger” ürünümüz var. Bu, 13 yaş altı çocuklar için geliştirdiğimiz bir aracımız ve tamamen ebeveyn rızası ve kontrolü dâhilinde kullanılıyor. Yani ebeveynler, bu uygulamayı kendi Facebook hesapları üzerinden açıyorlar, çocukların kiminle arkadaşlık edeceklerine, uygulamayı ne zaman ve ne kadar sıklıkta kullanacaklarına ve çocukların hangi içeriklere erişim sağlayacaklarına karar veriyorlar. Eğer bir içeriği uygun görmezlerse Facebook’a bildiriyorlar bunu, biz de kendi politikalarımız dâhilinde platformdan kaldırabiliyoruz. Zararlı ya da olumsuz davranışlarda bulunduklarını tespit ettikleri diğer çocukları ya da kişileri de kendi çocuklarının arkadaşlık listesinden çıkarabiliyorlar ya da bloklayabiliyorlar.

Yalnız şunu da belirtmek istiyorum ki bu tür bilgilendirme programlarının ve rehberlik araçlarının sadece TV, gazete, radyo gibi giderek daha az kullanılan mecralar aracılığıyla yapılmasını yararlı bulmuyoruz. Onun yerine, sosyal medya gibi sıklıkla ve geniş bir kitleler tarafından kullanılan platformlar tarafından bu tür rehberlerin ya da ürünlerin ya da kaynakların sunulmasının daha geniş kitlelere ulaşma açısından önemli olduğunu düşünüyoruz ve bu bağlamda da özel sektörle olan iş birliğinin çok yararlı bir yöntem olduğu kanaatindeyiz.

BAŞKAN – Bu konuda Millî Eğitim Bakanlığıyla, Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüyle herhangi bir temasınız oldu mu?

FACEBOOK KAMU POLİTİKALARI MÜDÜRÜ PINAR HOŞAFCI – Şimdi, bizim Millî Eğitim Bakan Yardımcısı Reha Bey’le konuştuk bu konuda.

BAŞKAN – Bakan Yardımcısıyla.

FACEBOOK KAMU POLİTİKALARI MÜDÜRÜ PINAR HOŞAFCI – Evet.

Reha Bey’in danışmanı var Yaşar Bey, onunla Kontrol Bende Koordinasyon Projesi’yle ilgili de özel bir görüşme ayarladık. O konuya da daha sonra gireceğim. Bir iş birliği durumu olabilir önümüzdeki senede.

BAŞKAN – Seyfettin Bey burada. Dolayısıyla siz arada, yemekte bunları konuşabilirsiniz, birbirinizle irtibata geçebilirsiniz.

FACEBOOK KAMU POLİTİKALARI MÜDÜRÜ PINAR HOŞAFÇI – Tabii.

Gene raporun aynı alt başlığında 12 yaşın önemli bir yaş olduğundan ve 12 yaş öncesi çocuğun bir teknoloji aracına sahip olmasından kaçınılması gerekliliğinden bahsedilmiş. Bahsettiğiniz yaş grubu zaten bizim ürünlerimizi kullanamıyor yani Facebook’u kullanmak için en az 13 yaşında olmanız lazım. 13 yaşından genç kullanıcıların eğer bir Facebook hesabı varsa, ebeveynleri bunu fark ettiği zaman bizimle irtibata geçebiliyorlar ve biz bu hesabı kaldırabiliyoruz. Aynı zamanda da yaş doğrulamasında bizden onay alamazlarsa yeniden ikinci kez tekrar başvuru yapamıyorlar. Ama şunun da farkındayız ki dünyada interneti kullanan her 3 kişiden 1’i çocuk ve Türkiye’de yapılan araştırmalar gösteriyor ki internet kullanım yaşı ortalama 6,5’a kadar inmiş durumda.

DR. GÜLİN ONAT BAYIR – Ortalama mı?

FACEBOOK KAMU POLİTİKALARI MÜDÜRÜ PINAR HOŞAFÇI – Evet, ortalama.

DOÇ. DR. SELİM GÜNÜÇ – Kim söylüyor bunu, kaynağı ne? BTK yapıyor bizde bu işleri, o söylemiyorsa kim söylüyor?

FACEBOOK KAMU POLİTİKALARI MÜDÜRÜ PINAR HOŞAFÇI – Bu kaynağı size daha sonra belirtirim, kaynağı not almadım.

İngiltere’de 4 yaşa kadar inmiş durumda bu arada.

DOÇ. DR. SELİM GÜNÜÇ – Söz alabiliyor muyuz?

BAŞKAN – Sunum bittikten sonra yaparsak daha rahat olur. Siz notunuzu alın, belki o zaman soru biçiminde karşılıklı konuşabiliriz yani onu yaparız ama önce konuşmacının konuşma tutarlılığını zedelememek için, insicamını bozmamak bakımından bitirsin konuşmacılarımız. Sonra soru veya karşı görüşlerimizi bittikten sonra alalım.

Buyurun.

FACEBOOK KAMU POLİTİKALARI MÜDÜRÜ PINAR HOŞAFÇI – Teşekkür ederim Hocam.

12 yaş altı çocukların teknoloji araçlarından ve teknolojik gelişmelerden mahrum bırakılmasını doğru bulmuyoruz. Yapılan araştırmalar ve pratikteki deneyimlerimiz de gösteriyor ki 7-8 yaşındaki çocuklar kodlama temellerini öğrenebilir, yazılım ve tasarım dâhil olmak üzere 21’inci yüzyıldaki gelişmelere katkıda bulunabilecek birçok dijital beceriyi kazanmaya erken yaşta başlayabilir ve başlamalıdır da. İnternet, doğru ve etkin kullanıldığında, çocukların problem çözme, yaratıcılık, eleştirel düşünme, iş birliği ve multimedya iletişimi gibi 21’inci yüzyıl becerilerine muazzam katkıları olan bir mecra.

O nedenle, küresel rekabet ortamında ve bilgi toplumunda Türkiye’deki çocukları bu becerilerden mahrum bırakacak bir politika üretmek ve söylem geliştirmenin yanlış olduğunu düşünüyoruz. Çocuklara bu teknolojik araçları yasaklamak yerine interneti ve sosyal medya araçlarını etkin ve güvenli kullandırmaya yönlendirmenin daha yapıcı bir yöntem olduğunun kanaatindeyiz.

Bir de raporun 3.7 numaralı alt başlığına atıfta bulunmak istiyorum. Burada gördük ki Komisyon, kamu yararına çalışan vakıflar, dernekler ve büyük şirketlerin çocuklara özgü “web” siteleri oluşturmalarının teşvik edilmesi gerektiğini vurgulamış. Bu bizim de uzun yıllardır üzerinde çalıştığımız bir alan ve Millî Eğitim Bakanlığıyla bir sonraki projemiz de bunun üzerinde. O anlamda, bu projemizden bahsetmek istiyorum.

2017 senesinde Habitat Derneği ve BTK'nin de desteğiyle birlikte "Kontrol Bende" diye internet güvenlik projesi geliştirdik biz. Bu, akran eğitim modeline dayanan, 200'den fazla gönüllü eğitmen tarafından aktarılan bir program. Burada, genç ve yetişkin gönüllülerimiz "sosyal medya araçları, güvenlik gizlilik ayarları, zorbalık ve zorbalığı nasıl önleyebiliriz" gibi 6 değişik alanda eğitim vererek, Türkiye'nin dört bir yanında ulaşabildiğimiz kadar çok insana ulaşmaya çalışıyor.

Şimdi, ilk senede, 20 ilde 11 bin kişiye ulaştık, bunlara hem çocuk hem yetişkinler dâhil. 2019 yılında ise şimdiye kadar 220 gönüllü eğitmenle, 30 ilde 15 bin kişiye ulaştık. 2020'de de hedefimiz programa Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde eğitim veren öğretmenleri de dâhil ederek, programı 13 yaş altı çocuklara da sunmak. Bu konuda da Komisyonumuzun ya da diğer bakanlıkların öngöreceği oluşumlarda hem özel sektörle hem kamuyla hem de ilgili sivil toplum örgütleriyle yeni oluşumlarda yer almayı çok istiyoruz.

Raporun 3.8 numaralı alt başlığında da okuduk ki çocuklar için olumlu çevrim içi içeriğin oluşturulmasının desteklenmesi bir ilke olarak belirlenmiş ve Avrupa Konseyi tarafından da "Wild Web Woods" portalı gibi hem eğlenceli hem öğretici oyunların geliştirilmesi gerektiği belirtilmiş. Bence bu çok çok değerli bir nokta, çok önemli ve kesinlikle katıldığımız ve öncülük etmek istediğimiz de bir alan. Şimdi, Kontrol Bende çevrim içi güvenlik projesinden bahsetmiştim, bu, genç ve yetişkinlere yönelik bir proje ama önümüzdeki senelerde 13 yaş altı çocuklara açarken bu projeyi "monopoly" kart oyunları gibi daha çok dikkat geliştiren oyunlar ve oyunlaştırma metotlarıyla aktarmayı düşünüyoruz biz. Bu oyunlaştırma projelerinin, akademisyen, ilgili STK'ler ve kamu kuruluşlarından, özellikle Millî Eğitim Bakanlığından ve BTK'den oluşan bir danışma kuruluyla birlikte hazırlanmasına ve onların katkı ve yönlendirmeleri dâhilinde şekillendirilmesine çalışıyoruz. Bu konuda da Komisyonun öngördüğü diğer oluşumlara da katkıda bulunmak isteriz. O nedenle, arada konuşursak çok sevinirim.

Buna ek olarak güvenli internet kullanımı "web" sitesine rehber hazırlama sürecine dâhil olmak istiyoruz. Gençleri ve çocukları dijital alanlarda bilgilendirmek için Harvard Üniversitesinde bulunan Berkman Klein İnternet ve Toplum Merkeziyle ortaklaşa "Dijital Okuryazarlık Kütüphanesi" diye bir kütüphane geliştirdik. Bu, bizim "web" sitemizde mevcut, aynı zamanda Türkçe olarak da kullanıma açık. Ders modülleri tamamen Harvard Üniversitesindeki uzmanlar tarafından hazırlandı ve modüllerde emniyet ve güvenli kullanım, topluluk etkileşimi, kimlik keşfi, olumlu davranışlar, gizlilik ve itibar hakkı gibi konular işlenmekte. Bu uygulamamızın içeriklerini ve uygun görürseniz de görsellerini sizinle paylaşabiliriz daha sonra. Sizin tavsiyeleriniz ve ihtiyaçlarınız doğrultusunda revize edilebilir, Türkiye'nin konumu ya da daha yerelleştirme konusunda da ilerleyebiliriz.

Son olarak da internetin dikkatsiz ve bilinçsiz kullanımına karşı yeni ürünler ve projeler üretilcekse, bu ürünlerin mutlaka kullanıcılara iyi vakit geçirtmesi ve hayatlarına pozitif bir katma değer katması, onları etkin bireyler olarak aktif öğrenmeye tabi tutması ve bunu yaparken de kendileri gibi düşünen diğer bireylerle iletişim hâlinde olmalarını öneriyoruz.

Mesela biz araştırmalarımızda şunu gördük: Kullanıcılara sadece video içeriği sunmak yetmiyor. Video içeriği veya video izlemek pasif bir eylem. Bunu nasıl bir aktif bir eyleme dönüştürüp bundan bir çıktı sağlayabiliriz? Bunun için "Watch Party" yani "İzleme Partisi" diye bir ürün geliştirdik. Bu ürünümüzde, önceden kaydedilmiş ya da canlı olarak paylaşılmış videoları kullanıcılarımız aynı anda izleyebiliyor, izlerken birbirleriyle konuşabiliyor, soru sorabiliyor, muhabbet edebiliyor, paylaşımlarda bulunabiliyorlar. Eğer ki internet güvenliği veya etkin internet kullanımı üzerine bir video geliştirme gibi bir düşünceniz varsa, bu videonun daha interaktif ve izleyenleri birbiriyle etkileşime teşvik edici bir formatta olmasını öneriyoruz.

Bize vakit ayırdığınız için de teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Siz yemeğe kalacak mısınız Pinar Hanım?

FACEBOOK KAMU POLİTİKALARI MÜDÜRÜ PINAR HOŞAFÇI – Kalmak isterim, uçağım saat dörtte, yetişebilirim.

BAŞKAN – Güzel. O zaman yemekte Seyfettin Bey sizi bulacak ve bu ortak neler yapılıyor, neler yapılabilir, bu konularda, özellikle geliştirdiğiniz o ürünlerin içerikleri konusunda... Seyfettin Bey de size bu tarafta neler yapıldığını anlatır, buradan bir sinerji türer diye ümit ediyorum.

Teşekkür ederim.

FACEBOOK KAMU POLİTİKALARI MÜDÜRÜ PINAR HOŞAFÇI – Teşekkürler.

BAŞKAN – Şimdi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümünden Doçent Doktor Mehmet Barış Horzum, buyurun.

DOÇ. DR. MEHMET BARIŞ HORZUM – Teşekkür ederim.

Öncelikle, tekrar burada olmak ve davet edilmekten dolayı sizlere teşekkür ederim, katılımcılara da saygılarımı sunarım.

Ben de madde madde değerlendirecek olursam, 3.2’de benzer şekilde ben de şunu söylemiştim: Biz bu önerilerimizi ailelere nasıl ileteceğimize dair bir yol bulmalıyız. Ama tabii, ben, benden önceki konuşmacı gibi bakmayacağım olaya da. Belki kamu spotundan biraz bahsettik, kısa filmler yeterli olmayabilir, bir film önerimiz olabilir. Yani bilişim teknolojilerinin olumsuz etkilerini gösterebilecek ya da doğru kullanımına yönlendirebilecek şekilde bir film geliştirip bunu okullarımızda öğrencilerimize izletebileceğimiz ya da ailelere izletmek için devletin kanallarında yayınlatabileceğimiz bir yapı oluşturabiliriz.

12 yaştan bahsedildi benden önce. Kodlama eğitimini biz sadece teknoloji temelli vermiyoruz, bazı durumlarda teknoloji olmadan da kodlamanın ve o bilgisayarca düşünmenin yollarını gösterebiliyoruz. Belki, dediği gibi, 12 yaş çok yüksek olabilir ama onun altında da biz aslında teknoloji kullanımından uzaklaşmış olmuyoruz. Bunun da bir şekilde farkındalığını oluşturmak istedim.

Burada beklentimiz, aslında, bütünde, ailelerin doğru kullanım konusunda rol model olması çünkü biz hep çocuklarla ya da gençlerle ilgili yanlış kullanımdan bahsediyoruz ama yanlış kullanımın çoğu, ailelerin rol modelliğinden ya da yetişkinlerin rol modelliğinden geliyor gibi görünüyor.

Burada aslında vurgulamak istediğim en önemli noktalardan bir tanesi, bir şekilde rapora girebilir miyiz diye baktığım noktalardan bir tanesi şu: Diğer bağımlılıklardan ya da madde bağımlılığından farklı bir durumdan bahsediyoruz çünkü madde bağımlılığında biz kullanmayın, bunları kullanmak zararlıdır diyebiliyoruz ama bilişim teknolojileri konusunda bunu söyleyemiyoruz maalesef çünkü kullanımını tavsiye ettiğimiz noktalar da var. En basiti, 5 yaşındaki bir çocuğun güvenli bir şekilde okuldan eve gidip gelmediğini kontrol edebilmek için bir saate ya da bir cep telefonuna ihtiyacınız var. Hani, biz, teknolojiyi kullanmayın diyemeyiz. Teknolojinin doğru kullanımına yön vermemiz gerekiyor. Bu noktada, Millî Eğitim Bakanlığından gelen temsilciler beni çok ümitlendirdi, bilişim teknolojileri öğretmenlerine vurgu yaptılar, bence de çok önemli. Ama orada bir ihtiyacımızın olduğunu vurgulamam gerekiyor. Bilişim teknolojileri dersi 5 ve 6’ncı sınıfta zorunlu ders, onun dışında seçmeli ders olarak görünüyor. Hani, Millî Eğitim Bakanlığı temsilcileri raporları bize daha rahat söyleyebilirler ama 5, 6’dan sonra çok fazla öğrencimiz bu dersleri seçmiyor. Bu dersleri biraz daha yaygınlaştırmamız lazım. Tabii ki burada öneriler olduğu için, interaktif ve uygulamalı bir yapıda sunulmasını ben de benimsiyorum.

Burada, öğretmen yetiştirmeyle ilgili bir kısmını da vurgulamam gerekiyor. Daha önce de sunumumda belirtmiştim; bilişim teknoloji öğretmenini yetiştirebileceğimiz teknoloji fakültelerini kapattık, eğitim fakültelerinde de 4 tane programımızda açık. Belki YÖK’ün hani o, 100/2000 bursu tarzıyla bilişim teknolojilerine yönelik öğretmenliği desteklememiz gerekebilecek; bunu da vurgulamak isterim.

Ben ailelerle ilgili kısmında, hani, hemen okul ve yönetici geldiği için, öğretmen kısmını buraya yansıttım. Burada, daha önce söylenilen “Sokaklar Bizim” projesi gibi, benim önerim de aslında eğitsel yönden sokaklara bileşenler ekleyebilir miyiz tarzındaydı. Çünkü biz eğer sokakları... Yani burada önerilerimizde yeşil alanları, fiziksel alanları artırmaya yönelik unsurlar var ama bunu belki şu anda ekonomik olarak bir anda yapamayacaksak da sokakları ve parklarımızı biraz daha kullanılabilir, daha etkili alanlar hâline getirebiliriz. Belediye yapacak öneriler arasına bunu ekleyebiliriz.

Bunun dışında, belki, kamu kurumlarının arasına üniversiteyle ilgili benim bir önerim var, bu rapora geçebilir. Farklı üniversitelerde bağımlılık araştırma merkezleri var ama bizim Sakarya Üniversitesi olarak bir önerimiz, YÖK’ten geri döndü. Aslında disiplinler arası bir çalışma alanı. Sadece tek bir alan değil, tıp ya da psikoloji ya da psikolojik danışman ya da eğitim bilimleri alanından farklı uzmanların bir araya gelerek bu uzmanlıkta araştırmalar yapabilecekleri ve bize katkı sağlayabilecekleri alanlar olduğunu düşünüyorum.

Son olarak söylemek istediğim, daha önce belirttim belki tekrar ihtiyaç olabilir diye, tablet bilgisayar ve akıllı telefonlar için Facebook’ta nasıl bir çocuk oturumu varsa, biz bunları üretirken ya da ülkemize alırken çocuk oturumu olmasını zorunlu hâle getirebiliriz ve bu çocuk oturumlarını belki sınırlama imkânımız olur bu sayede. Ama bunun için yine aile eğitimlerine, aileleri bilgilendirmeye ihtiyacımız olacak.

Yine, ben, en önemli noktalardan bir tanesinin, anne baba çalışırken bakıcı faktörü olduğunu düşünüyorum. Bakıcı faktörünü nasıl ele alabiliriz, onlara bu konuda nasıl bir eğitim verebiliriz, bununla ilgili bir kısım girilebilir mi, bunu söyleyeceğim. Çünkü biz geniş aileden çekirdek aileye döndük düşünüyorum. Bu noktada da anne-babanın çalıştığı durumda çocuklara ağırlıklı olarak bakıcılar bakıyor. Buna yönelik bir şey ekleyebilir miyiz? Belki katılımcılar bununla ilgili farklı bir fikre sahiptir ama benim öneri sunabileceğim alanlar bunlardı.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Mehmet Bey.

Şimdi, Pınar Hanım konuşurken bazı arkadaşlarımızın muhtemelen katkısı veya itirazı olabileceğini gördük. Şöyle yapalım mı: Yirmi beş dakikamız var. Aydın Bey’in acelesi olduğu için, daha doğrusu öğleden sonra programı olduğu için ona konuşma önceliği vereceğiz. Yirmi beş dakikanın on dakikasını Aydın Bey konuşsun, belki ona da itiraz edecek şeylerimiz olur. Dolayısıyla on dakika o konuştuktan sonra on beş dakikamız kalıyor. On beş dakikada da hem daha önceki konuşmalara hem de Pınar Hanım ile Aydın Bey’in konuşmalarına varsa katkılarımız veya itirazlarımız, onları konuşma fırsatımız olur.

Aydın Bey, buyurun.

TÜRKİYE BİLİŞİM DERNEĞİ İCRA KURULU BAŞKANI DR. AYDIN KOLAT – Çok teşekkürler Sayın Bakanım.

Sayın Komisyon üyeleri, ben genel olarak raporun çok güzel olduğunu düşünüyorum, birçok konudan bahsettiğini düşünüyorum. Ben de çok kısa olarak, Türkiye Bilişim Derneği olarak birkaç görüşümüz var, onu söyledikten sonra rapor üstünde de birkaç tane düzeltme ya da önerimi söylemek istiyorum.

Bir kere her şeyden önce, teknoloji bağımlılığı dediğimiz zaman bunu, teknolojiyi bilinçli ve güvenli kullanmadan kesinlikle ayırmamız lazım. Yani teknolojiyi uzun süre kullanıyorsak, bunun bağımlılık anlamına gelmediğini bir yerlerde vurgulamamız lazım. Biz işimizi yaparken sabahdan akşama kadar teknolojiyi kullanabiliriz ve de bu iyi bir şeydir. Bunun bir bağımlılık olarak düşünülmemesi lazım diye düşünüyoruz biz her şeyden önce. Dolayısıyla bu rapora, Cengiz Hocamın söylediği gibi, bir tanımla başlamakta fayda var diye düşünüyorum. Yani bir tanımın, normal kullanım ile bağımlılığın tanımını açık açık anlatması gerekir diye düşünüyorum ve de alacağımız önlemler... Aslında bağımlılığın bir hastalık olduğunu, hatta bir halk sağlığı sorunu hâline geldiğini de vurgulamamız lazım eğer bu bir bağımlılıksa.

Bir önerimiz olacak burada, bir uyarı gibi. Şimdi tedavi edilmemiş bazı ergenlik dönemi psikiyatrik sorunlar üzerinde depresyon, hiperaktivite gibi sorunlara ulaşıyor. Fakat şimdi, bizim bu e-nabız uygulamasından sonra bu tip hastalıkların tedavisi için başvurunun olmadığı ortaya çıkıyor yani polise, jandarmaya ya da askeri okullara, ehliyet alımı gibi yerlere başvurmak isteyenler e-nabız'a bunu girmiyorlar. Bu bir veri olarak elimizde olsun istiyoruz çünkü psikiyatrik tedavi gecikirse bunun daha geniş sorunlara yol açacağını düşünüyoruz. Dolayısıyla teknoloji bağımlılığı için kurulacak muhtemelen ayakta tedavi ünitelerinin sayısının da artırılmasının faydalı olacağını bir taraftan düşünüyoruz. Belki özel dal poliklinikleri kurulabilir bu konuda. Ağır vakalar için de yataklı tedavi üniteleri veya hani, yabancı ülkelerinin bazılarında olduğu gibi, kamp programlarının açılması önerilebilir gibi düşünülüyor.

Profesyonellere, öğretmenlere, doktorlara -genel tabiriyle doktorların hepsini içerecek şekilde- ebeveynlere ve en son Mehmet Barış Hocam söyledi, bakıcılara, ne şekilde yapacağımızı bilemiyorum... Ama teknolojik bağımlılığın engellenmesine yönelik birtakım programların olması lazım. Yani bakıcı olacak kişilerin belki de en basitinden minik, ufak tefek eğitimlerden geçirilmesi gerekebilir. Bu konuda da sahiden STK'lerin, sivil toplum kuruluşlarının ciddi katkıları olabilir diye düşünüyoruz.

Şimdi, rapor üstünde de bir iki yerde görüşlerimiz olacak. Raporun 3.1 maddesinde “bilişim teknoloji bağımlılığı haritalanması” kısmında “Millî Eğitim Bakanlığı, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Yeşilayın iş birliğiyle Türkiye genelinde uygulanmak üzere kapsamlı bir araştırma ölçeği geliştirilmelidir.” kapsamında, burada üniversitelerin olması gerektiğini bir taraftan öneriyorum ve Türkiye Bilişim Derneğinin de eğer görev verilirse burada görev alabileceğini size bildirmek istiyorum.

Ailelerin öneminde “evde kaliteli etkinlik yapmak” diye bir kavramın belki de sunulması gerekebilir. Yani bu kaliteli etkinlik, teknolojisiz gün geçirme gibi bir şey olabilir. Yani aile kendi içinde, basit bir oyun olabilir, sohbet olabilir, tartışma olabilir ama bunun içinde teknolojinin olmadığı bir gün olur ki çocuklar, kendilerinin teknolojiden bağımsız da bir şeyler yapabileceğini görüyor olabilirler. Bu bir öneri olarak düşünülebilir.

Gene aynı başlıkta, 3.2 “aile” başlığında bir madde şunu diyor: “0-3 yaş aralığı cep telefonu, bilgisayar, tablet, bilişim cihazlarına maruz bırakılmamalıdır.” Sonunda da “12 yaş öncesi çocuğun bir teknoloji cihazına sahip olmasından kaçınılmalı, ailenin ortak teknoloji araçları kullanılmalıdır.” önerisi çok gerçekçi olmuyor yani şu andaki gerçeklere çok uymuyor. Bunu biraz daha yumuşatmamız lazım. Çünkü gene Hocamın söylediği gibi, 5 yaşındaki bir çocuğun eve gelirken nerede olduğunu bilmek amaçlı bir şey yapıyoruz ama bu çocuğa, eve gelirken o aleti sadece telefon amaçlı kullanacağını da muhtemelen öğretebilmemiz lazım.

Gene aynı paragrafta, bir ileriki cümlede “Ebeveynlerin teknolojiyle aşırı meşguliyeti çocukları olumsuz etkileyebilmektedir.” deniyor. Bence burada da bir tehlike var çünkü ebeveynin eğer aşırı meşguliyeti iş gereğiyle, sahiden yapması gereken bir işe çocuğun bundan olumsuz etkilenmemesi, bunu örnek alması gerekir diye düşünüyorum çünkü bizim teknolojiden kaçmamız mümkün değildir. Çocukları bundan yoksun bırakırsak, genelde, ilerideki zamanlarda başarısızlıkla karşılaşabilirler.

Öğrencinin teknolojiyi etkin ve üretken kullanmayı öğrenebilmesinin bağımlılığın önlenmesine önemli bir beceri kazandırdığı bilinmektedir. İşte rapor kodlama falan gibi şeylerden bahsediliyor; son derece uygun ve Millî Eğitim Bakanlığının da bunları yapmasını sevinçle karşılıyoruz.

3.4’ün devamında yani “sosyal ortam ve fiziki çevre”de “Sosyal çevrenin aşırı ölçüde teknoloji merkezli olmamasına dikkat edilmelidir.” deniyor. “Örneğin öğrencilere ödev verilmesi, ödevlerin yapılması ve benzer okul çalışmalarının yürütülmesinde WhatsApp gibi dijital uygulamalar mümkün olan en sınırlı şekilde kullanılmalı, ortak çalışmalarda yüz yüze iletişim esas alınmalıdır.” ifadesi bana çok sert geliyor. Öğretmenler sınıfta öğrencilerin çalışması için bu ortamları kullanıyorlar ve bence de bunu kullanmaları gerekir çünkü iş gereği, aynı sınıf içinde, evde çalışırken de bu öğrenciler haberleşebilirler ve iş yapabilirler. Dolayısıyla bu iş ortamını öldürmemek lazım diye Türkiye Bilişim Derneği olarak düşünüyoruz.

Bu sağlık bilimleri fakülteleri, hemşirelik, çocuk eğitimi, psikoloji, sosyal hizmetler gibi -bu “3.5”te bahsediliyor- bölümlerin müfredatlarına eklenmelidir. Bizim de son derece desteklediğimiz bir konu.

Kurumlar arası iş birliği ve koordinasyon kısmında, 3.6.’da “Oyunların eğitimde kullanılarak bilimsel faydaya dönüştürülebilme olanağı değerlendirilmelidir.” deniyor. FATİH Projesi’nden ve EBA’dan bahsediliyor. “Bu fırsatı değerlendirecek temel adımların atılabilmesi için MEB, STK ve bilişim dünyasındaki içerik oluşturucular bir araya gelerek yeni bir eğitim seferberliği oluşturulmalıdır.” deniyor. Bunu da TBD olarak olumlu buluyoruz ve bu konuda görev verilirse etkin görev alabileceğimizi burada söylemek istiyorum.

Mahallî sivil toplum ve medya kısmında, 3.7.’de “Bağımlılıkla mücadele faaliyetleri desteklenmelidir.” denilen maddede, dernek ve STK’lere, belediyelere daha yoğun, daha somut görevlerin verilebileceği konusunda, biz STK olarak da destek verebileceğimizi, belediyelerle ortak çalışabileceğimizi söylüyorum.

“3.8. Bilişim sektöründe alınması gereken tedbirler” kısmında “Dijital oyunlar yaş aralıklarına göre derecelendirilmeli ve özellikle de ebeveynler için oyunların içerikleri hakkında ilgili portallerde gerekli bilgilere yer verilmelidir. Bu oyunlara uygun olmayan yaş gruplarının ulaşımı önlenmeli, bu kısıtları düzenlemeyen oyun firmaları ve dağıtıcıları BTK tarafından uygulanmak üzere yaptırımlar getirilmelidir.” şeyinin siber suçları da içereceğini düşünüyoruz. Siber suçların da burada bir görevi olabilir. Bu maddeye onu da ekleyebiliriz.

Burada yasağcı bir şeyin olmaması gerektiğini de bir taraftan düşünüyoruz. Yani çocukların hangi oyunla oynayacağına eğitilmiş bir ebeveynin karar vermesinde etkili olabilir, onu gözden kaçırmamak lazım.

Bir de “Bu oyun geliştiricileri tarafından -yine aynı şeyde var- aşırı ölçüde oyun oynamanın önüne geçilebilmesi için, tasarlanan oyunların belli bir süre aşıldığında kendi kendine duracak ya da kullanıcının kazandığı puanları kaybetmesine neden olacak uyarıcı bir yazılımla donatılması etkili bir çözüm olarak değerlendirilmektedir.”i de ben son derece uygun buluyorum ve buna ek olarak da şöyle

bir şey koyabiliriz: “Bu şekilde yapan oyun geliştiriciler teşvik edilmeli, ödüllendirilmeli.” Dolayısıyla, işte, hakikaten bir saatse çocuğun oynaması gereken şey, oyun içinde puanlarının gideceğini bilerek en azından iki saat, üç saat ara vermesine olanak sağlayacak şeyler yapılabilir.

Bir de burada -Pinar Hanım’ın söylediği şeylere karşı çıkmak için söylemiyorum- şimdi biz, hepimiz şöyle bir baktığımız zaman, yaş ortalamamızın Pinar Hanım’dan biraz farklı olduğunu düşünüyorum ve biz çocuklar hakkında yani o yaştaki insanlar hakkında burada kararlar verirken sahiden o yaştaki kişilerin de görüşlerini biraz daha ön planda tutmamız gerektiğini de bir taraftan düşünüyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim.

Şimdi, soru-cevap kısmına geçmeden ben birkaç şey söyleyeyim, ondan sonra yolu açmış olalım.

Son söylediğinizden başlayalım. Biz ikinci ve üçüncü oturumumuzda Komisyonunun görevlerini bir kere daha aramızda tartışırken -aynı sizin söylediğiniz gibi- dedik ki: Dünyaları hakkında çok fazla da fikir sahibi olmadığımız çocuklar, gençler için birtakım şeyler konuşuyoruz; oysa, orada başka bir dünya var ve Millî Eğitim Bakanlığının da ders kitapları hazırlanırken benim Talim ve Terbiyeden aldığım ilk brifingde bunun gerçek muhatapları olan öğrencilerin hiç devrede olmadığını görmüştük. O zaman öyle bir uygulama başlatmıştık, bilmiyorum devam ediyor mu şu anda. Yani bir ders kitabının kabulünde mutlaka onu tüketecek olan öğrencilerin de söz sahibi olmaları gibi böyle bir “focus group” oluşturmalarını önermiştik. Burada da aynı şey. Hatta, burada şunu da gündeme getirmiştik: Özellikle bağımlılık mağduru çocuklarımızdan bazılarının dinlenmesi. “Bunu çocuk psikiyatrlarına soralım, bunu hangi ortamda nasıl dinlemek gerekir, o çocukları ve ailelerini rencide etmeyecek, olumsuz etkilemeyecek bir yöntem bulabilir miyiz?” dedik, onu henüz bulamadık ama onu da yapmak istiyoruz.

İkinci bir şey, siz aslında çok güzel bir öneride bulundunuz, bu kamp meselesi. O da gündeme geldi daha önce, şimdi biz bugüne kadar konuşmadık ama şimdi bundan sonra bunu Millî Savunma Bakanlığıyla da konuşalım. Aslında erkekler için çok önemli bir fırsat var, askerlik. Yani dönem de kısaltıldı, altı ay askerlik yapılıyor. Millî Savunma Bakanlığı bu dönemin en azından bir bölümünü tam da bu sağaltım süreci olarak yani teknolojisiz olarak -zaten, biliyorsunuz, kâğıt üzerinde yasaktır askerde telefon vesaire ama- bu bilinçle yapılırsa ve bu bilinçle yapıldığı gençlere de anlatılırsa herhâlde diyelim ki o süreyi, bir aylık süreyi, on beş günlük süreyi onlar da kendileri açısından bir sağaltım süreci olarak daha rahat kabullenebilirler. Bunu onlara önerelim inşallah, Komisyonumuzda raporumuza onu koyabiliriz.

Şimdi şunu da söyleyeyim de ondan sonra tartışmaları açalım: Dediğim gibi, bu önünüzdeki taslak rapor Komisyon uzmanı, Komisyona değişik kurumlardan rapor yazımı için davet ettiğimiz uzman arkadaşlarımızın konuşulanlardan süzdükleri. Yani yapılan sunumları dinlediler, tutanakları incelediler ve bunlar “Komisyonda bunlar konuşulmuştur.” anlamına gelen bir taslak hazırladılar. Ben bu Komisyonda görev alan uzman arkadaşlarımıza çok teşekkür ederim. Muhammet Emin Bey, Meclisimizden, Yasama Uzmanı; yine, Seyid Musa Atmaca, Meclisimizden, Yasama Uzman Yardımcısı; Buse Turan, aynı şekilde, Meclisimizden, Yasama Uzman Yardımcısı; Ahmet Rasim Kalaycı, Aile ve Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığından, Uzman; Fatihcan Öncü, Yeşilay Cemiyetinden, Psikolog; Nurçin Gülşah Aksakallı, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumundan, Psikolog; Selen Şimşek, Sağlık Bakanlığından görevli, Hemşire; Hüseyin Şekerli, Gençlik ve Spor Bakanlığında Uzman; Şenol Demirhan, Millî Eğitim Bakanlığından, Uzman; Gül Karaçetin de İstanbul Bakırköy Prof.Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesinden Hekim arkadaşımız.

Dolayısıyla bu arkadaşlarımız Komisyon konuşmalarını süzdüler ama nihai rapor bu değil, o bakımdan eleştirileriniz bizim için çok değerli. Bunların hepsini değerlendireceğiz, sonra da zaten Cengiz Bey son redaksiyonunu gönüllülük esasında yapacak.

Şimdi, gerek Pınar Hanım'ın gerek Aydın Bey'in gerekse diğer konuşmacıların konuşmalarına ilişkin kanaatlerimizi paylaşabiliriz.

Şimdi, şöyle bir bakayım, kaç kişi söz almak istiyor, ona göre süre sınırlaması getirelim. İkişer dakikayla sınırlı tatalım konuşmalarımızı, böylece sabah oturumumuzu da beş on dakika gecikmeyle bitirmiş oluruz.

Buyurun Gül Hanım.

DOÇ DR. GÜL KARAÇETİN – Sayın Başkanım, değerli milletvekillerimiz; çok teşekkürler bu toplantıda yer alma ve konuşma fırsatı verdiğiniz için.

İlk önce, ben bilimsel tanımla ilgili çok kısa bir detay vermek istiyorum. Şu an aslında elimizde bulunan bu çıktılar sadece sonuç kısmı raporumuzun ve raporumuzun bilimsel tartışmayı çok güncel bir şekilde değerlendiren, bağımlılığın ve problemli internet kullananlar arasındaki ayrımı çok net bir şekilde yapan çok uzun bir tanım kısmı var, belki sonrasında Emin Bey paylaşacaktır.

Birkaç itiraz nokta olacak, birincisi: Bağımlılık şu an için bizim artık Dünya Sağlık Örgütünün de kabul ettiği şekliyle davranışsal boyutta ergenlerde gördüğümüz bir durum. Gerçekten bağımlı çocuklar var. Ben burada Bakırköy Profesör Doktor Mazhar Osman Eğitim ve Araştırma Hastanesi Çocuk Psikiyatrisi Kliniği Eğitim Sorumlusu olarak bulunmaktayım ve 2016 yılından beri bu çocukları bire bir görüyorum, sahada bire bir onlarla çalışıyorum ve gerçekten bağımlı çocuklar var ama her problemli kullanım bağımlılık değil çünkü 4 aşamada geliyor teknoloji bağımlılığı. İlk aşama genellikle zorunluluk için kullanım; daha sonrasında, birtakım zevk veren aktiviteler için boş zamanlar için kullanım ve bu ilk 2 aşama sağlıklı kullanım. Ne zaman ki problemler oluşmaya başlıyor, biz buna riskli kullanım, problemli kullanım diyoruz. Sonrasında bağımlılık geliyor ve bağımlılık gerçekten bir halk sağlığı problemi ve psikiyatrik bir bozukluk. Bu aşamada, aslında, şu an gelen bilimsel tartışmaların hepsi çok net bir şekilde özetlendi fakat burada yok. Bağımlılıkla ilgili, bu tartışmayla ilgili benim önerimse -daha sonrasında tekrar şey yapacağım- birincil, ikincil, üçüncül koruma üstünde özellikle durulması gerekiyor.

Bu aşamada Pınar Hanım'ın söylediği birkaç şeye itiraz edeceğim. Hocam, isterseniz, yine, öğleden sonra kendi konuşmamda genel önerilerimi sunayım.

BAŞKAN – Olur.

DOÇ DR. GÜL KARAÇETİN – Şimdi, yapılan çalışmalar şunu gösteriyor. Dediniz ki: “Çocukları bundan mahrum etmeyelim.” Fakat ilk üç yıl... Biz hep tıpta yarar-zarar ilkesi gözetiriz ve bir sürü çalışma yapıldı bu konuyla ilgili. Amerikan Pediatri Birliği artık şunu söyledi: İlk üç yıl asla ve hiçbir şekilde bu çocukların zarar-yarar oranı gözettığınızde yararları fazla değil, kesinlikle zararları daha fazla çünkü çocuklar bunu anlayamıyor. Yani bunu üç boyutlu bir şekilde anlamak, kodlamak gibi bir durum söz konusu değil; tam tersine, beynin en üst tabakası dediğimiz gri maddesinde ne yazık ki incelmeye yol açıyor. Bu açıdan, aslında çok kıymetli bir öneri bu. İlk üç yılda hiçbir şekilde ve katiyetle bu çocukların maruz kalmaması gerektiği söyleniyor. Bu bizim kişisel önerimiz değil; bu, milyonlarca çocuk üzerinde yapılmış bilimsel çalışmaların sonucunda ve Amerikan Pediatri Birliğinin artık net olarak koyduğu bir sınır. Yeşilay da bunu söylüyor, bir sürü bilimsel kuruluş da bunu söylüyor. Komisyonda bunu tartışmak bizim için sadece zaman kaybı olacaktır çünkü bilimsel data var; birincisi, bunu aksettirmek istiyorum.

İkincisi, ilerleyen zamanlarda da yine dediniz ki: “Çocukları mahrum etmeyelim.” Yine, yarar-zarar oranı gözettiğimizde aslında 12 yaş gerçekten soyut kavramların edinildiği kesin bir yaş sınırı ve 12 yaş öncesindeki çocuklar siber zorbalığa çok sıklıkla maruz kalıyor ne yazık ki. Yani burada birtakım faydaları verelim derken çocukları bağımlılığın kucağına atmamak lazım. Bu açıdan, hani, benim temel itirazım bu olacaktı. Bilinçli teknoloji kullanımı konusunda özellikle sözcükler ve kavramlar çok önemli.

Dediniz ki: “Dikkat üzerine etkileri vardır, dikkati geliştirir.” Bilimsel araştırmalar tam tersini gösteriyor. Bu sadece subjektif bir söylem, sakın yanlış anlamayın, asla sizi eleştirmek için söylemiyorum ama halka arz edileceği için hekim olarak hassasiyetim var. Dikkat üzerine olumlu bir etkisi yok; tam tersine, dikkati bozuyor, dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğu belirtilerini artırıyor. O açıdan, hani, bence bu Komisyonun çok ulvi bir görevi var. Hani, kelimelerin ve kavramların çok net üstüne basmalıyız diye düşünüyorum. Dikkat üzerine onun bir etkisi yoktur; tam tersine, olumsuz etkisi vardır. Yarar-zarar oranı gözetildiğinde, 12 yaş altında çok temkinli kullanılmalıdır.

Hocam, biz çocuklara sorduğumuzda “Sen bunu neden bağımlı kullanıyorsun?” diye -yine biraz önceki Hocamızın, Aydın Hocamızın söylediğine bir katkıda bulunmak istiyorum- çocuk diyor ki: “Ben bir tek orada iyiyim, bir tek ondan zevk alıyorum, bir tek onda kafamı dağıtıyorum; annem dışarı çıkmama izin vermiyor, babam benimle ilgilenmiyor.” Yani her çocuk bağımlı olmuyor, riskli çocuk kavramı var. Buradaki birtakım söylemler riskli grubu genişletebilir kaygım oldu. Mesela, dediniz ki: “Orada iletişim kuracak.” Hâlbuki “iletişim” kelimesini buna atfetmek uygun bir atıf değil. İletişim, çocukların yüz yüze, bir arada oldukları, birtakım paylaşımları yaptıkları bir ortamdır. Tam tersine “sosyal fobi” dediğimiz bir durumda çocuklar bunu iletişim olarak gördüklerinde riskli gruptan direkt bağımlı gruba geçiyorlar. Hocam, hani, burada bilimsel dataları da birleştirebilirsek zaman kaybetmeyiz, aynı şeyleri tekrar tekrar yapmış olmayız. Bunu zaten dünya böyle biliyor. Dikkat üzerinde bir etkisinin olmadığını net biliyoruz, iletişime de bir katkısı olmadığını biliyoruz; tam tersine, aslında o ilk aşamadan, ilk iki aşamadan, sağlıklı aşamadan ne zaman problemlili kullanıma geçiyor Hocam? Çocuk şu atıfta bulunduğunda “Ben sadece burada arkadaş edinebiliyorum.” dediğinde. Bir de biz pompalarsak “İletişim için bunu yap.” diye çok tehlike bir iş yapmış oluruz. Hani, bu ulvi amaca da hizmet etmez.

WhatsApp önerisinde ben bulundum ve arkasındayım. Neden? Çünkü yine sahada çocuklardan gördüğümüz şu, çocuk diyor ki: “WhatsApp grubunda öğretmen vardı, yazışıyordum, öğretmene küftüm ve böyle bir sonuçtan sonra da artık okula gitmek istemiyorum.” Şimdi, öğretmen ile çocuk arasındaki o güzel ve hiyerarşik ilişkiyi bozan bir şey. WhatsApp grubu çok elzem değil. Bizim eskiden not defterlerimiz vardı, onları tutardık, eve gider, bakardık. Tabii ki WhatsApp grubu zorunluluk için kullanılabilir ama öğretmenin hiyerarşik pozisyonunu bozuyor. Zaten bunlar çok dürtüsel çocuklar, hiperaktivitesi olan çocuklar. Yani burada hep yarar-zarar oranını gözetmek durumundayız. Tıbbın genel bir prensibi vardır: Önce zarar verme. Önce zarar vermemek durumundayız.

Şimdilik bu itirazlarımı yapmak istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

FACEBOOK TÜRKİYE KAMU POLİTİKALARI MÜDÜRÜ PINAR HOŞAĞCI – Cevap verebilir miyim?

BAŞKAN – Şimdi diğer görüşleri de alalım, belki başka eleştiriler de olur, hepsini toptan cevaplandırırız.

DOÇ. DR. SELİM GÜNÜÇ – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Yani ben başta, 5 kişi saydım, şimdi gittikçe sayı artıyor.

DOÇ. DR. SELİM GÜNÜÇ – Ben elimi kaldırmıştım ama 5 kişinin içinde vardım.

BAŞKAN – Buyurun.

DOÇ. DR. SELİM GÜNÜÇ – Öncelikle, merhabalar.

Söz hakkım geldiğinde daha detaylı giriş yaparım.

Pınar Hanım’a çok sataşmayacağım çünkü yüzde 90’ına katılmıyorum, Gül Hocamın da her kelimesine katılıyorum.

Öncelikle, birçok şeyi not aldım ama cevap verirken sadece tek bir soru...

BAŞKAN – O zaman konuşmanıza gerek kalmadı.

DOÇ. DR. SELİM GÜNÜÇ – Efendim?

BAŞKAN – Gül Hanım sizin söylemek istediğiniz her şeyi söyledi o zaman.

DOÇ. DR. SELİM GÜNÜÇ – Ama bir iki tane ufak katkı yapacağım.

BAŞKAN – O zaman “Her kelimesine katılıyorum.” demeyin. Yüzde 10 kendi payınızı kullanın şimdi.

Buyurun.

DOÇ. DR. SELİM GÜNÜÇ – Öncelikle -sanırım “yasaklama” diye kayıtlara da geçti- raporda yasaklamayla ilgili hiçbir şey yok, hatta böyle bir anlam bile çıkmaz. Zaten birçok yerinde bilinçli ve sağlıklı kullanımdan, güvenli kullanımdan bahsediyoruz; yasaklama hiçbir yerinde yok raporun.

12 yaş altıyla ilgili, o araçların temin edilmemesi, bu sadece bir öneridir. Bununla ilgili de birçok çalışma vardır, onlara girmeyeceğim.

Yumuşatmayla ilgili ben başka bir şeye değinmek istiyorum. Sanırım Aydın Bey de biraz yumuşatmadan bahsetti yani “Yumuşatılabilir.” dedi. Şimdi, ne yazık ki bazen bazı konularda eğer bilimiz yoksa dile getirmekten çok fazla çekinmiyoruz. Ben bunu kesinlikle sizin için söylemedim, bunu Komisyondaki genel konuşmalar için söylüyorum. Şimdi, ben toplamda on dört yılımı sadece siber psikoloji alanına verdim. Alan yazınında tüm tezlerim, makalelerim ve yaptığım her şey vardır. En son İngiltere’de de siber psikoloji alanında post doktora yaptım. Orada yaptığım bir çalışmada 2 yaşındaki bebekleri aldık. Hani, siz dediniz ya “İngiltere’de 4 yaşın altında kullanılmıyor.” diye, 2 yaşındaki bebekleri aldık; Türkiye’de de başka bir çalışmada 2 yaşındaki bebekleri aldık “adaptif davranışlar” dediğimiz... Ben bundan Komisyonda geçen bahsetmişim. Ciddi anlamda bilimsel ispatlı olarak, annelerin kullanımıyla -bakın, sadece gözlemden bile yola çıkarak- ne kadar adaptif davranışlarının bozulduğunu... Bu makale de çok iyi bir dergide, uluslararası dergide yayımlandı. Yani dolayısıyla biz biraz bilimsel çalışmalar üzerinden konuşmak zorundayız yoksa çok farklı noktalara gidebiliriz.

Dediğim gibi, başka notlar aldım ama çok fazla girmeyeceğim karşılıklı şeye.

BAŞKAN – Kendi sunumunuzda onları yine paylaşın bizimle.

DOÇ. DR. SELİM GÜNÜÇ – Tabii, olur.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Peki.

Evet, buyurun.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YENİLİK VE EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ VE TEKNİK DESTEK HİZMETLERİ DAİRE BAŞKANI ASAF MURAT KARAPINAR – Sayın Başkanım, benim itirazdan ziyade... Az önce, herhâlde Mehmet Barış Hocam, bilişim teknolojileri dersinin “5’inci ve 6’ncı sınıflarda iki saat, 7’nci sınıflarda seçmeli.” olduğunu söyledi, evet ama şu anda benim size bahsettiğim pilot uygulamada zaten hedefimiz bu. 5’inci sınıflarda şu anda üç saat uyguluyoruz bilişim teknolojileri dersini. Bu pilot uygulamanın çıktılarına göre 4’üncü, 5’inci ve 6’ncı ve 7’nci sınıflarda uygulayacağız. 5’inci, 6’ncı ve 7’nci sınıflarda üç saate çıkarma hedefimiz var. 4’üncü sınıflarda da bu sene iki saat olarak uyguluyoruz. Bu bilgiyi vermek istedim.

Sayın Bakanımın belirttiği gibi, Türkiye çapında 27 ilkokulda biz şu anda bilişimle öğretim pilot uygulamasını yapıyoruz. Sınıf öğretmenlerimiz hizmet içi eğitimi aldıktan sonra gayet başarılı bir şekilde yürütüyorlar.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Şimdi, şöyle yapalım: Pınar Hanım öğleden sonra olmayacağı için ona dönük katkı ve eleştirilerimizi şimdi, diğer konuşmacılara ilişkin katkı ve eleştirilerimizi de -öğleden sonra da konuşacağımıza göre- onları da daha sonraya saklayalım çünkü süremizi aşıyoruz. Diğer arkadaşlarımızın da katılması gereken başka bir program var. Siz yemekten önce biz başka bir yerde çalışacağız.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI TEMSİLCİSİ AHMET RASİM KALAYCI – Ben Pınar Hanım’a sunumla ilgili birkaç bir şey söylemek istiyorum.

BAŞKAN – Hemen söyleyelim, bir iki dakika içinde bitirelim.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI TEMSİLCİSİ AHMET RASİM KALAYCI – Öncelikle, Gül Hocama ve Selim Hocama çok teşekkür ediyorum. Ben de Pınar Hocamın sunumuyla ilgili birkaç bir şey söylemek istiyorum.

Yani çok fazla eleştiriyoruz zannetmeyin sizi. Yani uluslararası platformlarda böyle çok muhatap bulamadığımız için belki de bir birikmişliğimiz var.

Ben şunu söylemek istiyorum öncelikle yani Pınar Hocamın sunumundan anladığım şeydi: “Sosyal medya bağımlılığıyla ilgili bir kaygımız yok, bununla ilgili sizin bir kaygınız varsa yine kullanım oranıyla ilgili herhangi bir değişiklik yapmadan birkaç sınırlama yapabiliriz.” Yani bunu kabul ettiğinizi beyan etmediniz anladığım kadarıyla, sosyal medya bağımlılığını kabul etmiyorsunuz.

Ben bir de şöyle bir şey söylemek istiyorum: Biz bu platformlarla iş birliği içinde bulunuyoruz sürekli. Mesela, Google ile Temel Eğitim Genel Müdürlüğümüzün hazırladığı bir kitapları var okutulan. Orada temel aldığımız şey buydu. Gerekçe şuydu: Bilgisayarsız ve internetsiz ortamda programlamayı öğretmek. Yani Facebook’la da böyle bir anlaşmaya, böyle bir şeye tabii ki gidilebilir ama tabii ticari kaygılardan arındırılmak suretiyle.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Pınar Hanım’la uğraşmak isteyen başka kimse var mı?

PROF. DR. CENGİZ ŞAHİN – Hocam, ben bir cümle söyleyeceğim.

BAŞKAN – Buyurun.

PROF. DR. CENGİZ ŞAHİN – Şimdi, ben Selim Hocamın söylediklerine de yüzde 100 katılıyorum. Yani Pınar Hanım yanımda konuşurken ben hop oturdum, hop kalktım. Yani, şimdi “Nasıl bir şey bu?” dedim falan ama onu uzunca konuşuruz yine.

Sadece şudur: “Bilişim teknolojileri” diye bir başlığımız var önerilerde. Pinar Hanım gibi, eğer bu bir şirkette, burada da öneri sunmak lazım yani “Bu tür paylaşımlar, bilgilerin de yaygınlaşmasının önlenmesi.” diye. Çünkü özü şu: Ben ifadelerin, kavramların, araştırma sonuçlarının, sınıflandırmaların bilimsel bir altyapısının olmadığını değerlendiriyorum âcizane.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

FACEBOOK TÜRKİYE KAMU POLİTİKALARI MÜDÜRÜ PINAR HOŞAFÇI – Çok teşekkür ediyorum değerli katılımcıların katkıları, soruları ve yorumları için.

Birkaç konuyu açıklığa kavuşturmak istiyorum. Bence birkaç yanlış anlaşılma var.

BAŞKAN – Pinar Hanım, çok affedersiniz...

PROF. DR. BETÜL ULUKOL – Pinar Hanım başladı, devam etsin, ben sonra bir soru soracağım.

BAŞKAN – Karşılıklı olmasın, siz söyleyin hemen, hepsini birden toparlasın.

PROF. DR. BETÜL ULUKOL – Sayın Başkan, üyeler, değerli katılımcılar; teşekkür ediyorum bu fırsat için.

Birtakım fikirlerim var, onları daha sonra paylaşacağım sizlerle ama Pinar Hanım’a bildiğim bir konu var, yanlış mı diye sormak istiyorum. Çocuklar için geliştirilen Messenger Kids’ten bahsettiniz. Benim bildiğim, bu, bazı yerlerde yasaklandı. Messenger Kids’in aslında çocukları istismar etmek isteyen bir grup tarafından özellikle de çocukların kullandığı bir medya aracı olduğu için daha fazla dikkat çektiğine, daha fazla kullanıldığına ve sorunu daha da büyük boyuta taşıdığına ilişkin bazı yerlerde yasaklandığını biliyorum. Bu konuda bilgi verir misiniz lütfen?

Teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Hocam.

FACEBOOK TÜRKİYE KAMU POLİTİKALARI MÜDÜRÜ PINAR HOŞAFÇI – Ben bu soruyla başlayabilir miyim? Çünkü daha basit ve net bir cevabım var bununla ilgili.

BAŞKAN – Evet, lütfen.

FACEBOOK TÜRKİYE KAMU POLİTİKALARI MÜDÜRÜ PINAR HOŞAFÇI – Messenger Kids zaten şu an sadece Amerika’da ile Kanada’da açık ve de geçen sene kullanıma açıldı ya geçen sene ya da 2017’nin sonunda kullanıma açıldı. Yasak değil, sadece daha fazla ülkede kullanıma açılmadı, çok yeni bir uygulama. Belki pilot olarak uygulanmış olabilir bir Latin Amerikan ülkesinde...

PROF. DR. BETÜL ULUKOL – Avrupa’da yasaklandı.

FACEBOOK TÜRKİYE KAMU POLİTİKALARI MÜDÜRÜ PINAR HOŞAFÇI – Avrupa ülkesinde mi? Ben Avrupa’da kullanıldığını bilmiyorum ama bu konuyu araştırıp size geri dönerim. Çünkü sadece şu an 2 ülkede ve bir de, Latin Amerika’da, Brezilya’da bazı pilot şehirlerde uygulanıyor. Avrupa’da henüz açık değil ama araştırıp geri döneceğim size bununla ilgili.

Şimdi, birkaç konuyu açıklama istiyorum. Birincisi, bu yaş konusunda...

Ya, bağımlılık konusuna dönelim ilk önce. Bağımlılık terminolojisi konusunda “Biz bağımlılığı reddediyoruz.” gibi bir ifade kullanmadım, kullanmak da istemiyorum. Sadece, bu kavrama bağımlılık olarak bakmıyoruz. Yani internetin kullanımı, internetin aşırı kullanımı ve internetin doğru ve etkin kullanımı kavramları çok farklı kavramlar. Yani interneti fazla kullanmak ya da interneti kullanmak illa bağımlılığa yol açmıyor. Bizim bu anlamda Amerika’da Yale Üniversitesiyle, Carnegie Mellon Üniversitesiyle, Harvard Üniversitesiyle ve Londra’da benim de mezun olduğum London School of

Economics Üniversitesiyle birkaç araştırma projemiz var ve ortak oldukları nokta şu ki: Dünyadaki bağımlılık oranı yüzde 1,5 ile 3 arasında değişiyor. İnternet gibi mecralar zaten bağımlılığa eğimli olan çocuklara... Mesela eğer kumara, içkiye, yemeğe bir bağımlılığınız varsa internet ortamları bunu güçlendirip kuvvetlendirebiliyor. Ben bilim insanı olmadığım için 0-3 yaş arası grubuna dair tespitlerinizde kesinlikle size katılıyorum, doğrudur ama 12 yaş sınırının gelmesi, teknolojik araçlardan ve teknolojik gelişmelerden mahrum bırakılması sınırının gelmesi... 12 yaş çok büyük bir yaş grubu.

DOÇ DR. GÜL KARAÇETİN – “Mahrum bırakılması” demiyor yalnız burada. “Mahrum bırakılması” diye bir ifade yok raporda.

BAŞKAN – Daha denetimli kullanım öneriyor.

DOÇ DR. GÜL KARAÇETİN – Yani ailede ortak bir teknoloji.

FACEBOOK TÜRKİYE KAMU POLİTİKALARI MÜDÜRÜ PINAR HOŞAFÇI – “12 yaşındaki bir çocuğun tek başına bir cep telefonu olmamalı, aileyle birlikte bir cep telefonuna sahip olmalı.” mı diyor? Ben öyle anladım.

DOÇ DR. GÜL KARAÇETİN – Ailenin denetiminde olması gerekiyor.

PROF. DR. CENGİZ ŞAHİN – Soyut işlem dönemi olduğu için o ifade, kavram kullanılıyor.

DOÇ DR. GÜL KARAÇETİN – Evet, 12 yaşından önce kendine ait bir cep telefonunu olmamalı, sadece aileyle iletişim kurmak ve kendi güvenliğini sağlamak için aileyle ortak kullanım içerisinde olabileceği bir telefon kullanabilir. Çünkü 12 yaş öncesi onun dediklerini gözetemez. Serbest internet erişiminin olduğu bir telefon güç demek 12 yaşındaki çocuk için. Yani gerçekten bilimsel olarak da kanıtlanmış da bir şey.

FACEBOOK TÜRKİYE KAMU POLİTİKALARI MÜDÜRÜ PINAR HOŞAFÇI – Tamam, anladım.

Şimdi, bilimsel olarak yapılan 0-3 yaş grubuna dair tespitlere kesinlikle katılıyorum; o, Amerikan Pediatri Birliğinin söylediği ve vurguladığı bir kavram. 12 yaş sınırı açıkçası bize biraz fazla geldi. Çünkü interneti yeni bir dil olarak görürsek yeni bir dili öğrenmek bile 9 yaşından, 10 yaşından sonra çok zor.

PROF. DR. CENGİZ ŞAHİN – Yaş değil, burada gelişim psikolojisinin de gelişim dönemleri var, zihinsel gelişim var, somut işlem dönemi var, soyut işlem dönemi var.

DOÇ DR. GÜL KARAÇETİN – Evet, çok doğru.

PROF. DR. CENGİZ ŞAHİN – Yani “Ben böyle uygun görüyorum.” ile olmuyor. Yani şimdi bu sınıflamalar ciddi araştırmalar konusunda. Yani 12 yaş değil, 11-12 diyoruz. Yani, şimdi, çocuk orada soyutlamadığı için gördüğü şeyi gerçek zannedebilir. Çünkü niye? Zihinsel... Yani, şimdi, gelişim psikolojisi açısından bakmadan konuya ya da zihinsel gelişim açısından bakmadan konuya “Ben 9 ile 12 yaşı böyle görüyorum.” demekle bu olmaz. Bu tamamıyla zihinsel bir işlemdir. Yani somut işlem dönemini, işlem öncesi dönemi, duyuşal motor dönemini yani bunları anlamadan... Zaten bu kavramları hiçbir bilim insanı kullanmaz, kullanırken neyi kullandığını bilir. Yani “Ben 12 yaşa kadar şöyle görüyorum.” demek olmaz. Yani bunun literatürde bir karşılığı var. Yani itiraz biraz da oradan, Hocam da onu söylüyor. Yani “12’ye kadar” derken 11 de olabilir, 11-12 de olabilir ama bir işlemden... İşlemi, mantıksal düşünme anlamında kullanıyoruz; işlemi de sayısal bir işlem olarak kullanmayın lütfen; mantıksal düşünme anlamında. Yani 11-12 yaş mantıksal düşünme açısından somut işlem dönemi, gördüğünü öyle zanneder çünkü soyutlayamıyor, gerçek zannediyor.

DOÇ DR. GÜL KARAÇETİN – Gerçek zannedecek, sonuç kavramlarını analiz edemeyecek, risk analizi yapamayacak yani riskli bu çocuk.

PROF. DR. CENGİZ ŞAHİN – Korsan bildiri gibi oldu, kusura bakmayın Başkanım.

BAŞKAN – Güzel oldu, güzel oldu. Keşke süremiz olsa da daha uzatabilsek buna.

Siz kalmaya çalışın öğleden sonra.

DOÇ. DR. SELİM GÜNÜÇ – Erteleyin siz, daha sorularımız var.

FACEBOOK TÜRKİYE KAMU POLİTİKALARI MÜDÜRÜ PINAR HOŞAFÇI – Bu arada, internetin yani cihazın kullanılmasının, internetin kullanılmasının belirli bir yaş grupları için kısıtlanması konusuna, buna karşı bizim bir tepkimiz ya da itirazımız yok. Kısıtlamaları kesinlikle biz de istiyoruz, güvenli ve dikkatli internet ve sosyal medya kullanımı da destekleyici ürünlerimiz ve portallarımız zaten var. Bu anlamda, internetin dikkat dağıtıcı olduğunu belirtmedim, çok yanlış anlaşılmış bu.

DOÇ. DR. GÜL KARAÇETİN – “Dikkat üzerine olumlu etkisi...” dediniz.

FACEBOOK TÜRKİYE KAMU POLİTİKALARI MÜDÜRÜ PINAR HOŞAFÇI – Hayır, ben kendimi yanlış ifade etmişim, özür diliyorum.

DOÇ. DR. GÜL KARAÇETİN – Öyle bir ifade geçti, ben de ondan söylüyorum.

FACEBOOK TÜRKİYE KAMU POLİTİKALARI MÜDÜRÜ PINAR HOŞAFÇI – Evet, bu yanlış, size katılıyorum, çok haklısınız. Sadece, gençlerin daha dikkatli ve güvenli internet kullanımını benimsemeleri için uygulamalar, ürünler ve yöntemler geliştirilmesi gerektiğine inanıyoruz demek istedim burada.

DOÇ. DR. GÜL KARAÇETİN – Yani internetin dikkat üzerinde geliştirici bir pozitif etkisi yok.

FACEBOOK TÜRKİYE KAMU POLİTİKALARI MÜDÜRÜ PINAR HOŞAFÇI – Hayır, yok.

BAŞKAN – Hayır, hayır, yok.

FACEBOOK TÜRKİYE KAMU POLİTİKALARI MÜDÜRÜ PINAR HOŞAFÇI – Sadece düzgün ve...

DOÇ. DR. SELİM GÜNÜÇ – Ben çok kısa bir bilgiyi paylaşabilir miyim?

BAŞKAN – Buyurun.

DOÇ. DR. SELİM GÜNÜÇ – Yani konu önemli çünkü son zamanlarda yayımlanmış bir rapor var, lütfen incelesinler. Biraz önce bahsettiniz ya, 13 yaşın altında aslında çok fazla sahte hesap var ve kendi yaşlarını değiştirerek de çok fazla hesap açılıyor. Neden bu yasaklamalar var? Bir tane nedenini size söyleyeyim. Avustralya'nın son çıkardığı bir raporda şundan bahsediyor: Sosyal medyada paylaşılan resimlerin -yanlış bir bilgi vermeyeyim ama yüzde 56 civarında bir rakam- yüzde 56'sı pedofil lobilerine gidiyor. Bunu, bu raporu lütfen inceleyin. Sosyal medyayla ilgili, tabii ki tamamıyla kullanılması demiyoruz ama çocuklar üzerinde çok ciddi pedofil lobileri var. İnternette de, paylaşımların nerelere gittiği, nelere satıldığıyla ilgili, bunlarla ilgili rapor çok. Siz 12 yaşından küçük bir çocuğu alacaksınız, eline bir cep telefonu vereceksiniz, uygunsuz resimler çekecek -zaten YouTube'dan bir şeyler görüyor- sosyal medyada bunu paylaşacak, Facebook bunu nasıl sınırlıyor? Sınırlayamıyor. Attığınız andan itibaren dijital iz bırakmış oluyor, istediğiniz kadar silin onu siz. Sonra, Facebook'un hesapları çalınıyor, Facebook'un verilerine erişiliyor ve onlar da ayrı yerlere satılıyor. Bunların ne kadar güvencesi var? Sürekli bir şeyler çıkıyor WhatsApp ve Facebook'la ilgili. İkisnin kurucusu da aynı. Dolayısıyla, hani, bunlar çıkarken boşuna çıkmış şeyler değil, o raporlarda siz de çok rahat görebilirsiniz.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Saat 14.00'te yine bu salonda buluşmak üzere çok teşekkür ediyorum hepinize.

Kapanma Saati: 12.16

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 14.18****BAŞKAN: Nabi AVCI (Eskişehir)****BAŞKAN VEKİLİ: Ahmet SORGUN (Konya)****SÖZCÜ: İsmail KAYA (Osmaniye)****KÂTİP: Ahmet ZENBİLCİ (Adana)**

BAŞKAN – Korktuğumuz kadar fire vermemiş olarak öğleden sonraki oturumumuza başlıyoruz. Evet, en son Tuncay Bey’de kalmıştık, sırayla gidiyorduk.

Tuncay Bey, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümünden.

Hocam, sabahki görüşmelere istinaden küçük bir açıklama daha yapayım, ondan sonra size söz vereyim.

Burada doğrudan Komisyonumuzun ilgi alanına giren ve onunla ilgili somut çözüm önerileri de içeren kendi görüşlerimizi ifade edersek onlar üzerinden bir tartışmayı daha kolay yaparız; aksi takdirde, hep eğitimin önemi üzerine konuşmayalım artık, hepimiz onu biliyoruz.

Buyurun Tuncay Bey.

PROF. DR. TUNCAY AYAS – Sayın Bakanım, değerli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, teknoloji bağımlılığıyla ilgili konuştuğumuzda, aslında bağımlı olduğumuz nokta internet veya internetteki bir sitedir. Burada genellikle en çok da bağımlı olduğumuz oyunlar, kumar siteleri, alışveriş siteleri, işte porno siteler vesaire şeklinde devam ediyor.

Şimdi baktığımızda teknoloji Türkiye’de 1990’lı yıllarda hayatımıza girdi, işte dünyada 1960’larda vesaire diye devam ediyor. Bağımlılık yapan maddelerin hayatımıza ne zaman girdiğine baktığımızda, işte milattan önce 6000’li yıllarda, 2000’li yıllarda, işte daha sonraki süreçlerde de farklı şekildeki uyuşturucular hayatımızda varlığını devam ettiriyor.

Yaklaşık otuz yıla yakın bir süredir teknoloji ve internet hayatımızda olmasına rağmen, insanların bunu kullanımı ve buna bağlı olarak hayatlarında bağımlılık düzeyinin önemli bir noktaya gelmesi... Farklı çalışmalar, insanların değişik oranlarda bağımlılık düzeyine sahip olduğunu söylüyor. Bu araştırmanın yapıldığı bölgede örneklem grubu değişmekle birlikte... Yani bu kadar kısa sürede hayatımızda -bu kadar olumsuz şekilde- bağımlılık düzeyine gelmesi dikkate alındığında, işte milattan önceki 6000’li yıllarda hayatımıza giren alkol, uyuşturucu vesaire gibi maddelerin günümüzdeki kullanım oranlarına baktığımızda teknoloji çok ileri düzeyde insanların hayatını olumsuz şekilde etkilemeye devam edecek.

Bu bağlamda dikkate aldığımızda, işte madde bağımlılığına yönelik var olan tedavi merkezleriyle teknoloji bağımlılığına bağlı olarak tedavi merkezleri açısından değerlendirildiğimizde, ülkemizde bildiğim kadarıyla 1 tane Bakırköy’de var herhâlde Hocam, başka tedavi merkezinin olduğunu görmüyoruz. İşte en son Güney Kore’de herhalde 140 tane teknoloji bağımlılığı tedavi merkezi var. Dolayısıyla ülkemizde bu noktada ciddi anlamda önlem alınması veya bu noktada çalışma yapılması gerektiğini ifade edebiliriz.

Şimdi, teknolojiyi en çok kullanan gençler, işte biraz önce konuştuk, 12-22 yaş arasındaki gençlerin çok sık kullandığı ve dolayısıyla bu gruba baktığımızda da genellikle okullarda öğrenci olduğunu görmekteyiz. Şimdi, yeni Millî Eğitim Bakanımız okullarda kulüplere önemli yer vermeye başladığını... Bireylerin, öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bu kulüplerde görev almalarını dikkate almasının bu açıdan önemli olduğunu ifade ediyoruz.

Şimdi, biraz önce Bakanım da ifade etti, özellikle büyükşehirlerde arazi bulma noktasında, işte parkların yapılması noktasında ciddi sıkıntılar var; yok, var olanların da bazen çok atıl olarak kullanıldığını ifade ediyoruz. Ancak şöyle bir önerim olacak: Özellikle okullarımız hafta sonu kapalı ve okullarımızın kapalı olmasıyla birlikte okul bahçeleri de kapalı. Dolayısıyla hafta sonu okul bahçelerinde yapılacak, işte biraz önce ifade ettiğimiz değişik sportif faaliyetler veya bu kulüplere bağlı olacak, yapılacak etkinliklerin bireylerin sosyalleşmesi ve kendilerini ifade etmesi ve teknolojiden uzak kalması açısından önemli olduğunu ifade ediyoruz. Hatta, şöyle bir sıkıntı daha ifade edeyim, Sakarya bölgesinden geldiğim için biliyorum: Sakarya’da geçen yıl açılan özel okul sayısı 10-15 civarında ve bu özel okulların hepsini toptasan bu salon kadar bahçeleri yok. Millî Eğitim Bakanlığı bunların açılmasına izin verirken bu salon noktasında, bahçe konusunda buna dikkat edilmesinin ve çocuklara sportif faaliyetlerde bulunulacak imkânların sunulmasının önemli olduğunu ifade ediyoruz.

Şimdi, biraz önce Barış Hocam bakıcılarla ilgili konuştu. Benim şöyle bir önerim var: İşte devlet, bakıma muhtaç anne ve babalarına baktıkları takdirde belli bir miktarda ücret ödüyor muhtaç olarak gördüklerine. Dolayısıyla, bakıcıdan ziyade, özellikle büyükanne ve büyükbaba konumunda olan kişiler, tabii sağlığı elverişli durumda olan kişiler torunlarına baktığı takdirde... Bu, bakıcıya bırakılmaması noktasında da önemli. Çünkü bakıcılardaki en önemli sıkıntı, işte teknolojiye maruz bırakması, televizyona maruz bırakması. Dolayısıyla benim düşünceme göre, kendi anne ve babasından daha fazla çocukla, torunuyla vakit geçirmeye daha müsait olduğunu düşünüyorum büyükanne ve büyükbabaların. Dolayısıyla bu noktada, büyükanne ve büyükbabaların torunlarıyla birleştirilmesinin önemli olduğunu düşünüyorum.

Yine, işte küçük yaştaki çocukların teknolojiye maruz bırakılmaması noktasının önemli olduğunu ifade ettik. Şu anda Türkiye’de kreşlere devam eden çocukların teknolojiye veya dijital ortama maruz kalma olasılıkları çok yüksek. Özellikle bu noktada da -ciddi manada- şu anda Türkiye’de 3 kuruma bağlı olan kreşler var; Millî Eğitime bağlı, Aile ve Sosyal Politikalara bağlı ve Diyanet İşlerine bağlı. Kimin kimi denetlediği, kimin ne yaptığı herhangi bir şekilde belli değil. Dolayısıyla buradaki çocukların da ciddi manada teknolojiye veya dijital ortama maruz kaldığını söyleyebiliriz. Bunun için özellikle bu kurumların belli bir noktada toplanması, işte Millî Eğitimde toplanması ve denetiminin de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yapılması gerektiğini düşünüyorum.

Şimdi, baktığımızda, işte gençlerin, şu anki gençlerin bizim dönemimizdeki oyunları bilme olasılığı çok yok çünkü oyun oynayacağı alanlar olmadığından dolayı... Özellikle geleneksel oyunların çocuklara tekrar öğretilerek bu oyunları oynar hâle getirilmesinin sağlanması gerekiyor çünkü oyunlar oynanmadığı zaman belli bir süreden sonra kayboluyorlar. Şu an TRT’de bu noktada bazı yapılan etkinlikler var, çocuklara tekrar geleneksel oyunların öğretilmesi noktasında. Bu bağlamda, Barış Hocanın Sakarya’da yapmış olduğu bir proje var Avrupa Birliğiyle birlikte, bunun da önemli olduğunu ifade edebilirim.

BAŞKAN – Ne projesi o Barış Bey?

DOÇ. DR. MEHMET BARIŞ HORZUM – Hocam, “Eğitim Sokağı” adı altında Hollanda’da olan bir örneği biz Türkiye’ye taşıdık Avrupa Birliği Projesi kapsamında. Eğitimle ilgili yani geleneksel oyunları oynayabilecekler, artı, eğitsel materyallerin olduğu bir sokak oluşturduk.

BAŞKAN – Sakarya’da mı?

DOÇ. DR. MEHMET BARIŞ HORZUM – Sakarya’da, evet.

Daha önceki oturumda da onunla ilgili bir bilgi paylaşmıştım.

BAŞKAN – Buyurun.

PROF. DR. TUNCAY AYAS – Şimdi, teknolojinin olumsuz kullanımıyla ilgili, biz hep bağımlılık vesaireyle ilgili konuştuk ama ilerleyen süreçte ciddi manada sorun olacak noktalardan bir tanesi de sanal, siber zorbalık. Meclis bu konuyla ilgili ciddi manada sorunlar yaşadı, özellikle seçim dönemlerinde sanal ortamda paylaşılan “tape”ler, resimler, fotoğraflar vesaire. Bu da öğrenciler arasında ciddi manada kullanılıyor ve bireyleri intihara kadar götürebiliyor. Dolayısıyla bu sanal zorbalık, siber zorbalıkla ilgili farkındalığın artırılmasıyla ilgili çalışmaların yapılmasının da önemli olduğunu söyleyelim.

Bir noktayı daha ifade edip sözümü bitiriyorum. Şu an gündemde olan e-spor... Dolayısıyla gençler arasında artık spor olarak oyunların oynanmaya başlanması... İlerleyen süreçlerde bu bireylerin bağımlılık düzeylerini ne düzeyde etkileyeceği... Henüz bununla ilgili çalışmalar söz konusu değil ama ciddi manada sıkıntı olacağını düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Tuncay Bey.

Şimdi, Bilişim Teknolojileri Eğitimcileri Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Burcu Yılmaz.

Buyurun Burcu Hanım.

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMCİLERİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI
BURCU YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Herkesе merhabalar.

Biz bağımlılıkları şimdiye kadar hep gündeme alan bir grubuz. Türkiye’deki bilişim teknolojileri öğretmenlerine ulaşan büyük bir etki alanımız var. Aslında çok uzun süredir de zaten bunlarla beraber yetişmiş bir kitleyiz. Ama işin ilginç tarafı, ne zamanki sosyal medya ailelere inmeye başladı, dijital oyunlar, sosyal medya daha fazla gündemimize geldi ama biz bunun gerçekten farkında olan bir kitleydik. Şu an buradaki toplantıdan da Komisyon toplantısından da edindiğimiz izlenimiz aslında tam olarak neyle karşı karşıya olduğumuz konusunda yeterince bilgi sahibi olmadığımız yönünde; kanaatimiz bu yönde oluştu. Şöyle ki: Sadece oyun sektörünün 135 milyar olduğu büyük bir güçten bahsediyoruz. İşin ilginç tarafı bunun -yanlış bilmiyorsam- Mustafa Başkanımın söylediğine göre- 270 milyar, 180 milyar gibi öngörülleri var bu yıl için. Çok büyük bir bütçesi olan, inanılmaz zeki beyinler çalıştırabilecek bir kitleden bahsediyoruz ve bu kitlenin tek amacı “Şu an bu çocukları oyunda ne kadar daha fazla tutarım, sosyal medyada bunların biraz daha kalmasını nasıl sağlarım?” Böyle çalışan büyük bir ekibe karşı çözüm önerileri üretmeye çalışıyoruz.

Biz öncelikle durum tespitinin yeterli olmadığını düşündük, durum tespiti yetersiz. Biz şu an BT öğretmenleri olarak bir toplantıda bunu gündemimize aldık, dedik ki: “Bu çocuklar ne oynuyor, ne yapıyor, ne kadar? Biz, fikir birliğine varamadık. Araştırmalara baktık “Bizim gözlemlerimizle, bilgilerimizle, okullarımızla tutmuyor.” dedik ve durum tespitinin çok önemli olduğuna karar verdik. Bununla ilgili YEĞİTEK’le görüştük, YEĞİTEK’le sözlü olarak konuştuk “Biz kapsamlı bir araştırmaya sahip çıkarız.” dedik. Şimdi, okullarda uygulayacak bir kitle olduğu zaman bu verileri toplamak eminim daha kolay olacaktır. Öncelikle dedik ki: Bu arada yapılmış en güzel çalışmayı BTK Güvenli İnternet Merkezinin çalışmalarında bulduk ama o bize yeterince kapsamlı gelmedi. Belki de bunun her yıl yapılması gerekiyor. Çocuklar hangi oyunları oynuyor, ne kadar kullanıyor, nerede

kullanıyor? İlgili güncel veriye ihtiyacımız var. YEGİTEK çok sıcak karşıladı, birkaç genel müdürlükle iletişimimizi sağlıyor. Umarım kısa bir sürede daha kapsamlı bir çalışma olarak önce durum tespitini ortaya koyabiliriz.

Hep şeyi söyledik, burada Komisyon sunumunda da söyledim, popçu ve topçu olmaktan “YouTuber” ve “Esports” oyuncusu olmaya evrilen bir çocuk grubundan bahsediyoruz dedik ve işin ilginç tarafı, ben bugün öğrendim, yanlış bilmiyorsam, “Esports” protokolü imzalandı Millî Eğitimde, ayrıntılara hâkim değiliz ama bu, aslında belki de bir alternatif sunma, çocukları çaresiz bırakmama yöntemi olarak kullanılabilir, kontrolü ele almamızın belki bir yolu olabilir. Ayrıntıları bilemiyorum, biz bu işin içinde nasıl oluruz bilemiyorum ama bu “Esports” ve “YouTuber” olmayı arzulayan bir kitle üzerinde çalışacağız. Bunun öngöremediğim kısımları çözüm kısmında. Şöyle ki: Raporu incelediğimizde genelde bilgi düzeyinde çözüm önerileri bulduk yani “Sigara içmek zararlıdır” bilgisi hiçbirimizi sigara bağımlılığından kurtarmadı. Aynı şekilde öğrencilerin dijital oyunları bilmesi, ailelerin sosyal medyada fazla zaman harcayacaklarını bilmeleri bizi bir adım öteye götürebilir mi; açıkçası emin değiliz. Hatta şöyle bir şeye baktık: Tabii ki bu sigara içme gibi rol model ailelerin sosyal medya kullanımlarının çocuklar üzerine daha büyük etkisi olduğunu düşündük. Biz açıkçası rol modellik üzerine bir çalışma yürütülmesi gerektiğine karar verdik, önermek istiyoruz, hatta bunun nasıl yapılacağına ilişkin de ilerleyen sayfalarda ufak bir notum olacak.

Şöyle bir durum daha fark ettik: Sürekli eğitimden bahsediyoruz. Hemşire var işin içinde, ben bakıcılar gördüm, YouTube’daki personeli gördük, kamp personeli, TBMM personeli, herkesi eğitmekten geçiyor. Evet, ama biz asıl önemli basamağı unutuyoruz. Bakın, matematik öğretmek istediğinizde, geometriyle ilgili bir sıkıntınız olduğunda herkese matematik öğretmek başlamazsınız. Önce, bu işin uzmanlığını edinmiş kitleler hareketi yöneltir. Şu an BT dersleriyle var edemediğimiz bir millî eğitim sisteminden bahsediyoruz. Dün ben dokuz saat derse girdim, 270 tane öğrenci gördüm. Okuluma 1.300 öğrenci var, ben bir haftada en az 600-700 öğrenci görüyorum demektir. Eğer ki ben çocuklara ulaşamıyorsam, bakıcının ulaştığı 10 kişiden, işte kamptaki personelden bahsetmenin sırası değildir. Öncelikle yapılandırılmış eğitim sistemine bunu gerçek anlamda sokmak zorundayız.

“Derslere entegrasyon” diyoruz, evet, ama yeterli değil, bu işin uzman, sahiplenilmiş kişilerle biraz takibinin yürütülmesinin yapılması mecburi. Ayrıca -şurada not etmişim- BT öğretmenlerinin itibarla ilgili ciddi sıkıntıları var. BT derslerinin kaldırıldığı 2012 yılında biz çok ciddi anlamda bir darbe yedik, ülke olarak yedik. Biz o zamanlar çok derdimizi anlatmaya çalıştık ama BT öğretmenlerinin norm meselesine döndü iş. Dediler ki: “Atanamayan öğretmen.” Hayır, biz dedik ki bu bir ülke meselesi. BT dersinde öncelikle kullanım, dijital okuryazarlık olacak, devamında düşünsel süreçler olacak, işte kodlamadır, robotiktir, yapay zekâdır, bunları kapacağız ama bir de bunun güvenlik kısmı var, onun geri dönüşü olmayacak dedik. Zaman bizi haklı gösteriyor. Şu an önüne geçemediğimiz kadar eğitemediğimiz bir kitlenin problemlerini büyüterek yaşayacağız gibi duruyoruz.

Şu an sadece 5 ve 6’ncı sınıflarda zorunlu, din kültürü ya da imam-hatip ya da yabancı dil ağırlıklı eğitim yapanlarda 5’inci sınıfta da yok, sadece 6’ncı sınıfta zorunlu bilişim teknolojileri dersi var. Bu arada, şeyin farkındayız, hep beraber şu an “BT dersi koyalım.” dediğimizde bunu karşılayacak öğretmen bulmamız da söz konusu değil ama bu yavaş yavaş olacak bir şey.

Bakın, bugün Asaf Bey çok önemli bir vurgu yaptı, teşekkür ediyorum Daire Başkanımıza. “Bilişimle üretim” diye inanılmaz bir proje başladı. Bu projenin birinci ayağında 5’inci sınıfların üçer saat olması, 6’ncı, 7’nci sınıflarda dersin kademeli olarak artırılması, ilkokullarda yaygınlaştırılmasına yönelik pilotlama çalışmaları yapılıyor. Biz buna çok sahip çıkıyoruz. Hemen değil ama artık kademeli olarak artış olmasının farkındayız.

Buradan yine BTK'ye bir konuda teşekkür etmek istiyoruz. Biz özellikle bu örtük reklamlarla ilgili çok uyarı yaptık. Her yerde Mavi Balina görüyoruz, her yerde zararlı yazılımları görüyoruz diye tek BTK'nin sitesinde bir sözlü oyun kullanıldığını gördük. Bütün örtük reklamlar ve özellikle çocukları uzak tutmaya çalıştığımız şeylerin reklamı fazlasıyla yapılıyor. Bu konuda bütün kamu kurumlarını, sadece öğretmenlerden bahsetmiyoruz... Biz kararımızı aldık, yazın bir ulusal zümre toplantısı yaptık, biz 10 tane BT öğretmeni gönüllü olarak bir araya geldik, orada kararlarımızdan bir tanesi bu kelimeleri kullanmayacağız, sözlü oyun kesinlikle kullanacağız, bu şekilde ifade edeceğiz ama bu BT öğretmenlerinin ulaştığı, sadece 6'ncı sınıf öğrencileriyle yürütebileceğimiz bir çalışma değil. Bunu bütün kurumlar olarak, prensip olarak belirleyip harekete geçirmemiz gerekiyor.

Farkındalık eğitimlerine çok büyük ihtiyacımız var. Biz aslında bunlara “eğitim” demiyoruz “farkındalık semineri” diyoruz. Eğitim başlı başına bir problem ve onu da şu an için sıkıntılı dönemde yaşıyoruz. Şöyle ki: İleri düzey eğitim istiyoruz. Eğer ki bir çocuğu bağımlılıktan kurtarmak istiyorsanız alternatif sunarsınız. Daha önce söylemiştik, çocuklar alternatifsiz, ucuz bir eğlence kaynağından bahsediyorsunuz. Güvenli bir ortam sunamadığımız çocuklarımızdan bahsediyoruz. Ben çocuğumu sokağa salamıyorsam, evet, güvenli olarak tableti önüne dayayıp gözümün önünde oynamasını nispeten daha güvenli buluyorsam, bizim biraz bunlara alternatif üretmek mecburiyetimiz var. Herkes bu konuda hemfikir ama nereden başlayacağız? Çocukları gerçekten ileri düzey yapay zekâ, programlama, üç boyutlu tasarım, kodlama konularına yönlendirdiğimiz sürece ilk adımı atmış olacağız. Biz bunların özellikle ileri düzeylerini vermekte sıkıntı yaşıyoruz. Okullarda, dediğim gibi, 6'ncı sınıftan sonra sıkıntılı ders konularımız ama destekleme ve yetiştirme kursları var. Biz destekleme ve yetiştirme kursları da açamıyoruz, sadece 5'te ve 6'da açabiliyoruz. BT öğretmenleri 9, 10, lisede bir grup öğrenciyle, ortaokulda bir grup öğrenciyle destekleme ve yetiştirme kurslarını çok güzel açıp ilerletebilir. Aynı şekilde sürekli gündeme getirdiğimiz BT takımları var. Nasıl müzik öğretmeni koro çalıştırıyorsa, beden eğitimi öğretmeni futbol takımı çalıştırıyorsa BT öğretmenleri de –bu bir rehabilitasyon aracıdır zaten yanlış kullanmadıysam, affınıza sığınarak- BT takımı çalıştırmalı. Biz, mevzuatta bununla ilgili hiçbir ek maddi yük getirmiyor, sadece bir tane madde ekliyoruz oraya. Bunun çok kolay önünü açabileceğimiz bir düzenleme olduğunu düşünüyoruz.

Ayrıca oyunların gücünden de yararlanamıyoruz. Eğer ki bir şeyden zarar görüyorsak faydalı etkinliklere çevirmek gibi bir mecburiyetimiz var. Biz karar aldık toplantıda, Dünya Oyun Günü'nde bir oyun oynayacağız ama bunu, 110 öğretmen, dernekten de bir 300, yaklaşık 400 okul aynı anda Google'ın internet denilen bir oyununu oynamaya karar verdik. Bu, tamamen güvenli internetle ilgili bir oyun. Ama biz asıl bunu okulda oynatmakla ilgilenmiyoruz, bunu veliye, veliyle ortak bir şey, oyun paylaşın istiyoruz. Ayrıca veli oradaki güvenli internet kullanımıyla ilgili konuları bilsin istiyoruz. Biz dedik ki: Eve ödev olarak dijital oyun verelim. Şu an öyle bir karar aldık. Umarım Dünya Oyun Günü'nde de harekete geçirip bir alternatif sunarız.

Şu an “Esports” protokolüyle ilgili de meraktayız. Acaba orada hangi oyunlar oynanacak, nasıl biz bu işin içine girebiliriz, bu grup bu konuyla ilgili ne değerlendirecek? Sanırım onun da zamanla üzerinde çalışırız.

Biz Ortaöğretim Genel Müdürlüğüyle görüştük, bir dijital yürüyüş etkinliği oluşturduk. Bu “dijital yürüyüş” dediğimiz etkinliği geçen sene Kızılcahamam'da yaptık. Çocuklar doğada problem çözmek için şeyleri kullandılar, işte onlara robotik malzemeler verdik ve bir problem durumu verdik, işte 5 problem durumu ama bu doğada yürüyüş yaparak, oryantiring yaparak çocuk çözmek durumunda kaldı. Ekip arkadaşlarıyla beraber gitti, dedi ki: “Şu an acıktın, bir sincap yakalayacaksın, bize bir düzen programla, bize bir düzenek geçir.” Bunun gibi yaklaşık 5 tane görevi 24 takımdan oluşan öğrenciler

bir arada gerçekleştirdiler. Bu sene bunu yaymak istiyoruz. Ortaöğretim Genel Müdürlüğü sıcak baktı, umarım gücümüz yeter. 240 gibi bir okul hep beraber dijital yürüyüşle sanki bilgisayar ortamından biraz daha çocukları faydalı etkinliklere yönlendirebiliriz.

Dilek Hocamla da paylaştık yemek arasında, bizim şöyle bir soru işaretimiz de var: Bağımlılığı önlemeyle ilgili belki bir şeyler yapacağız da bağımlı çocuklarla ilgili ne yapacağımız konusunda öğretmenlerin, eğitimcilerin ciddi anlamda kafası karışık. Bunun tedavisi nasıl olacak, nasıl yönlendireceğiz ya da ben nasıl davranacağım? Bunları inanın, yemek arası bitmesin, Dilek Hanımlarla daha fazla konuşalım istedik. 4 tane merkez varmış -yanlış anlamadıysak- bu konuda destek alabileceğimiz. Bizim böyle bir desteğe ihtiyacımız var. Bağımlı çocuklar ya da risk taşıyan çocuklarla ilgili biz öğretmen olarak ne yapacağız konusunda bilgilendirme talep ediyoruz.

Bir konu daha var paylaşmak istediğimiz. Biz her yıl, dediğim gibi, gönüllü öğretmenlerle toplantı yapacağız, ulusal zümre toplantısı diyoruz. Biz o ulusal zümre toplantılarını çocuk dostu yapma kararı aldık. Bizim çocuklarımızı biz orada çalışırken ekranlar büyüttümecek. Orada 4-5 arkadaşı görevlendirdik, onlar sadece çocuklarla ilgilenecekler. Annesi babası çalışırken çocuklar ikinci plana atılmayacak. Bizim gibi bir grup bile çocuk dostu etkinlik yapabiliyorsa belki biraz daha farkındalık yaratarak bunları yaygınlaştırabiliriz diye umuyorum.

Okullarda çeşitli komisyonlar vardır değerli katılımcılar; satın alma komisyonu, “web sitesi” komisyonu. Biz dedik ki bir tane teknoloji komisyonu kurulabilir. Bu teknoloji komisyonunun BT öğretmenleri liderliğinde, rehber öğretmen eşliğinde yürütülmesi lazım ama bunların grubu sadece bağımlılık değil, faydalı etkinlikleri de bunlar planlayacak. Hatta neler yapılabilir diye biraz beyin fırtınası yaptık. Örneğin kayıtta okulun cep telefonu kurallarını hazırlayıp veliyle paylaşabilir dedik. Örneğin risk altındaki çocukları tespit edebilir. Bu risk altındaki çocuklarla nasıl bir çalışma yürütülebileceğini beraber planlayabilirler dedik. Hatta bizim “öğrenci bilişim ağı” diye taslak üzerinde bir çalışmamız var. Türkiye’nin altın çocuklarını, özellikle teknoloji alanındaki altın çocuklarını bir şeyler yapma çabası içerisindeyiz. Bunu kendi okulunda denedim açıkçası. Ciddi anlamda riskli bir öğrencimiz diyelim. Umarım doğru kullanıyorumdur Hocam. Bu çocukları biz öğrenci bilişim ağındaki çocuklarla rehabilite ettik. Zaten dedik ki bu bağımlılıklar bir sebep değil, sonuçtur. Aile ilişkileri bozuktur, sosyal ilişkileri bozuktur, üretemiyordur, bir hazzı eksiktir ve çocuk teknolojiye daha yatkın olur. Biz aralara çocuklar serpiştirdik, bizim çok iyi programlama yapan, üreten grubun arasına bir iki tane risk altındaki çocuk yerleştirdik. Biz olumlu sonuç aldık. Eğer ki öğrenci bilişim ağı kurup risk altındaki çocukları bu gruplar içinde faydalı etkinliklere yönleltebilirsek sonuç alabileceğimizi düşündük. Hatta bunun için bir kamp önerisi getirilmişti. İtepe Çanakkale, Mersin ve İskenderun’daki kampları tespit ettik. Bunlar zaten devletin öğrenci kampları. Sanki buralarda bir “öğrenci bilişim ağı” adı altında üç günü teknoloji diyeti olan, detoks olan, üç günü tamamen üst düzey eğitimler verebileceğimiz bir ekleme kamp yaparsak sanki yol alacağız; bir deneme yapsak güzel olur diye bir izlenimimizi paylaştık.

BTk’nin “Güvenli İnternet Günü”nü 300 etkinlikle kutladık geçen sene. Bunu sanki bütün BT öğretmenlerinin sahipliğinde daha etkili bir şekilde yürütebileceğimizi düşünüyoruz. Bilmiyorum, Mustafa Başkanım daha uygun açıklama yapacaktır ama eğer böyle bir günümüz olarsa, BT öğretmenleri sorumluluğunda resmî bir gün olarak seminerler... Biz o gün yaptığımız 300 etkinlikte seminerler verdik, oyunlar oynattık, panolar hazırladık, tişörtler giyildi, ekipler çalıştı; ciddi bir hareket oldu okullarda. Sanki bunu yaygınlaştırsak çocuklara ve velilere ulaşma şansımız daha fazla olabilir.

BAŞKAN – Burcu Hanım, yirmi üç dakika oldu.

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMCİLERİ DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI
BURCU YILMAZ – Son bir şey söyleyerek teşekkür edeyim.

Genelde bu işleri gönüllü eğitimcilerle yürütmeye çalışıyoruz ama gerçek anlamda profesyonel bir uzmanlığa ihtiyacımız olduğunun farkındayız. Umarım gücümüz yeter, elimizden gelir; BT öğretmenleriyle ya da bu alanın uzmanlarıyla bütün her kademede BT dersleri, etkinlikler gerçekleştirebiliriz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Şimdi çekim yapmayın, bir şey söyleyeceğim.

Ben bir dönem danışmanlık yaptım, uzun bir süre Başbakan danışmanı olarak çalıştım. O dönemde ekip arkadaşlarıma özellikle şunu söylemeye çalışıyordum, her defasında da söylüyordum: “Başbakana, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanına herhangi bir konuyu arz edeceğiniz zaman kelimelerinizi bile sayarak hesaplayın çünkü o 80 milyonun Başbakanı, herkesi 1 dakika dinlese 80 milyon dakikaya ihtiyaç olur. Onun için, dünyanın en önemli haberini bile verecek olsanız kelimelerinizi sayarak içeriye girin, konuşun. Dünyanın en önemli haberi ne olabilir? ‘Dünya savaşı çıktı, 3’üncü dünya savaşı çıktı.’ Bu haberi vermek için içeriye girince ‘Efendim, 3’üncü dünya savaşı çıktı.’ demeyin. ‘Bak, oradaki ‘efendim’e gerek yok bir; iki ‘3’üncü’ye de gerek yok; o zaten 2 tane olduğunu biliyor, bu da 3’üncüsü, onu da biliyor. Dolayısıyla ‘Dünya savaşı çıktı.’ deyin ve kaybolun.”

Şimdi, tabii, bizim vaktimiz Sayın Cumhurbaşkanının vakti kadar sınırlı değil ama yine de Komisyondaki arkadaşlarımızın bakışlarından “Bize ne zaman sıra gelecek?” mesajları alıyorum zaman zaman. Onun için on dakika; lütfen... İngilizce bir tabir var, benim çok hoşuma gidiyor; mecburen İngilizcesini söyleyeceğim çünkü fiyakalı bir laf. “Punctuality is the politeness of kings” Yani dakiklik kralların nezaketidir, kralların ve kraliçelerin nezaketidir dakiklik. Onun için dakik olmaya özen gösterirseniz memnun olurum yoksa ben şahsen kendi adıma bir şey istiyor değilim çünkü ben Mecliste komisyon toplantısında en uzun konuşma süresi vermiş Başkanım ki sekiz saatlik Meclis konuşma rekoru benim Komisyon Başkanlığımda kırıldı. Sekiz saat hiç müdahale etmedim konuşan arkadaş, sekiz saat; hatırlıyor musunuz Eğitim Komisyonu Başkanı iken? Ben dinlerim de arkadaşlara yazık.

Hadi bakalım, onar dakikayla konuşalım inşallah.

PROF. DR. CENGİZ ŞAHİN – Sayın Başkan, bir cümle...

BAŞKAN – Şimdi çekimi başlatabilirsiniz ama bir dakika... Aramızda Anadolu Ajansı yoktu ama arada çok önemli şeyler söyleniyor yani medyada da yer alabilecek nitelikte şeyler söyleniyor; onun için Anadolu Ajansımızdan arkadaşımızı tekrar davet ettik. Mesela, kamuoyunun çok ilgisini çekecek bir açıklamayı Tuncay Bey yaptı: “Dedelere de bakım ücreti verilmesi.” Yani bu, kamuoyunda çok konuşulabilecek bir konu.

Tuncay Bey, şöyle kameraya bakarak onu bir kere daha söyler misiniz ama sadece bu cümleyi söyleyin.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Torun bakan dedelere...

BAŞKAN – Evet, bir dede olarak beni çok ilgilendiren bir konu.

PROF. DR. TUNCAY AYAS – “Dede ve ninelere torunlarına bakım ücreti verelim.”

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Slogan gibi oldu Hocam bu.

PROF. DR. TUNCAY AYAS – Ama Bakanım öyle istedi yoksa... Bakanım öyle istedi yani “Kısa ve öz” dedi.

BAŞKAN – Önünü ve arkasını doldurun yani “kısa” dediysek de o kadar değil.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sayın Başkanım, slogan gibi oldu yani.

BAŞKAN – Evet, slogan atmayalım; gerekçelendirerek... Yani niye dedeler, nineler bu işte bu kadar uygun bir çözüm olabilir veya farklı düşünen arkadaşım varsa onlar da görüşlerini söylesinler bu bağlamda çünkü medya olmayacak yerlerden haber çıkartır, hiç olmazsa olacak yerlerden yani söylenenlerin içinden...

Buyurun.

PROF. DR. TUNCAY AYAS – Çekirdek aileye geçmemizle birlikte artık dede ve nineler torunlardan uzaklaşmaya başladı; dolayısıyla torunlar bakıcıların elinde kalmaya başladı. Buna bağlı olarak bakıcılar teknolojiyi kullanarak, internette vakit geçirerek baktıkları çocukları ihmal etmeye başladılar ve çocukların da dolayısıyla teknolojiyi daha fazla kullanmasını sağladılar ve bağımlılık düzeylerinin artmasında önemli bir faktör oldu.

Bu nedenle dede ve ninelerimizin torunlarına bakarak, onlara daha fazla zaman ayırarak onlarla ilgilenmesini sağladığımız takdirde çocukların teknolojiye bağımlılık düzeylerinin azalmasıyla birlikte daha olumlu noktalara gelmesi sağlanabilir. Burada devletin, bakıma muhtaç olan anne ve babasına bakmakla yükümlü olan ailelere maddi destek sağladığı gibi torunlarına bakan dede ve ninelere de bakım ücreti verdiği takdirde -ki ihtiyacı olanlara tabii- bunun daha olumlu sonuçlar vereceğini düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

PROF. DR. CENGİZ ŞAHİN – Sayın Bakanım, güzel oldu ama annem ve dedem bana para verilerek bakıyorsa Türk kültüründe biraz o sıkıntılı bir durum olabilir.

BAŞKAN – Sadece ihtiyacı olanlara yani ek iş yapacağına bir yerde dede veya nine, bir başka yerde ek iş yapacağına torununa bakacak. Tuncay Bey de böylece dedelerin ve ninelerin kahramanı olacak.

PROF. DR. CENGİZ ŞAHİN – Sayın Bakanım, özür dileyerek...

BAŞKAN – Estağfurullah.

PROF. DR. CENGİZ ŞAHİN – Usulen bir konuya dikkat çekmek istiyorum.

Belki yanlış anlıyor olabilirim ama şimdi şöyle: Bize bir taslak metin gelmişti Sayın Bakanım -raportör ve redaksiyonda da olacak biri olarak kendimi biraz da sorumlu hissettiğim için- şimdi burada bir rapor var ve burada öneriler var ve öneriler de 9 başlık altında toplanmış, belki belediyeleri de eklersek 10 diye değerlendirmiştik.

Şimdi, arkadaşlarımızın birçoğunu daha önceki toplantılarda dinledik. Tabii, burada dinlemediğimiz için bir özet de yapıyor olabilirler ancak bilmediğim için soruyorum: Usulen arkadaşlar bu 10 başlık altında okuduklarına öneri olarak “Bunları getirmiştik ancak bu burada yer almamış, ben bunun burada olmasını uygun buluyorum ya da şurada önerilen bir betimlemeyle ilgili, bir durum tespitiyle ilgili ‘Ben şöyle bir çalışma yaptım, uygulama yaptım ve bu uygulamanın da şöyle bir olumlu neticesini aldım; siz ne dersiniz?’” diye karşılıklı olursa buraya girer. Yani ben şu anda -biz de öyle yaptık ama- tekrardan ben bunu yaptım, şunu yaptım, bunu yapmak istiyorum şeklinde değil de çünkü zaten bunlar var. Önerilerin o 10 başlık altında olmasının uygun olacağını değerlendiriyorum. Bilmediğim için usulü ve...

BAŞKAN – Cengiz Bey, bakın, siz çok tedbirsiz konuşuyorsunuz. Birinci müdahalenizden sonra Komisyona redaktör olmak mecburiyeti ortaya çıktı; şimdi bu müdahalenizle sizi buraya almamız lazım. Yani, dediğiniz çok doğru.

PROF. DR. CENGİZ ŞAHİN – Olmayanları söyledim.

BAŞKAN – Evet, tabii, çok doğru bir müdahale yani ben doğrusu arkadaşlarımızı üzer miyim acaba diye o çerçeveyi çizmekte tereddüt ediyordum, benim adıma da bu çerçeveyi çizdiğiniz için çok teşekkür ederim.

Doğru, söylemeye çalıştığımız bu. Lütfen, sunumlarımızı tekrar etmeyelim, somut çözüm önerileriyle ilgili eksik gördüğümüz, fazla gördüğümüz noktaları paylaşalım yoksa hakikaten o 13 toplantıdaki sunumları tekrar burada dinlemek gerekir, ona vaktimiz yetmez.

Teşekkür ederim Cengiz Bey. Üçüncü müdahalenizle bilemiyorum nereye göndereceğiz sizi!

Evet, şimdi, sıra Hitit Üniversitesi Sungurlu Meslek Yüksekokulu Bilişim Teknolojileri Bölümünden Abdullah Bedir Kaya'da.

Evet, hoş geldiniz.

Buyurun.

HİTİT ÜNİVERSİTESİ SUGURLU MESLEK YÜKSEKOKULU BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ ABDULLAH BEDİR KAYA – Hoş bulduk Sayın Bakanım.

BAŞKAN – Abdullah Bey, şunun güzel örneğini hadi şimdi sizden dinleyelim yani Cengiz Bey'in söylediği çerçevede bir sunum yapın da...

HİTİT ÜNİVERSİTESİ SUGURLU MESLEK YÜKSEKOKULU BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ ABDULLAH BEDİR KAYA – İnşallah. Sorumluluk bizim sırtımıza yüklendi.

Sayın Bakanım, beni buraya çağırdığınız için de çok teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sizi oraya boşuna oturtmadık; işte, bu müdahaleyi siz yapın diye orada oturuyorsunuz.

HİTİT ÜNİVERSİTESİ SUGURLU MESLEK YÜKSEKOKULU BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ BÖLÜMÜ ÖĞRETİM ÜYESİ ABDULLAH BEDİR KAYA – Çok teşekkür ediyorum.

Ben de klasik bir girişle Sayın Başkanı ve tüm hazırunu selamlıyorum.

Dört temel başlıkta önerilerim olacak. Birincisi “Sosyal ortam ve fiziki çevre” başlığıyla alakalı. Cengiz Hocam, iyi bir giriş oldu mu; direkt başlık veriyorum. Ailelerin denetimiyle alakalı internet kafelerle ilgili ciddi bir problemimizin olduğu ortada ki bu, burada atlanmış bir konu. İnternet kafelerle alakalı yasal bir düzenleme mevcut fakat realitede böyle bir uygulama yok. Özellikle ortaokul çocuklarının sosyalleşme alanı olarak kullandıkları ve çok kontrolsüz bir alan ve orada gerçekten gayriahlaki işler de ufak tefek dönüyor. Bu bağlamda eğer teknoloji bağımlılığıyla mücadele edeceksek internet kafelerle alakalı olan, işte çocukların okul formlarıyla giremeyişleri, 15 yaşından aşağı çocukların ebeveynsiz internet kafeye girememeleri gibi durumların daha sıkı bir şekilde kontrol edilmeleri icap eder. Bunun bir madde olarak eklenmesinin uygun olacağı kanaatindeyim.

Bunun dışında, çok sık seminerler veriyoruz “Çocuğum ve Teknoloji” başlığı altında bulunduğumuz şehirde. Seminerler bittiğinde velilerin bize sorduğu iki soru var: “Hocam, çocuklara YouTube’den ne izletelim?” “Hocam, çocuklara Google Play Store’den ne indirtelim?” Çünkü teknoloji çok büyük bir dalga, bunun önüne geçemeyecekler, çocuklar “YouTube” izliyorlar, önlerinde milyon dolarlık arabalara gönül rahatlığıyla binen “YouTuber”lar var -az önce yemek arasında konuştuk- ve artık çocuklar “YouTuber” olmak istiyor. Amerika’da yapılmış bir araştırma yeni nesil çocukların astronot değil “YouTuber” olmak istediklerini ortaya koydu. Şimdi, bu kadar büyük bir akım varken, Komisyon raporunda “YouTube” ya da “Twitch” dediğimiz oyun başlığının geçmemesi üzücü. Bu anlamda sadece şunu demek yetmez: “Olumlu YouTube içerikleri üretilmeli.” demek yetmez çünkü orası kontrolsüz bir alan. Ben bu anlamda şu anda Komisyonda bulunan herkesin sorumlu olduğu kanaatindeyim

çünkü çocuklara alternatif üretmeden “YouTube izlemeyin.” ya da “İyi YouTube içerikleri izleyin.” dememiz yakışık almaz çünkü çocuk neyin iyi neyin kötü olduğunu bilemez. Bu bağlamda şöyle bir tavsiyem olacak: Gayriresmî olabilir fakat devletin ve önemli bir komisyonun işte, eğitim içeriklerinin ve senaryolarının uzmanlar tarafından yazılacağı “YouTuber”lar üretilebilir. İlkokul için, ortaokul için, lise grubu için ki bunların izleyebileceği, içerisinde faydalı içeriklerin olduğu, çocuklarımızın izlemesini tavsiye edebileceğimiz kanalların içerik üreticisi biz olabilir. Bu bağlamda “Bu devletin kanalıdır.” dememize gerek yok çünkü çocukların izlemesi gereken alanlar. Şu bir gerçek ki YouTubeda milyonlarca video izleniyor, önce bunu kabul etmemiz lazım, daha sonra da bu alanları çocuklarımız için olumlu hâle getiriyor olmamız lazım. Aynısı “Twitch” için de geçerli ve burası da bir oyun oynama mecrası. Bilmeyen arkadaşlarımız için söyleyeyim, herhangi bir kişi evinde kendisi dijital bir oyun oynarken yayın açıyor, bir yandan muhabbet ediyor, bir yandan oyun oynuyor; binlerce izleyici bu arkadaşı izliyor ve para yatırarak onu destekliyorlar “Sen daha fazla oyun oyna.” diye. Benim lisans öğrencilerimin içerisinde “Twitch” yayını yaparak aylık 700-800 lira kazanan öğrencilerim var. Bu çocuklar sadece oyun oynuyor; Z kuşağı için, alfa kuşağı için bu normal bir davranıştır ve biz de televizyonların karşısında futbol maçı izliyoruz. Onların oyun algısıyla bizim oyun algımız biraz farklı, onlar da dijital oyunlar oynuyorlar. Bu bağlamda yine “Twitcher”lar anlamında da müspet örneklerin geliştirilmesi, en azından ailelere gittiğimiz zaman “X kişisini izleyin ya da X kanalına abone olun.” diyebiliyor olmamız lazım ki o alan biraz daha güvenli hâle getirilebilsin.

Bununla beraber uygulamalara dair de benzer bir önerim olacak, zaten raporda da var ama bunu biraz daha detaylandırmak istiyorum. Uygulamalara yaş sınırlaması getirilmesi konuşuluyor, raporda yer almış ya da belli etiketlerle kimler için uygun olup olmadığı ya da zararlı içeriklerin olup olmadığının söylenmesi konusunda fakat yine saha tecrübemle söyleyebilirim ki velilerin hangi uygulamayı indirecekleri konusunda bir tavsiyeye ihtiyaçları var. Bu konuda zannediyorum BTK yaptırım gücüne sahip. Yine kurulacak bir komisyonun onay verdiği uygulamaların belli yaş aralıkları içerisinde etiketlenerek “Aileler şu yaş aralığındaki çocukları için bu uygulamayı kullanabilirler.” Tabii saat falan da girilebilir ama bu anlamda devlet müdahalesiyle bir yönlendirmenin şart olduğu kanaatindeyim yoksa ortalık biraz boş kalıyor ve veliler el yordamıyla bir şeyler yapmaya gayret ediyorlar. Çok doğru bir örnek olmayacak ama 100 temel eser mesela Millî Eğitimde tavsiye ediliyor onlarca kitap arasından, benzer şekilde bazı uygulamalar bir komisyon tarafından velilere tavsiye edilebilir.

Son olarak, bence en önemli başlık bu, okulun eğitici ve yönlendirici rolü çok kıymetli çünkü az önce Ağrı’dan gelen örnek bize çok net bir şey anlattı. Dijital bağımlılığın çocuklar üzerindeki etkisini kırmanın en büyük yolu onları dijital tüketiciler değil dijital üreticiler yapmaktır. Yaklaşık dört yıldır bu alanda Çorum’da çok ciddi çalışmalar yürütüyoruz. Burada şöyle bir şeyle karşılaştık yerelde çalışırken, şahsi tecrübemi aktaracağım: Çocuklar için bir model geliştirmeye gayret ettik, ortaokul öğrencileri için. Bu çocuklar işte robotik kodlama vesaireyle yani dijital materyalle doğru bir şekilde buluşsunlar, daha eğitici olsun fakat bunu yaparken çok fazla insanın bu konuda kaygılı ve gayretli olduğunu fark ettik. Örneğin sanayide çocuklar için üç boyutlu yazıcı üreten bir arkadaşımız var, alandan ihtiyaçları tespit ediyor, başka bir arkadaşımız çocuklar için robotik bir kit üretmiş, Yozgat’ta bir başka öğretim görevlisi arkadaşımız daha ucuz maliyetli, köy çocuklarının da eğitim görebilecekleri başka bir materyal üretme derdinde. Yani aslında periferide, çeperlerde çok fazla yaratıcı, inovatif girişim var fakat bunlar bir türlü bir araya gelip yaygınlaşma imkânı bulamıyorlar. Bu bağlamda belki çeperlerde çalışan arkadaşlarımızın yıllık belli çalıştaylarla bir araya getirilmesi, dijital tüketici olan neslin dijital üreticiye nasıl döndürüleceği noktasındaki iyi çalışmaların yaygınlaşmasını sağlayabilir. Zaten Millî Eğitim Bakanlığımız bu konu hakkında çok güçlü çalışmalar yapıyor. Sahayla iş birliği artırılsa dijital bağımlılığa çok temel bir çözümü süreç içerisinde zaten üretmiş oluruz kanaatindeyim.

Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Abdullah Bey.

Şimdi, Cumhurbaşkanlığı iletişim biriminden uzman Serkan Ökten Bey.

Serkan Bey, buyurun.

CUMHURBAŞKANLIĞI İLETİŞİM BAŞKANLIĞI İLETİŞİM UZMANI DR. SERKAN ÖKTEN – Sayın Bakanım, sayın vekillerim, değerli hazırun; öncelikle hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Sayın Bakanımızın da talepleri doğrultusunda ben kısaca kurumumuzun yaptığı faaliyetlerden değil -zaten onları Komisyon raporunda, daha önceki yaptığım sunumda belirtmişim ama- burada bulunan hazırunun da bilmesi açısından, bakış açımızı kısa bir iki cümleyle anlatacağım, sonra da raporda öneriler kısmında tespit ettiğimiz kısımlarla ilgili fikirlerimizi paylaşmaya çalışacağım.

Başkanlığımız, teknolojinin günümüz dünyasına getirdiği hız ve kolaylığın faydaları nedeniyle yoğun kullanımdan kaynaklı zararlardan çok güvenli kullanımı sağlayıcı nitelikte bilinçlendirme faaliyetlerine öncelik vermektedir. Başkanlığımız görev tanımı gereği medya temsilcileri, iletişim fakültesi öğrencileri ve kamu çalışanlarını öncelikli hedef kitle olarak belirlemiştir bu kapsamda. Söz konusu mücadelede çalıştaylarla iletişim stratejisi oluşturmak, farkındalık sağlamaya yönelik rehber yayınlar ve eğitimler yapmak temel araçlarıdır. Bu kapsamda biz eğitimleri çok önemsiyoruz. Biz de raporun zaten eğitim kısmına öncelikli olarak bir göz atmak istedik. Burada öncelikli olarak bir dil birliğinin olmadığını tespit ettik. Kısaca eğitimlerin adlarıyla ilgili ben ilk etapta tespit ettiğimiz unsurları söylemeye çalışayım. Teknoloji bağımlılığı eğitimi, güvenli ve bilinçli internet kullanımıyla ile bilişim teknolojisi bağımlılığı eğitimi, farkındalık eğitimi, bağımlılıkla mücadele eğitimleri, teknoloji okuryazarlığı eğitimi, bilişim teknolojileri bağımlılığı eğitimi gibi birçok farklı adla eğitimler burada düzenlenmiş. Dolayısıyla dil birliği açısından “eğitim” ifadesinin kullanılmasının uygun olacağını düşünüyoruz.

İkinci olarak hedef kitlelerle ilgili olarak eğitimlerde ebeveynler, kreş ve bakımevi çalışanları ve bakıcılar, rehber öğretmenler, birinci sınıftan itibaren öğrenciler, yurtlarda, gençlik kamplarında, yaz okullarındaki ilgili personel, üniversitelerin ilgili bölümleri; burada psikoloji, psikiyatri, çocuk gelişimi, PDR, sosyal çalışmacı, sağlık ve eğitim fakültelerinin ilgili bölümleri, Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Projesi’nin formatörleri eğitim verilecek kişiler, gruplar olarak belirlenmiş. Burada tabii, bütüncül bir eğitim planlamasının yapılması önemli. Toptan bir mücadele için de hiçbir hedef kitlenin ayrıştırılmaması gerekiyor. Bunların başında da tabii öğretmenlerimiz geliyor. Öğretmenlerle ilgili madde kısmında okulun eğitici ve yönlendirici kısmında rehber öğretmenlere yönelik bir atfı yapılmış fakat bütün öğretmenlerimizin eğitim almalarıyla ilgili bir genel ifade yazılmış ama bunun daha açıklayıcı bir ifade olmasının önemli olduğunu düşünüyoruz.

Bununla birlikte üniversitelerde bölümler sayılırken iletişim fakültelerinin ihmal edildiğini fark ettik. Diğer taraftan medya mensuplarıyla ilgili olarak da eğitimlerin düzenlenmesi önem arz ediyor. Burada medyanın yapacağı faaliyetlerle ilgili, iş birlikleriyle ilgili birçok maddeye değinilmiş fakat medyanın bilinçlendirilmesine yönelik eğitimlerin de olması gerekiyor. Bizim daha önce yaptığımız çalışmalarda da öncelediğimiz bir konu, kamu kurumu personellerine yönelik eğitimlerin verilmesi. Burada biz iletişim ve halkla ilişkiler eğitimlerini talepler doğrultusunda verirken sosyal medya ve internet kullanımı zararlarıyla ilgili de birtakım eğitimler veriyoruz. Bunlar günümüzde çok önemli çünkü mevcut sosyal medya platformları biliyorsunuz ticari faaliyet kuruluşları aynı zamanda ve internet güvenliğini de tehlikeye sokuyor. Dolayısıyla kamu kurumu çalışanlarının bu kullanımlarının

dikkatsiz olması da kamu güvenliği açısından da tehlike yaratıyor. Bu doğrultuda kamu kurumlarının da kendi içlerinde bu eğitimleri öncelemesi gerekiyor ve bu anlamda da hedef kitle olarak burada da belirtilmesinin önemli olduğunu düşünüyoruz.

Diğer taraftan “3.5 Okul Dışı Bilinçlendirme Faaliyetleriyle Kurumsal Eğitim Çalışmaları” başlığı içerisinde buradaki ilk 2 madde sayfanın sonunda ve arkasında mükerrer olarak tekrarlanmış, yazımda bir teknik sıkıntı oluşmuş -ama ben de eskiden dış komisyon uzmanı olarak çalıştığım için uzman arkadaşların yoğunluklarını biliyorum ve takdir ediyorum- ve bu mükerrerliğin ortadan kalkması gerekiyor.

Bir diğer önerimiz de sosyal medya fenomenleriyle ilgili. Bunların, özellikle gençlerin ve çocukların sosyal medyadan uzaklaşıp birtakım faaliyetlerde bulunmasına yönelik olarak Kültür, Gençlik ve Millî Eğitim Bakanlıklarımızın birtakım faaliyetleri var. Bunlara rol model olarak dâhil olmalarının gençleri de bu alana çekebileceği için önemli olduğunu düşünüyoruz. Yani bu noktada sosyal medya fenomenleriyle ilgili bakanlıkların iş birliği içinde çalışmaları gerekiyor.

Son olarak da ticari amaçlı kişisel bilgi güvenliğini tehlikeye sokan mevcut yapılar yerine yerli ve millî sosyal medya ve paylaşım platformlarının oluşturulması çalışmalarının gerçekleştirilmesini biz önceki sunumumuzda belirtmiştik. Burada “bilişim sektöründe alınması gereken tedbirler” başlığı altında ifade edilebileceğini düşünüyoruz.

Toplamda başlıkları değerlendirerek öncelikle eğitime ilgili dil birliğinin sağlanması, eksik hedef kitlelerin onların da eğitimlere dâhil edilmesi, mükerrer kısmın çıkartılması, yerli ve millî sosyal medya ve paylaşım platformlarının oluşturulmasına yönelik çalışmaların da dâhil edilmesini öneriyoruz.

Arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

On dakikada bitirdiğiniz için ayrıca teşekkür ederim.

CUMHURBAŞKANLIĞI İLETİŞİM BAŞKANLIĞI İLETİŞİM UZMANI DR. SERKAN ÖKTEN – Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN – Düzce Üniversitesi Bağımlılık Uygulama ve Araştırma Merkezinden Sayın Dilek Demirezen.

Dilek Hanım, buyurun lütfen.

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ BAĞIMLILIKLA MÜCADELE UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ MÜDÜRÜ DİLEK DEMİREZEN – Sayın kurul üyeleri, herkese merhaba.

Bağımlılıkla Mücadele Merkezini bir buçuk yıl önce kurduk ve orada bağımlılıkla ilgili çalışmalar yapıyoruz.

Şöyle bir eklemem olacak ilk olarak, ilk adımda; üniversitelerle ilgili hocalarım da bahsettiler ama şöyle bir ek yapabilirim: Üniversitenin birinci sınıfında özellikle genel bağımlılık derslerinin seçmeli dersler olarak tüm bölümlere açılması gerektiğini düşünüyorum çünkü bu bölümde hem maddesel bağımlılıklar hem olgusal bağımlılıklar üniversite öğrencilerinin kendilerini anlamaları ve tanımaları ve fark etmeleri için çok önemli. Sonraki yıllarda, biraz önce bahsedilmiş olan diğer bölümlerde PDR’de, sosyal hizmette, tıp fakültesinde ve hemşirelikte bağımlılık ve danışmanlık derslerinin olması gerektiğini düşünüyorum çünkü motivasyonel görüşme eğitimi alması gerekiyor bu öğrencilerin ve bu bağımlılık dersleri adı altında yapılabilir.

İkinci önerim, tüm önerilerde, neredeyse bütün bölümlerde, raporda eğitimlerden bahsedilmiş, farkındalık eğitimlerinden bahsedilmiş hem ailelere hem öğretmenlere hem öğrencilere. Burada eğitim dediğimiz zaman çok genel bir başlıkta kalıyor, şöyle bir önerim olabilir bu noktada: Çok somut, içerikleri belli olan, hedef kitlesi belli olan, belli bir dakikada verilecek olan yani çok daha ayrıntılı bir eğitim programına ihtiyaç var çünkü sahada çalışırken yaklaşık olarak 2004'ten beri valilik başkanlığında yapılan toplantılara katılıyorum -Cengiz Hocam sabahki oturumda biraz bahsettiği toplantılara- ve bu toplantılarda, genellikle bağımlılık koordinasyon kurullarında birçok kurumdan katılımcı oluyor ve bu katılımcılarla beraber ortak dili konuşmaya ve birbirimizi anlamaya çalışıyoruz. O toplantılar içerisinde görüyoruz ki her kurum bir şeyler yapmak istiyor, özellikle bağımlılıkla ilgili çalışmak isteyen çok kurum var, herkes çocuklarla ilgili bir şeyler yapmayı çok istiyor ama bu noktada genellikle doğru bilinen, daha doğrusu iyi niyetli yanlışlar çok yapılıyor. Bağımlılık buna da çok açık olan bir alan, bu bağlamda şunu öneriyorum: Yapılacak olan eğitimlerle ilgili herkesin görevinin ve rolünün belli olması gerekiyor. Özellikle bilişim alanında çalışıyorsak ya da bağımlılık alanında çalışıyorsak çok fazla hatalı kelime, hatalı sözcük kullanılabiliyor. Daha net bir içeriğe, buna ihtiyacımız var ve bunun merkezden hazırlanarak kurumlara gönderilmesi gerektiğini düşünüyorum. Aynı zamanda bu kurullarda -yine kendi deneyimlerimden bir tanesi- sivil toplum kuruluşları da kamu kurum ve kuruluşları da çok fazla proje üretiyorlar ve birtakım uygulamalar ve eğitim programları yapıyorlar çünkü herkesin bir faaliyet raporu sunması gerekiyor sonrasında ve bu faaliyet raporlarında da bunları yaptık demek gerekiyor. Yani "Biz bunları bunları, bu eğitimler bize görev olarak geldi ve yaptık." demeleri gerekiyor. Bu eğitimlerde işin ehli olmayan insanlar da eğitimleri hani yapmam gerekiyor diye yapmaya kalkıyorlar. Bu noktada biz birçok hata görüyoruz. O nedenle biz Düzce ili olarak şöyle bir şey yaptık, belki hani kamu kurum ve kuruluşlarıyla ortak dili konuşabilmek için: Her kurumdan, her ay aynı kişi geliyor ve bu kişinin değişmemesi için özel önem gösteriyoruz ve o kişi, irtibat kişisi. İlk toplantıya başladığımız günlerde de eğitimlerle başladık bu toplantılara. Mesela madde bağımlılığı konuştuğumuz toplantılarda asıl gruplardan arkadaşlarımızı davet ettik, Adsız Alkoliklerden, Adsız Narkotiklerden. Bilişim probleminde de aynı şekilde, internet bağımlılığıyla ilgili de önce bir eğitim verilerek bu komisyonların çalışmaya başlaması gerektiğini düşünüyorum. Sonrasında bu irtibat noktalarında alta çalışan teknik kurullarda da bütün bir ilde yapılacak olan çalışmaların hepsinin bu teknik kuruldan geçirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Çok fazla materyal üretimi oluyor ama bunları denetleyen herhangi bir grup olmuyor. O nedenle bu konuda biraz hassas olmamız gerekiyor diye düşünüyorum; ikinci notum.

BAŞKAN – Hangi materyallerin denetlenmesini dediniz?

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ BAĞIMLILIKLA MÜCADELE UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ MÜDÜRÜ DİLEK DEMİREZEN – Bilişim teknolojileriyle ilgili yapacağımız birçok eğitimden bahsetmişiz grupta ve sayfalar boyunca eğitimden bahsediyoruz, her gruba eğitim vereceğimize bahsediyoruz ama onun materyalleri tek bir materyal olmalı.

BAŞKAN – Eğitim malzemelerinin...

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ BAĞIMLILIKLA MÜCADELE UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ MÜDÜRÜ DİLEK DEMİREZEN – Evet, malzemelerimizin. Herkes güzel işler yapmaya çalışıyor ama çok fazla hata çıkıyor bu yapılan işlerde.

Yine projelerle ilgili de aynı fikrimi savunacağım. Mutlaka bir bilimsel kurul olması gerekiyor, bu konularda proje üretilmeye çalışıldığı zaman da bilimsel kuruldan geçmesi gerekiyor.

Yine bu hazırlamış olduğumuz raporun içerisinde tedavi ve müdahaleye ilişkin çok belirgin maddeler bulamadım, bunlarla ilgili de bir çalışma grubunun oluşturulması gerekiyor. Bilemiyorum ama biz şu anda teknoloji bağımlılığı olan bir çocuğu nereye yönlendireceğimiz konusunda gerçekten sıkıntı

yaşıyoruz. Üniversite hastanelerinin psikiyatri polikliniklerine, çocuk psikiyatristine yönlendiriyoruz, işte psikiyatrik polikliniklerine yönlendiriyoruz ya da YEDAM -yeni yeni teknoloji bağımlılığıyla çalışmaya başladı- onlara da yönlendirdiğimiz oluyor ama işin doğrusu, ne yapılacağı konusunda fikir birliğimiz yok, bu noktada da bir şeyler üretmek durumundayız.

Bir de şöyle bir fikrim var... Madde bağımlılığını konuşuyoruz çoğu zaman, 2015'den beri stratejik planımız var ve o plan çerçevesinde aylık, vali başkanlığında toplantılar yapıyoruz. Bu toplantılarda il bazında neler yapılacağına dair bütün kurum ve kuruluşların temsilcileri geliyorlar.

"Bağımlılık" dediğimiz zaman şu anda da teknolojiyi konuşuyoruz, yarın muhtemelen kumarı konuşuyor olacağız, bir sonraki gün işte, alışveriş bağımlılığını konuşuyor olacağız. Yani bağımlılıkları temel bir konsept altında aslında konuşmak durumundayız çünkü sonuçta beyinle ilgili bir problem, bir dürtüsellik var, bir duygu düzenleyememe var arkasında, dopamin eksikliği var, var, var. Yani aslında temeldeki sebepler az çok belli ve bu bağımlılık komisyonları organizasyonel şema olarak baktığım zaman biraz sıkıntılı görünüyor. Belki, bizim yaptığımız, Düzce'de yapmış olduğumuz şey bunları ayıklamak değil, birbirinden ayırmak değil, bütün bağımlılıkları aynı Komisyonla aynı şekilde konuşuyoruz ve tartışıyoruz. "Tek tek kumar bağımlılığı mı konuşacağız bundan sonraki toplantılarda ya da alışverişi mi konuşacağız?" diye de aklımdan bir soru geçiyor.

Bunun dışında Akran Eğitimi Modeli diye bir model uygulanmıştı, bunun burada olmadığını görüyorum. Aslında teknoloji bağımlılığında da diğer bağımlılıklarda da çok etkili bir yöntem. Özellikle üniversitelerde ve liselerde uygulanabilecek bir yöntem; bunu da hatırlatmak istedim tekrar gruba.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Şimdi, Necdet Hocam burada, onların bu alanda, bu diğer bağımlılık türleri, özellikle madde bağımlılığı konusunda yaptıkları çok kapsamlı çalışmalar ve Meclis araştırma komisyonu raporu da var. Yani bu konu yeterince geliştirilmediği ve tartışılmadığı için Meclis böyle bir Komisyon kurulmasına karar verdi. Yoksa diğer bağımlılık türleriyle ilgili çok esaslı bir çalışma ve rapor var. Onu arkadaşlarımız size de versinler inşallah.

Şimdi, Başkent Üniversitesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım bölümünden Profesör Doktor Hanife Andaç Demirtaş Madran.

Buyurun Hocam.

PROF. DR. HANİFE ANDAÇ DEMİRTAŞ MADRAN – Teşekkür ederim.

Ben herhâlde zamanlama konusunda sizi çok üzmeyeceğim çünkü söylemeyi düşündüğüm birçok şey zaten söylendi, ufak tefek eklemeler yapmak istiyorum.

İletişim fakültesinde çalışıyorum ama asıl uzmanlığım sosyal psikoloji, ikisini harmanlayarak burada olmadığını düşündüğüm birtakım öneriler getirmek istiyorum.

Ben taslak raporu çok doyurucu buldum, çok boyutlu olduğunu düşünüyorum. Taslak olduğu için de pek de eleştirmek gerektiği kanısındayım şu aşamada. Belki bazı önerilerim olabilir diye düşündüm. Örneğin elbette ki bizim için çocuklar önemli, önce çocuklara odaklanmamız gerekiyor ama unutmamak lazım ki teknoloji bağımlılığı diyorsak eğer buna yetişkinler de büyük bir risk grubu, özellikle de emeklilik sonrası yani geç yetişkinlik dönemindeki bireylerin bu bağımlılıktan çok muzdarip olduğunu biliyoruz. Bu yüzden çocuklarla sınırlı tutmamak çok önemli. Daha önceki katılımcılar yetişkinlerin de önemli olduğunu vurguladı ama daha ziyade model olma boyutunda buna değindik. Ama model olmanın dışında da -elbette ki her yaş grubu bizim için kıymetli- yetişkinlere özgü

birtakım öneriler de getirilmesi gerekir diye düşünüyorum. Yani yaygınlığına bakmamız lazım, hangi tür bağımlılıklar acaba belirli bir yaş grubunun üzerindeki bireylerde daha fazla yaygın, onlara özgü ne gibi çalışmalar yapabiliriz, ne gibi çabalar geliştirebiliriz; buna bakmak gerekir diye düşünüyorum.

Bir yandan da iletişim çalışan bir sosyal psikolog olarak kampanyalara özgü farklı öneriler getirebilirim diye düşündüm, onu biraz karaladım. Kamu spotu ve afiş çalışmaları son derece kıymetli. Yeşilayın çok güzel çalışmaları var, şahsen ben çok ayrıntılı ve doyurucu buluyorum o çalışmaları ama yaygınlığı az, kamu spotlarını artırarak farkındalığı artırmamız lazım. Herkes bunu söyledi, tekrar etmekten çok hazzetmiyorum şu anda ama gerçekten bunun bir bağımlılık olabileceğini herkese duyurmak en önemli amaç olmalı şu aşamada.

İkna teknikleri demişken sigara bağımlılığı, alkol bağımlılığı, uyuşturucu madde bağımlılığı vesaire bunlardan farklı bir şeyden bahsettiğimizizin farkındayım. Çünkü teknoloji kendi kendine kötü olan bir şey değil tek başına, iyiye kullandığımızda elbette ki çok faydalandığımız, hayatımızı çok kolaylaştıran bir şey. O yüzden de farklı bir yere koymak lazım ama ikna kampanyaları açısından baktığımızda sigara ve alkolle baş etmek için yürütülen kampanyalardaki ana faktörleri burada yine kullanabiliriz. Örnek vermek gerekirse ikna çalışmaları bize dozunda korkutmanın çok ikna edici bir yöntem olduğunu gösteriyor. Kamu spotlarından hepiniz aşinasınızdır herhâlde, özellikle de dış sağlığıyla ilgili, lavaboya tüküren, ağzından kan çıkan hasta örnekleri var. Sigara paketlerinin üzerinde birtakım notlar var. Şimdi, bunların bazıları çok etkili ikna teknikleri, bazıları benim gördüğüm birtakım kusurlar var ama yine de korkutma yani “Eğer bu davranışı sürdürürsen başına bunlar gelir.” ya da “Eğer bu davranışı yavaş yavaş azaltırsan şu sıkıntılardan kurtulabilirsin.” demek çok etkili. Özellikle de bu aşamada anne babalara, öğretmenlere bu ikna teknikleri konusunda bilgi vermek lazım. Yani çocuğu korkutarak, tehdit ederek, cezalandırarak bundan alıkoymayız. Anne baba ne yapmalı, nasıl ikna etmeli daha az oyun oynaması için çocuğu ya da onun yerine kitabı ya da sporu koyması için neler söylemeli, cümlesini nasıl kurmalı mesela? Korkutacak ama nasıl korkutacak, hangi yolla korkutacak; bunların üzerinde durmak gerektiğini düşünüyorum.

Bizler de üniversitelerde çok sıkıntı çekiyoruz derslerde öğrencilerin elinden cep telefonunu almak adına, iki yıldır, üç yıldır savaş veriyoruz. Ben her dönem derse girdiğimde yaklaşık iki buçuk üç saat boyunca bunları anlatıyorum. Yani telefonu neden bırakmalısın şu anda, masanın üzerinde durursa dikkatin nasıl dağılır, başarın nasıl düşer, ders çalışırken masanın üzerinde neden durmaması gerekir; üniversite 1’inci sınıf, 2’nci sınıf öğrencilerine uzun uzun bunu anlatıyorum. Çünkü ikna hakikaten çok önemli bir mesele bu aşamada. Evet, kamu spotları oluşturalım, afişler oluşturalım ama ikna edici mesajların olması gerekir bunların içinde.

Bunun dışında nedenlere belki biraz vurgu yapmak lazım. Bağımlılığa iten şey nedir bireyleri? Bunun altında stres var, bunun altında zaman yönetim problemleri var, aynı zamanda iletişim sorunları var. Bunlara dönük çalışmalar da önlem adına son derece kıymetli diye düşünüyorum.

İletişim kampanyalarından söz ettiğim için şu notları eklemek isterim: Tüm dünyada önemle vurgulanan şeyler; “Yatak odasında, çalışma odasında ekran yok.” kuralı çok önemli. Yetişkinlerin de yatak odalarında televizyon olmayacak, uyumaya giderken telefonu yanımıza almayacağız ki hem model olalım hem bunun hatalarını sağlık açısından da sakıncalarını anlatalım. “Uyumadan en az bir saat önce ekranı bırakmak gerekir.” diyor uzmanlar örneğin, uyku bozukluklarıyla baş etmek için, melatonin üretimini engellemek için vesaire. “Ekran başında beslenmeme” kuralı, “televizyon karşısında, telefon elimizdeyken beslenmeme” kuralı. Elbette ki yemek masasında telefon kullanmama ya da ailede sohbet etme saatinde diyelim ki telefonları uzakta tutma. Bunlar aynı zamanda öğretilmesi gereken birer görgü kuralı. Yani sizleri bilmiyorum ama şahsen ben birisiyle sohbet ederken telefon

karıştırıyorsa bunu saygısızlık olarak değerlendiriyorum ve konuşmamı sonlandırmak istiyorum, anlatacağım bir şey varsa vazgeçiyorum. Bu sebeple bunlar birer görgü kuralı olarak da çok küçük yaşlarda anlatılmalı, öğretilmeli diye düşünüyorum.

Ebeveynlik görevinin ne olduğunu öğretmek lazım çünkü çocukları yetiştirme işini ekrana verdiğimiz zaman, evet, belki bizlerin hayatı kolaylaşıyor ama daha sonra hayatımızı zorlaştıracak binbir türlü sorunla yüz yüze gelmek zorunda kalıyoruz. Bakıcıların meselesi de o aslında. Yani kolayca kaçmak, kolaycılık, çocuk büyütme işini ekrana bırakmak, bunu vurgulamak önemli diye düşünüyorum.

Sigara bağımlılığı konusunda artık herkes çok bilinçlendi bizim kültürümüzde. İşte, anne babalar sigara içiyorlarsa bile örnek almasın diye çocuklarından bunu gizliyorlar, ev ortamında içmiyorlar ama teknolojinin fazla kullanımı da bir tür zehirlenme yaratıyor; bunu da fark etmek lazım.

Video oyunları ile ilgili bir not almışım. Video oyunları aslında çok etkili eğitim araçları, ödüllendirmeye dayalı. İçeriklerini sorgulamak lazım, ben biraz saldırganlık çalışan bir uzmanım ve biliyorum ki bu oyunların çok büyük bir oranı saldırganlık ve şiddet içeriyor. Belki de “olumlu toplumsal davranış” dediğimiz davranışları içeren çizgi filmler ve video oyunları üretmek lazım. Olumlu toplumsal davranışla kastım, toplumun üyelerinde görmek istediği, özendirilmesi gereken davranışlar; yardım etme, paylaşım, empati gibi.

Son notum da şu: Eğitimde çok iyi biliriz ki yapılmaması gereken şeyi vurgulamak kötü sonuç doğurur. Neyin yapılması gerektiğini vurgulamak etkili bir yöntemdir. Dolayısıyla iyi olan ne? Yani teknolojinin iyiye kullanımı nedir, bunu daha çok anlatmak yani zararlarından ziyade, ne yaparsanız sağlıklı kullanmış olursunuz, bunu vurgulamak. Ödüllendirmenin ne kadar iyi bir şey olduğunu biliyoruz, etkili bir öğretim yöntemi olduğunu hepimiz çok iyi biliyoruz. Bu davranışlar ödüllendirme yoluyla kazanılıyorsa, öğreniliyorsa aynı yolla yok edilebilir. Dolayısıyla çocuklarda görmek istediğimiz iyi davranışları ödüllendirmemiz lazım daha fazla. Spor yapmasını mı istiyoruz teknoloji bağımlılığından kurtulması için, belki sporculara, sporda başarılı öğrencilere daha farklı ödüller vermeliyiz eğitimcileri olarak, anne babalar da olarak elbette. Sanata yatkınlığı olan çocukları bu yönde farklı burslarla ödünce teşvik etmeliyiz ki örnek olsun diğer akranlarına.

Daha önce ben toplantıda Güney Kore’nin, Çin’in, İngiltere’nin yaptığı birtakım uygulamaları da örneklemiştik. Belki, kültürümüze özgü buralardan da birazcık örnekler alarak farklı politikalar geliştirebiliriz diye düşünüyorum. Örneğin video oyunlarının belirli bir süre oynandıktan sonra yavaşlamaya başlaması, oynayanı yıldırması ya da verdiği ödüllerin giderek azalması hatta belirli bir sürenin üzerine çıkınca sıfırlanması, ekranda ekran yorgunluğu uyarısının yer alması gibi önerilerim olabilir.

Yine de uzun konuştum galiba.

Teşekkür ederim dinlediğiniz için, sağ olun.

BAŞKAN – Tam, on dakika konuştunuz.

Teşekkür ederim.

Şimdi, TMMOB BİLGİSAYAR MÜHENDİSLERİ ODASI YÖNETİM KURULU ÜYESİ SAYIN DOKTOR GÜLİN ONAT BAYIR.

Buyurunuz efendim.

DR. GÜLİN ONAT BAYIR – Teşekkür ediyorum.

Sayın Komisyon Başkanı, Komisyon üyeleri ve değerli katılımcılar; ben de özellikle toplantıda belirtilip belki raporun içinde yer almayan bir konuyla başlayıp sonra bir iki önerimi aktarmış olacağım Oda adına.

Özellikle üniversitelerde ve bilgisayar mühendisliği bölümünde son yıllarda bilişim etiği dersleri de yer almaya başladı. Tabii ki, daha sonra salt bilgisayar mühendisleri olmuyor meslektaşlarımız ve MTOK mezunları diyebiliriz ve bizim alanda birçok mühendis çalışabiliyor aynı zamanda. Bu tür eğitim programları içinde de bölüm programları içinde de aynı şekilde bilişim teknolojileri bağımlılığı konusunun yer alması, belirli sosyal derslerin içinde yer alması önemli olur diye düşünüyoruz çünkü daha sonra oyun geliştiriciler ne yazık ki bu mesleklerden çıkıyor ve bu nedenle de önceden bu alana duyarlı meslektaşlarımızı yetiştirebilirsek o zaman bu söz ettiğimiz konularda oyunlar geliştirilmiş olacak diye düşünüyoruz açıkçası.

Bir diğer konu, evet, eğitim çok vurgulanıyor -ki vurgulanması da gerekiyor zaten- baş etme yollarından biri eğitim çünkü, katılıyorum, ortak bir içerik ya da salt ortak bir içerik de belki çok bağlayıcı olur ve sıkıcı olabilir. Şöyle bir şey yapılabilir: Biz hep okullarda şunu söyleriz: Evet, öğretmen, öğrenci ve aile birlikteliği deriz. Bu konuda da aynı şekilde düşünülebilir. Evet, içerik geliştirilirken de örneğin içerikler salt yazılı materyal değil, video değil, e-materyal olabilir, “web” üzerinden verilen içerikler olabilir ama bu içeriklerin oluşturulması aşamasında da yine öğretmen-öğrenci iş birliğinin sağlanması... Bunu nelerle yapabiliriz? Belki yarışmalar düzenleyebiliriz, okullarda çok geniş çaplı yarışmalar açılabilir ve gerçekten öğretmenler, öğrencileriyle birlikte bu konuda senaryolar geliştirip, sahneler düzenleyip ve bunların çekimlerini yapabilirler. Ve bunlar arasında yarışmalarla bazı materyaller üretilirse, öğrencilerimiz bilfiil bu çalışmaların içinde olursa bu kez bir yandan içeriği hazırlarken konuyu öğrenmiş olacak, diğer taraftan ise ortaya bir ürün çıkacak “Bu ürünü biz ürettik.” diyecekler ve belki daha dikkatli izleyecekler diyebiliyoruz.

Bir diğer olay da, örneğin Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından uyarıcı mesajlar geliyor telefonlarımıza, kısa ve net mesajlar. Aynı bu şekilde bu konuda da sloganlar, kısa ve net sloganlar hazırlanır ve dediğimiz gibi hem anne babanın elinde hem öğrencilerin elinde hem öğretmenlerimizin elinde en azından telefonlar var, telefonlara doğrudan bu kısa sloganlar iletilebilir. Bu da eğitimin bir ayağı olabilir.

Diğer bir konu ise burada konuşulan, örneğin, bakıcılar da dâhil olmak üzere verilen eğitimler için şunu önerebiliriz: Örneğin İŞKUR sertifikaları olabilir bu konuda, halk eğitim merkezlerinde verilen sertifikalar olabilir yine bu konuda. Tamam, çok bağlayıcı kararlar olmadığı sürece bir bakıcının mutlaka bu sertifikayı almasını belki isteyemeyebiliriz ama bunu almanın bir avantaj olduğu yaygınlaşırsa o zaman kişiler buralara yönelebilirler. Hatta, Anadolu Üniversitesinin e-sertifika programları o kadar çok ki onlara bile yaygınlaştırılabilir bu konu ve oldukça iyi bir yayılım sağlanabilir eğitim alanında.

Bir diğer konu ise... Bunu da vurgulamıştık ve aslında taslak raporda da vurgulanıyor. Evet, STK’ler, kurumlar, üniversiteler, şimdiye kadar geliştirilmiş gerçekten çok nitelikli materyaller var ama bunlar ne yazık ki çok fazla duyurulmamış bir durumda ya da ilgilenmediğiniz sürece bulmuyorsunuz, yani bu konuyu çalışmaya başladığınızda birtakım şeyler araştırıp buluyorsunuz. O zaman bunları çok geniş bir şekilde yaygınlaştırmamız gerekli. Örneğin Oda olarak biz ne yapabiliriz? Bizim eğitim komisyonumuz var. Topluma kendi alanımızda farkındalık eğitimleri yapıyoruz güncel konularda. Aynı şekilde bu konuyu da alanımıza dâhil edip bu konuyu da kendi etki alanımızda olan çevrelerde rahatlıkla yaygınlaştıralım. ve birçok STK ve dernek var burada, onların katkılarıyla birlikte gerçekten yaygın bir eğitim seferberliği bu alanda başlatılabilir.

En son aslında siz de buna benzer bir tümce koydunuz ama yazmıştım, bir kez de okuyarak son vermek istiyorum: Toplumun bilişim teknolojilerini salt kullanan ve tüketicisi olma durumunda kalan yapıdan üretici olma konumuna yönlendirilmesi, güvenli ve etik kullanım kuralları çerçevesinde bilgisayarın, internetin bilinçli kullanımının sağlanması çok önemli. “Toplumun” diyorum çünkü bu ne gençlerimiz sadece ne anne babalar ne öğretmenler; gerçekten tümüyle toplumu ilgilendiren bir sorun olarak düşünüyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

İzmir Bakırçay Üniversitesi Psikoloji Bölümünden Doçent Doktor Selim Güneç...

Buyurun Selim Bey.

DOÇ. DR. SELİM GÜNEÇ – Sayın Bakanım, değerli vekiller ve meslektaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, benden sonraki katılımcıları da düşünerek çünkü ben bile kendimi yorgun hissediyorsam onlar bizler de konuştuktan sonra daha fazla eminim yorgun hissedeceklerdir. O yüzden böyle çok hızlı ve sadece bir iki şeye değinip bitirmek istiyorum.

Bir tanesi taslaftaki başlık hakkında, diğer katılımcılar da söyledi, Cengiz Hocam da söyledi, siz de başta söylediniz, başlık biraz uzun ve düzenlenmesi lazım ama ben özellikle başlık konusunda – hocamız da söyledi- çocuk ve gençlerde genel olarak bu taslağa...

Ben de gruplardakilerden biriyim, ben de yazarken daha çok çocuk ve gençleri düşünerek yazdım ama haddim olmayarak Komisyona bir de yetişkinlerle ilgili bir taslağın hazırlanmasını öneriyorum çünkü yetişkinler konusunda da özellikle son zamanlarda -biz de haberlerden duyuyoruz, sahada da bunlar çok fazla var-alışveriş bağımlılığı bir çılgınlık hâline geldi. Daha çok satın alma davranışıyla oluşan, benim de iki yıl üzerinde çalıştığım ama son zamanlarda çok fazla alışveriş bağımlılığıyla ilgili sıkıntılar var, özellikle yetişkinlerde bu, tabii, çocuk ve gençlerde bunları çok göremiyoruz. Kumar ve oyun bağımlılığı en az ergenler kadar –bunun altını çizmek istiyorum- bazı toplumlarda ergenlerden daha fazla yetişkinlerde oyun bağımlılığı gözlemleniyor. Evet, temeldeki dinamikleri aynı ama onlar için geliştireceğimiz öneri ve sonuçlar çok farklı olacaktır, farklı dinamikler var. En başta ekonomi gibi, kendi ekonomik özgürlüğü var yetişkinlerin. Aile, ebeveynler çocuklarından sorumluyken yetişkinlerde çok fazla böyle bir durum yok. Birey kendisiyle baş başa kaldığı için yetişkinlerde birçok dinamiğin değiştiğini görüyoruz. Bu anlamda raporda belki hep birlikte bunu düzenleyebiliriz.

“Sonuç ve öneriler” kısmında politikayla ilgili kısımlar ve toplumun fertleriyle ilgili kısımlar diye ayırsak mı acaba diye bir öneride bulunmak istiyorum.

Bir de sonuç ve öneriler bölümünde -başka katılımcılar da aslında bunu dile getirdi- bireylere özgü yani sadece bireye özgü öneriler de versek mi? Mesela biz burada daha çok ebeveynlerine veriyoruz, evet, öğretmenlere, başka paydaşlara ama bence bunu “blog”lardan çok rahatlıkla görebiliriz. Birçok bağımlı, teknoloji bağımlısı bağımlılığından kurtulmak için yollar aradığını söylüyorlar, internette bunu paylaşılanlar çok var. En azından bunlar için neler yaparlarsa bağımlılıklarını azaltabilirler ya da önleme konusunda başarılı olabilirler? Bence bireylerin kendilerine de yönelik çok spesifik maddeler koymamız lazım.

Bunun haricinde, bir madde de “YouTuber”larla ilgili. Ben “YouTuber”larla ilgili -şu anda taslağa da koyabiliriz- hiçbir şekilde olumlu bir yanının olduğunu görmüyorum. Çünkü şöyle bir sıkıntımız var: YouTube bu “YouTuber”ların yayınladıkları içerikleri çok fazla analiz etmiyorlar. Hani yemekle ilgili program yapan “YouTuber”lar iyidir, şunlar kötüdür diyebileceğimiz bir durum yok çünkü yarın kalkıp

o “YouTuber” çok saçma sapan, kültürümüze zarar verecek bir video da yayınlatabiliyor ki bununla ilgili örnekler verebilirim. Bazı örnekler var -Anadolu Ajansı çekim yapıyorsa RTÜK kapatabilir- o örnekleri söylemeyeyim ama YouTube’da çok rahat görünebilir. Bizim yavaş yavaş toplumumuza gelen de böyle videolar var. Birtakım akım adı altında bizim “YouTuber”larımız da yavaş yavaş benzerlerini yapmaya başladılar ama çok sakıncalı videolar var.

Onun haricinde -zaten bu aldığım notları Muhammet Bey’le de paylaştım, çok fazla not var, hepsini tek tek söylemeyeyim- bir örnekten bahsetmek istiyorum. Bunu sosyal medyada belki bazılarınız görmüştür, geldiğimiz son nokta hakkında bize çok güzel bir fikir veriyor. Bu yabancı bir anne, çocuğu kucığında. Benim tahminim 3, 4 aylık bir çocuk. Emziriyor çocuğunu ve kendi cep telefonunu omuzuna bir aparatla sabitlemiş. Bunları da çeken başka bir kamera var. O kamera çocuğa zum yaptığı zaman, çocuk cep telefonundaki bir çizgi film tarzında bir şeyi izlerken annesinin suratına bakmıyor bile. Şu anda geldiğimiz son nokta bu. Bununla ilgili aparatlar bile çıkmaya başladı. Biz biberonlarla uyutmak için, yedirmek için diyorduk ama artık emzirirken bile bu ne yazık ki bir dijital bakıcı olarak kullanılmaya başlandı.

Çok hızlı bir şekilde notlarıma bakayım, eğer çok önemli bir şey yoksa konuşmamı bitirebilirim. Bazı kelime hataları var, onları rapor üzerinde bildirmek isterim.

Dediğim gibi ebeveynler ve bireyler üzerinden çok fazla gidilmesi bence bizi daha fazla çözüme ulaştıracaktır. Ama genel anlamda raporda belki şunlar da ifade edilebilir “öneriler” kısmında: Yine sağlığın diğer alanlarında olduğu gibi bağımlılığa yakalanmadan bizim o genci, çocuğu önleme konusunda aslında bazı stratejiler geliştirmemiz gerekiyor. Çünkü dünya genelinde çok etkili bir tedavi yöntemi yok. Hocam da birazdan -kendi alanı- bunu daha iyi açıklar ama yapılan çalışmalarda da bazı terapiler var evet, ya da başka ilişkili problemler var, onlar tedavi edilebiliyor ama bağımlılık konusunda şu anda bence bunun taslağa eklenmesinde fayda var. Hani sanki böyle kesin bir çözüm varmış gibi, bağımlılık tedavi ediliyormuş gibi göstermememiz gerekiyor ki ebeveynler de çocukları buna maruz kalmadan, baştan bunu öne alsınlar, önleme daha çok önem versinler diye düşünüyorum.

Teşekkürler. Diğer konuları dediğim gibi raporda...

BAŞKAN – Teşekkür ederim Selim Bey.

Buyurun Gül Hanım, size söz veriyoruz.

DOÇ. DR. GÜL KARAÇETİN – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanımız, Sayın Hocamıza, değerli milletvekillerimize ve tüm üyelere teşekkür ederim. Ben de somut öneriler üzerinden ilerlemeye çalışacağım.

Şimdi, aslında burada biraz daha sistematik gitmek gerekiyor ve raporu biraz daha sistematik... Zaten hep o şekilde yazdık. Sonuç ve önerilerle ilgili de önerim: Birincil önleme, ikincil önleme ve üçüncül müdahaleler olarak 3 başlıkta netleştirirsek daha net ilerleriz. Birincil önleme çalışmaları bağımlılık gelişmeden önce -biraz önce diğer hocaların da bahsettiği gibi- risk faktörlerinin azaltılması ve çocukların ve diğer bireylerin güçlü faktörlerinin güçlendirilmesi yönündeki çalışmalar. Burada özellikle ifadelerin önemli olduğunu düşünüyorum.

Birincil önlemede -halkımız da bunu okuyacağı için- aslında her türlü bağımlılığın bir yolculuk olduğu ve özellikle de teknoloji bağımlılığından bahsediyorsak eğer bu yolculuğun her aşamasında aslında bir ümit olduğu ve geri dönüşü olan, en azından bağımlılık gelişmeden önceki o üç aşamada müdahale edilebilir aşamalar olduğunu vurgulamamız gerekiyor. Yani ilk aşama zorunlulukta kullanım, daha sonrasında zevk için, birtakım boş aktiviteler için kullanım, daha sonra problemli internet

kullanımı. Bu 3 aşamada da aslında yıkıcı sonuçlar gelişmeden çocuk ya da ergen geri alınabiliyor ve bilinçli teknoloji kullanımına çocuk koruyucu bir şekilde alınabiliyor. Bunun özellikle vurgulanması gerektiğini söylemek istiyorum, kademeli bir geçiş olduğunu.

Bir de bizim kendimizin Bakırköy’de, sahada çok sık gördüğümüz bir şey, çocuklar özellikle müdahaleden kaçınıyorlar çünkü zannediyorlar ki tamamen elinden bir şey alınacaktır, hiçbir şekilde bilgisayarla, telefonla artık uğraşamayacaktır. Bunun böyle olmadığı, aslında yapının bilinçli teknoloji kullanımına çocuğu çekmek olduğu, elinden bir şey alınmadığı, tam tersine sağlıklı kullanım konusunda ona kılavuzluk etmek istediğimizi, ailenin de bu konudaki kılavuzluğunu desteklemek istediğimizi çocuklara söylemek gerekiyor. Burada, özellikle birincil önlemede benim önerim: Bu konudaki yani kademeli geçişin vurgulanması, mümkün olduğunca da bilinçli teknoloji kullanımının bütün rapor boyunca “bilinçli teknoloji kullanımı” şeklinde ifadesinin çok uygun olduğunu düşünüyorum çünkü çocuklar ellerinden bir şey alındığında böyle bir kıskaç içerisinde hissettiklerinde hem aileye karşı hem de hekime karşı çok defansif olabiliyorlar.

Somut olarak ilerleyecek olursam eğer -çocukların ve ailelerin yine okuyacağını da düşünecek olursak- bu haritalandırmayla ilgili ve tüm süreçlerle ilgili aslında ciddi bir kan kaybı yaşadığımızı düşünüyorum çünkü ne yazık ki her aşamada her branş kendi başına birtakım şeyler yapıyor fakat koordinasyon yok. Mesela Millî Eğitim Bakanlığının çok güzel çalışmalar yaptığını gördük ama bizim haberimiz yok ve aslında bağımlılık için risk faktörleri çok önemli demiştik. Psikiyatrik birtakım bozukluklar risk faktörü oluşturuyor. Bunu bir psikiyatristin ya da psikoloğun söylemesi gerekiyor ama Millî Eğitim Bakanlığı tek başına yapınca bunlar değerlendirilmemiş oluyor. Onun için benim özellikle bu haritalandırma aşamasından itibaren önerim, her aşamada mutlaka ama mutlaka psikiyatri ve psikoloji ayağının dâhil edilmesi, Millî Eğitim Bakanlığının, Sağlık Bakanlığının ve tüm branşların koordineli olması gerektiğini düşünüyorum.

Burada, yine birincil önleme çalışmalarında hem ailelere çok çarpıcı hem de hekimlerin de akılda tutabileceği bir cümle eklenmesini öneriyorum. Teknoloji eğitimi doğuştan itibaren başlamalı. “Doğuştan” lafı çok çok önemli, aşı kartlarına nasıl aşılarda zamanları yazılıyor aile hekimleri tarafından ya da hemşireler tarafından, detayları zaten verildi ve raporda da ifade ederiz ama benim önerim çok sistematik bir şekilde aşı kartı oluşturulduğu gibi çok kısaca broşürlerle, görsel materyallerle anne ne zamanki aşı yaptırmaya geldi, nasıl kullanacak, teknolojinin bilinçli kullanımı nedir, ailelere spot öneriler sunmak gerektiğini düşünüyorum. Çünkü ne yazık ki şöyle şeyler olabiliyor: Başvuran aileler hâlâ daha diyorlardı ki: “Biz zannediyoruz ki çok önemlidir, çocuk böyle beslenir.” Hâlbuki aslında çok iyi niyetle yapmış anne bunu, bilmediği için yapmış. Bu anlamda somut olarak birtakım görsel materyallerin hazırlanıp aileye verilmesinin çok çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Bir de burada hep biz tabii ki teknolojinin bilinçli kullanımı konusunda rehberlik üzerine vurgu yapmışız ama çok önemli bir risk faktörü bilimsel çalışmalarda tanımlandı, o da ebeveynin yetkin ebeveyn olması. Burada iki tane boyut üzerinde duruluyor. Ebeveynin çocukluktan itibaren gelen sıcaklık ilişkisini koruması, aileler birtakım aşamalarda bu yetkin ebeveynliği sadece sınır koyma gibi görebiliyorlar, hâlbuki sıcak ve şefkatli bir rehber olması gerekiyor. Yani aslında sözler çok önemli, bunlar hem rehber eklenebilir hem de ailelere verilen önerilerde broşürlere eklenebilir; sıcak ve şefkatli bir rehber, bir kılavuz olması, sürekli parmak sallayan bir kılavuz değil ama neyi neden yapmaması gerektiğini söyleyen bir kılavuz. Burada birtakım önemli noktalar var: Çocuk istismarından, cinsel istismardan korumak, mesela ailelerin mutlaka bunu bilmesi gerekiyor. Neden ortak kullanım alanında olması gerekiyor? Çünkü ne yazık ki bazı vakalarımız var ki istismara maruz kalıyorlar, bire bir onunla kaldığı için. Özellikle bu noktaların vurgulanması gerektiğini çok önemsiyorum.

Bir de yine çalışmalar gösteriyor ki spor ve sanat aslında bir antidot gibi bağımlılık konusunda ve bize gelen Bakırköy’de poliklinikteki hastalara sordüğümüzda spor yapıyor mu diye, ne yazık ki Gençlik ve Spor Bakanlığının hiçbir faaliyetinden birçok aile haberdar değil. Bunun Bakanlıkla kesinlikle ilgili olduğunu düşünmüyorum, lütfen eleştiri gibi algılanmasın ama sahada biz bunu görüyoruz ve ailelerin gerçekten bilmediğini görüyoruz. Belki hocam birtakım broşürler ya da birtakım çok basit o aşı kartlarına yazılabilir ya da söylenebilir, spor konusunda ailelerin bilgilendirilmesinin çok çok önemli olduğunu yine düşünüyorum.

Bir de birincil korumanın dışında ikincil koruma çok önemli bir basamaktır yani erken tanı. Erken tanıyla ilgili aile hekimlerinin –Necdet Hocamız da zaten vurgulamıştı- teknoloji bağımlılığı, oyun bağımlılığı konusunda bilgilendirilmesi, “Riskli.” denildiği andan itibaren bir psikiyatriste yönlendirilmesi çünkü bağımlılık geliştiği andan itibaren onu ancak bir psikiyatrist tedavi edebilir gerçekten. Riskli vakaların yönlendirilmesi de bağımlılığın gelişmesini engellemek açısından çok çok önemli. Bu aşamada somut önerim, ikincil korumada aile hekimlerinin standart bir eğitime tabi tutulması, riskli vakaları ve bağımlı vakaları hızlıca yönlendirmeleri gerektiğini düşünüyorum. Yine, aile hekimlerinin ve psikologların diğer risk oluşturan psikiyatrik bozukluklarla ilgili -dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğu, sosyal fobi gibi, depresyon gibi birçok psikiyatrik bozukluk zemin hazırlıyor- bilgilendirilmesi ve yönlendirilmesi çünkü Hocam, aileler ne yazık ki hâlâ daha psikiyatriye başvuru konusunda çok imtina ediyorlar, çok çekiniyorlar. Bu konudaki stigmatizasyonun engellenmesiyle ilgili çalışmaların yapılmasını öneriyorum somut olarak.

Bir de üçüncül önleme yani artık bu çocuk bu tanıyı almış ve bir psikiyatri merkezinde tedavisi gerekiyor. Psikiyatri kliniklerinde şu an sadece biz varız ve bir de Ege’de böyle bir yer açıldığını ben Zeki Hoca’nın tutanağından okudum. Yani 2 merkez gibi ve tüm Türkiye’ye yetişmemiz çok olanaklı değil ne yazık ki. Bunların yaygınlaştırılması çok çok iyi olacaktır, çocuk ve ergen psikiyatri kliniklerinde bir yan dal polikliniği şeklinde hizmet verilmesi. Bu anlamda birtakım bilimsel kurullar oluşturulabilir, biz hem Bakırköy ekibi olarak tecrübelerimizi aktarma konusunda çok hevesliyiz ekibimle birlikte ama Sağlık Bakanlığının bunu standardize etmesi çok daha kritik olacaktır yani tüm aile hekimlerine, tüm çocuk ve ergen psikiyatri kliniklerine bu konudaki önlem ve tanı çalışmaları konusunda bilgi verilmesi.

Onun dışında da çok teşekkür ediyorum, şimdilik önerilerim bu kadar. Çok çok önemli olduğunu düşünüyorum. Necdet Hocamıza da Başkanımıza da tüm dinleyicilere de çok teşekkür ederim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim.

Ben Necdet Bey’e söz vermeden önce size ayrıca teşekkür ediyorum bu Komisyon taslak raporunun hazırlanmasındaki katkılarınız için, özellikle çok teşekkür ediyorum, sağ olunuz.

Necdet Hocam, buyurunuz.

CUMHURBAŞKANLIĞI SAĞLIK VE GIDA POLİTİKALARI KURULU ÜYESİ PROF. DR. NECDET ÜNÜVAR – Sayın Bakan, size ve değerli vekillerimize, değerli hocalarımıza, herkese saygılar sunuyorum.

Gerçekten çok önemli bir çalışma yaptığımızın hepimiz farkındayız.

Raporla ilgili bilgilendirmenizden haberdar olmaktan memnun oldum çünkü Komisyonunda sunumların hemen hemen hepsini okumuş bir kişi olarak bazı küçük nüansların buraya girmediğini gördüm ama bugün çok faydalı konuşmalar ve öneriler sundu arkadaşlarımız. Bir kısmına katılmamakla beraber önemli ölçüde Komisyon raporunu çok zenginleştirdiğini düşünüyorum.

Öncelikle, Sayın Başkanım, şunu söylemek isterim: Araştırma komisyonları Mecliste bence çok çok önemli ama önemi yeterince fark edilmemiş. Zira, süreli olduğu için –üç ay, dört ay- bitiyor ve sonra pek fazla takibi olmuyor ama bu Komisyonunda nihayetinde problem olarak karşımıza çıkan boyutlarıyla ilelebet devam edeceği için burada Komisyonunda görevli arkadaşlarımızın da ilelebet bu meseleyi takip etmesi hassaten istirhamım. Çünkü bir konu üzerimize yapışınca o konuyu bizim takip etmemiz çok daha kolay olur, fikri takip çok önemli. O yüzden kamuoyuna mal etmek de çok önemli, mutlaka kamuoyunun da medyanın da seveceği bir dille, hafif ironik birtakım tabirlerle kamuoyuna mal etmenin faydalı olacağını düşünürüm. Buradan da Nabi Hocomuz bana bir görev tevdi edebilir diye de endişe ediyorum ama yani vaktim müsait olursa tabii ki mümkün olur ama raporu tahkim edecek arkadaşlarımızın da birazcık ironi... Çünkü medya ironiyi çok çok seviyor, bu anlamda medya yoluyla kamuoyuna mal etmek gerekir. Söyleyeceğim birinci şey bu.

İkincisi, aile bizim bütün bağımlılıklarda hâlâ en önemli kalkanımız. Aileyi tahkim etmemiz lazım, bu konuyu mutlaka çerçevenin içine koymak gerekiyor ama kitabi ifadelerle değil yani yaşadığımız bir hayat var ve burada konuştuğumuz bazı şeylerin sokakta çok fazla geçerliliğinin olmadığını bizler konuşurken bile biliyoruz. Hepimiz telefonumuzu odamıza koymayalım diyoruz ama öyle bir haber akışı var ki yani telefondan birkaç metre bile uzak duramadığımızı biliyoruz. Dolayısıyla söylediğimiz şeylerin sokakta da kendi hayatımızda da işlevsel olması çok çok önemli. Bize ait unuttuğumuz şeyleri yeniden hayatımıza sokmamız lazım. Sohbetin ben çok önemli olduğunu düşünüyorum ve mutlaka bu Komisyon raporunda zikredilmesi gerektiğini ve hayata geçmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü sohbet ederken biz çok fazla telefonumuzla falan meşgul olmuyoruz, sohbet çok önemli. Akran çok önemli, hatta daha önceki sunumumda “Akranla büyüyen bizler ekranla büyüyen çocukları anlayamıyoruz.” diye ifade etmiştim. Yani akran-ekran dengesini sağlamamız lazım. Akranı koyduğunuz zaman ekran birazcık daha geri planda kalıyor, bunu mutlaka vurgulamak gerekiyor. Dedeler konusu önemli ama boyutu çok çok önemli. Boyutu nasıl olacak? Hatta dedelerin sadece sorunlarla değil, birazcık da torunlarla uğraşması gerektiği de malumunuzdur ama bu bir maddi karşılıkla mı olmalı, yoksa bir manevi tatminle mi olmalı, o da ayrı bir konu.

Abdullah Hocomuzın daha önceki sunumunu da dinlemiştim, bir konusuna itiraz etmek istiyorum müsaadesi olursa. “Üretirse bağımlı olmaz.” dedi ama benim okuduğum raporlar bunu teyit etmiyor. Teknolojiyi yüzde 1 üretiyor, yüzde 9 taşıyor, yüzde 90 kullanıyor. Dünyada nüfusuna göre en fazla teknoloji üreten ülke Güney Kore ama nüfusuna göre en fazla bağımlı olan ülke de Güney Kore. Dolayısıyla “Üretirse bağımlı olmaz.” teorisi en azından Güney Kore örneğinden çok tutmuyor ama yine de üretmek lazım, “Bari bu işle uğraşıyoruz, para kazanalım ve kazandıralım.” düşüncesi önemli.

Toplumda büyük salon toplantıları yapıyoruz ama küçük oda toplantılarının daha faydalı olduğunu düşünüyorum çünkü o zaman birbirimizle karşılıklı iletişim kurma imkânımız da oluyor. Küçük oda toplantıları yapmak çok önemli.

Bütün bağımlılıklarda var mıdır bilmiyorum ama avcı-tilki hikâyesi burada da var yani sonuçta bu teknolojiyenin para kazanan bir kitle var ve o para kazanan teknoloji şirketleri bizim önce ilgilimize, sonra zamanımıza ve asıl paramıza talip ama önce ilgimizi çekmeyi kendileri için hedef alıyorlar. Dolayısıyla bu avcı-tilki hikâyesi de hep karışımıza çıkacak.

Hız. Ali Efendimiz’in “Çocuklarınızı kendi yaşadığınız çağa göre değil, onların yaşayacağı çağa göre yetiştirin.” ifadesi belki bu raporu yazarken de ileride karşımıza çıkacak muhtemel problemleri de düşünerek arkadaşlarımızın yeniden Komisyon raporunu tekrardan değerlendirmesinin faydalı olacağını düşünüyor, hem davetiniz için hem çok güzel, mükemmel çalışmanız ve gerçek bir liderlik yaptınız, onun için size hassaten teşekkür ediyor, tebrik ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim.

Hem sunumunuzla hem bu çalıştaya yaptığınız katkılar için ayrıca çok teşekkür ediyorum.

Biz Necdet Hocadan sadece bu Komisyonun içeriğiyle ilgili değil, aynı zamanda formatı, düzenleme biçimi ve Komisyon olarak, üyeler olarak dikkat etmemiz gereken hususlar konusunda da çok şey öğrendik çünkü daha önce dediğim gibi kendisi de farklı birçok komisyonda başkanlık yaptığı için komisyonlar neyi nasıl yaparlarsa daha etkili olurlar... Özellikle bu fikrî takip meselesi yani Komisyon raporunu yazdı, rafa koydu, tamam, bu öyle geçirilecek bir konu değil. Muhtemelen biz daha sonra bir iletişim grubu oluşturarak bu Komisyonunda görev alan bütün arkadaşlarımızın birbirlerinin neler yaptıklarından –daha sonra yapacaklarını da kastederek söylüyorum- şimdi nerede olduklarından haberdar olursak bu sinerji süregider diye düşünüyoruz. İnşallah sizler de o iletişim grubuna katkıda bulunursanız çok memnun oluruz. Biz bütün Komisyon üyeleri, Komisyon uzmanları ve değerli katılımcıların bir arada olacağı bir WhatsApp grubu da olabilir, bir mail grubu da olabilir, onu oluşturmak istiyoruz. Böylece Komisyon görevini tamamlayıp şeyini verdikten sonra... “The medium is the massage.” Bizim iletişim bilimlerinin kurucu babalarından McLuhan’ın çok güzel bir sözü vardır: “Ortam mesajın kendisidir.” Şimdi, Ali Bey hemen ben WhatsApp grubu deyince dedi ki: “Biz de oradan gideceğiz demek ki.” Herhâlde öyle bir konuşma geçti.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – O da bağımlılık oluşturuyor.

CUMHURBAŞKANLIĞI SAĞLIK VE GIDA POLİTİKALARI KURULU ÜYESİ PROF. DR. NECDET ÜNÜVAR – Bağımlılık oluşturuyor, bağımlılık değil.

BAŞKAN – Ama her defasında böyle bir araya gelmemiz mümkün değil, keşke öyle küçük gruplar hâlinde sürekli belli periyotlarla toplanabilsek ama o mümkün olmadığı için o ortamda ancak birbirimizden haberdar olabiliriz diye düşündüğümüz için. Yoksa dediğiniz de doğru, ortam mesajın kendisi. Ben aslında onu Burcu Hanım’a da söyleyecektim, oryantiring yeni bir spor dalı ya, oryantiring yaparken çocukların... Yani kırdı dolaşırken bile çocukları rahat bırakmıyorlarmış, ellerine ödevler... Benim bir şair arkadaşım var, Ali Bey’le biz komşuyuz, Cahit Bey akşamları yürüyüş yapıyor. Yürüyüşe çıkarken mutlaka elinde bir kitap, yürürken kitap okuyor. Benim çok eski arkadaşım, dedim ki bir gün: Cahitciğim, yürürken kitap okuman iyi ama kitap okurken yürüme kardeşim. Şimdi, tamam, çocukların oryantiring yapmaları, yürümeleri kırlarda güzel ama kıra gittikleri zaman bari çocuklarımızı rahat bıraksak mı acaba diye aklıma geldi.

Şimdi, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Dâhilî Tıp Bilimleri Bölümünden Sayın Profesör Doktor Betül Ulukol konuşacak.

Buyurun Hocam.

PROF. DR. BETÜL ULUKOL – Çok teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

Necdet Hocam, biz daha önce de Hocamla benzer ortamlarda bulunmuştuk, değerli katkılarını almıştık. Burada özellikle, bu raporun hazırlanmasına emeği geçen herkese çok özel teşekkür ediyorum. Gerçekten çok ciddi bir emektir bu, çok emek yoğun bir iştir. Bunun için çok teşekkür ediyorum.

İkinci teşekkürüm de, bu programı böyle oluşturduğunuz için size. Çünkü daha önce benim katıldığım -ve hatta bir kısmında editör olma şansım da olmuştu- raporlarda böyle bir derleme toparlama toplantısı olmuyor idi. Bu toplantının gerçekten çok faydalı olduğunu düşünüyorum yani bir yerde bilginizi aktarıyorsunuz, sonra o aktardığınız bilgidan ne kadarı rapora girdi, ne kadarı bu işe katkı yaptı, onu görmek adına, eksikliğini gidermek adına da önemli.

Ben bu özet rapor üzerinden birkaç şey söyleyeceğim. Uzatmaya hiç niyetim yok çünkü o kadar değerli fikirler, o kadar değerli öneriler geldi ki. Ama sırayla gitmek istiyorum bu özet üzerindeki önerilerimi verirken. Bunlardan hiçbirisi, biri öbüründen daha önemlidir anlamında bir sıralamaya dâhil değil. Tamamen buradaki akışa göre dikkat çekmek istediğim noktalar var. Bunlardan birisi, hep aile, okul ekseninde konuşurken hep anası babası yanında olan çocukları dikkate alarak konuştuk. Oysa Aile Bakanlığının çatısı altında yaşayan anasız babasız ama bakım altında olan çocuklar var. Dolayısıyla, bu çocukların da aslında 15-18 yaşının telefon kullanma hakkı var ama o hak da internete bağlanan telefonlarla değil diyoruz fakat daha çok yeni, onlarla bir çalışma yapıyoruz. Hepsinin de hesapları var, hepsi de internete giriyorlar, internet kafeden giriyorlar, okuldan giriyorlar. Dolayısıyla onlar için de ayrı bir çalışmanın en azından buraya isim olarak geçmelerini yani onların da önemli bir kitle olduğunun vurgulanması uygun olur diye düşünüyorum.

Bir başka şey, aslında, öğlen yemekte hem Gül Hoca'yla hem Selim Hoca'yla da konuştuk, bu 0-3 yaş grubu çocuklarla ilgili. Benim, bu tip zararlı olduğunu düşündüğümüz şeylerin topluma yansıtılması sırasında ya da politikada konuşulması sırasında en çok korktuğum şey, bunun bir politik malzeme hâline gelmesi. Neden? Çünkü "0-3 yaş aralığında cep telefonu ya da benzer teknolojik materyaller kullanılmamalıdır." dediğiniz zaman bu sizi alıp yasakçı bir noktaya oturtuyor. Oysa bunu çeşitli bilimsel temellerle ama bu bilimsel temeller şimdi Gül Hoca'nın bahsettiği, Amerikan Pediatri Birliği, Amerikan Pediatri Akademisi, American Psychiatric Association vesaire gibi bunların hepsinin önerisi 18 ay, 2 yaştan itibaren bu çocukların ancak internet ya da ekran maruziyetine izin verilebileceğine ilişkin. 3 yaş o grubun önerilerinin epey ötesinde. Ben demiyorum ki 2 yaştan itibaren bu çocuklar bununla karşılaşır 1,5 yaştan itibaren karşılaşır faydalıdır; öyle olsun, bunu öyle koyalım demek istemiyorum. Burada bir yanlış anlaşılma olmasın ama rapora yazarken elbette özette daha farklı olabilir ama rapora yazarken bunun farklı cenahlarca farklı değerlendirildiğini de koymak lazım çünkü biz bu raporu yazarız, 0-3 yaş diye çıkar, arkasından tutar, ne bileyim, işte İngiltere'den birisi ya da Amerika'dan birisi buradan bir başkasıyla birlikte... Yani Meclise giren bu 0-3 yaşın arkasının ne olduğu, engellenmeye çalışıldığı ya da sansürlenmeye çalışıldığı gibi bir ifade çıkabilir. Bu ifadeden çekindiğim için söylüyorum bunu.

DOÇ. DR. GÜL KARAÇETİN – Ben bir şey eklemek istiyorum ama Hoca bitirsin de...

BAŞKAN – Biz orada Gül Hanıma güveniyoruz.

DOÇ. DR. GÜL KARAÇETİN – Şöyle Hocam: Bu Amerikan Pediatri Birliğinin, evet, 18 aya çekmiş olma durumu söz konusu ama birçok kaynaktan şu an 36 ay geçiyor. Hatta Selim Hoca'nın bir çalışmasında...

DOÇ. DR. SELİM GÜNÜÇ – Başka toplumlarda 36 ay geçen yerler de var.

DOÇ. DR. GÜL KARAÇETİN – ...benzer şekilde çocukların zarar gördüğüne yönelik bilgiler var. Biz sadece Amerikan Pediatri Birliğine dayandırmadık onu Hocam.

DOÇ. DR. SELİM GÜNÜÇ – Ama o 2-3 yaş diye yumuşatılabilir de veya 2-3 yaş gibi bir esneklik de verilebilir.

PROF. DR. BETÜL ULUKOL – Şöyle: Esnetelim diye değil. Yani bu Komisyon 3 yaşın doğru olduğuna inanıyorsa, 3 yaşın doğru olduğu herkesin doğrusuysa 3 yaş da çıkabilir ama buraya yazarken aslında, işte, Amerika'da, Kanada'da, İngiltere'de, şurada burada 18 aydan itibaren buna izin veriliyor ama biz şu gerekçelerle bunun 3 yaş olmasının gerektiğini düşünüyoruz da denebilir. Fakat baştan 0-3 demek...

DOÇ. DR. GÜL KARAÇETİN – Yani diğer kaynaklara da atıfta bulunalım. 36 ay diyen de var.

PROF. DR. BETÜL ULUKOL – Evet, diğer kaynaklara da atıfta bulunalım. İşte, söylediğim o. 36 ay diyen de olmasa zaten yazmazdınız herhâlde. 36 ayı neden 36 ay olarak belirlediğinizi de yazın demeye çalışıyorum.

DOÇ. DR. GÜL KARAÇETİN – Bilimsel olarak daha ayrıntılı yazalım.

PROF. DR. BETÜL ULUKOL – Evet.

BAŞKAN – Anladım, tamam. Biz onu dipnotta hallederiz.

PROF. DR. BETÜL ULUKOL – Bu arada müfredatın geliştirilmesine ilişkin öneriler var 3.5’te: Okul dışı bilinçlendirme faaliyetleri. Özellikle, ben sağlık alanından geldiğim için söyleyeyim: Sağlık alanında müfredatı değiştirmiş olmanızın uygulamayı değiştirmeye etkisi son derece kısıtlıdır çünkü sağlık aslında beceriye dayanan bir eğitim gerektirir ve sağlık eğitiminde de –siz de biliyorsunuz- beceri olmadan müfredatı değiştirmiş olmanızın çok fazla bir anlamı yok. Dolayısıyla müfredata elbette girsin ama bu, müfredat ötesinde bir çalışma yapılmasını gerektiren bir durumdur. Dolayısıyla üniversitelerde bu alandaki sorunların çözümü için özel ihtisas alanları, özel çalışma alanları olan merkezlerin geliştirilmesi gerektiğine inanıyorum. Kaldı ki bu tedavi konusunda da Gül Hoca tarafından vurgulandı zaten.

“Aile” dediğimizde, aile içinde de en önemli faktörün, en önemli aktörün anne olduğuna inanıyorum çünkü çocuk biraz önce hani bir örnek verildi ya, annenin elinde büyüyor ve anneden ne görürse onunla büyüyor. Dolayısıyla burada annelere özel bir müdahale olması gerektiğine inanıyorum. Biz şimdi burada yaşarken kendi çevremizdeki birikimi görüyoruz ama Van’a gittiğimiz zaman, Kars’a gittiğimiz zaman, Trabzon’a gittiğimiz zaman, Artvin’e gittiğimiz zaman ne olup bitiyor? Orada annelerin ne kadarının elinde cep telefonu var, ne kadarı internete giriyor, çocuk “İnternete giriyorum.” dediği zaman belki de anne seviniyor, “Aman ne güzel, benim evladım, bak, iyi bir şey yapıyor.” diye. Dolayısıyla biraz bu hizmeti gerçekten toplumun tabanına indirecek mekanizmaları işletmemiz gerekiyor diye düşünüyorum. Şimdi “dijital teknoloji ya da teknoloji bağımlılığı” diye geçiyor ama bazı noktalarda -çok teşekkür ediyorum- istismara ilişkin de vurgular var, yani internetten kaynaklanabilecek istismara ilişkin vurgular var. Ben istismar çalıştığım için o yüzden teşekkür ediyorum. Ama bu kadarla kalacaksa eğer istismar, lütfen bir dip notla aslında bunun daha farklı, daha geniş bir alan olduğunun vurgulanması gerekir çünkü bir iki cümleyle geçmemesi lazım, o da ayrı bir derya deniz. Onu vurgulamak isterim.

Çok önemli olduğunu düşündüğüm bir başka nokta: Biz şimdi bu konuyla ilgili epeydir çalışıyoruz, hatta BTK’yle de çalışmalarımız var, birlikte -sağ olsunlar, çok destek verdiler- kongreler düzenledik. Özellikle siber suçlarda çalışan polis arkadaşlara -bilmiyorum, BTK’de de aynı problem var mı- “Nasıl izliyorsunuz siz internet üzerinden çocuk pornografisini ya da suç içerebilecek görüntüleri?” diye sorduğumuzda, bundan iki üç sene önce bize söylenen şey şuydu: “Ekranları açıyoruz, izliyoruz, görüntü varsa kaydediyoruz, suç olarak belirliyoruz.” Bu inanılmaz tüketen bir şey. Düşününüz ki sabahdan akşama kadar interneti izliyorsunuz ve orada zararlı içerik görüyorsunuz. Bu, kişinin hem ruh sağlığını hem aile ilişkisini, her şeyini etkileyecek bir şey. Biz yarın bir gün için BTK’den randevu almıştık, aslında oradan önce burada söylüyorum Mustafa Bey, teklif, bununla ilgili bir çalışma yapmak. Çünkü psikiyatrinin, psikolojinin bu alanda çalışmaları var, mutlaka bu işe bir el atılması gerektiğini düşünüyorum.

BAŞKAN – O konuyu da çalışırken muhtemelen siz onlarla da görüşmüşsünüzdür, görüşmediyseniz de görüşmekte fayda olabilir. Eskiden Başbakanlığa bağlı olan Müstehcen Neşriyatla Mücadele Komisyonu vardı, bu Komisyonun bütün üyeleri çok zor günler geçirdiler.

PROF. DR. BETÜL ULUKOL – Evet, yani çok tahmin edebileceğimiz bir şey. Çünkü onlar sağlıklı olmalı ki onların ürettiği şey sağlıklı olsun, o sağlık bizim çocuklarımıza da bulaşsın.

Reklam noktasında ben birazcık profesyonel düşünmeliyiz diye düşünüyorum.

Sayın Hocam, sigarada başarıdan bahsettiniz ama sigara kullanımı özellikle son birkaç yıldır artmaya başladı tekrar.

PROF. DR. HANİFE ANDAÇ DEMİRTAŞ MADRAN – Başarıdan bahsetmedim, “Ne kadar başarılı, tartışılır.” dedim.

PROF. DR. BETÜL ULUKOL – Tamam.

Şöyle: Sigaradaki başarının temel faktörü vergiydi ama şimdi burada “Neye vergi verildi?” diyeceksiniz, olacak şey değil ama şöyle düşünüyorum: Şimdi, bakın, İngiltere’den gelmiş Pınar Hanım bu toplantıya katılmak için; bir şekilde kendini ifade etmek için oradan buraya geldi. Ciddi yatırımları var, ekonomik olarak ciddi anlamda destekliyorlar. Bilinçaltı olabilir, “subliminal” olabilir, bütün reklam güçlerini kullanıyor olabilirler. Bizim de aynı profesyonellikle bu işe el atıyor olmamız lazım. Onun için bu iletişim, reklamcılık alanlarının mutlaka bu alanı değerlendirmesi lazım.

Son sözlerimde, iki önemli nokta aslında sona kaldı, daha iyi oldu belki: Bu Komisyon raporunu okurken her şeyi yapmak lazım, anlıyorum ama her şeyi kim yapacak? Dolayısıyla bu “Her şeyi kim yapacak?” kısmını netleştirmek lazım. Belki buradan şöyle bir öneri çıkabilir: Bu raporun devamında bir eylem planının oluşturulması önerilmiştir, denebilir. Bir eylem planı oluşturulabilir ya da bu raporun arkasına daha basit bir eylem planı, daha ana hatlarıyla bir eylem planı eklenebilir ve bu planda da yapılması planlanan işler erken, orta ve uzun vadeli hedefler olarak belirlenirse çok daha etkili olur diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederiz Hocam, sağ olunuz.

Şimdi, her ne kadar “Biz Komisyon üyeleri olarak konuşmayacağız, sonunda konuşup söyleriz.” desek de İzmir Milletvekilimiz, Komisyon Üyemiz Sayın Kamil Okyay Bey’in başka bir toplantıya mutlaka katılması lazım. Onun için müsaadenizle istisnai bir şey yapalım, Kamil Bey’e söz verelim.

Buyurun.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

Öncelikle, önceden, peşinen özür dileyeyim, Plan ve Bütçe Komisyonu üyesi olduğum ve şu anda da Tarım ve Orman Bakanlığı -ki benim meslek alanım olarak söyleyeyim- görüşmeleri olduğu için Komisyonumuzu da önemseyerek özellikle burada bulundum ama ayrılmak zorunda kalacağım. Onun için, dinlediğim arkadaşlarımıza, dinleyebildiğim arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum. Henüz dinleme şansına erişemediğim arkadaşlarımızdan da özür diliyorum.

Şimdi ben birkaç cümleyle aslında toparlamak istiyorum.

Şimdi, “bilişim teknolojileri bağımlılığı” diyoruz. Bağımlılık aslında kötü bir şey, evet, mesela alkol veya sigara ya da uyuşturucu, terimin kendisi aslında iyi bir terim değil, kötü bir terim ama bilişim teknolojileri de aslında iyi bir şey. Yani bağımlılık önündeki ifade, terminoloji, iyi bir şeyin kötü bir amaçla ya da kötü bir noktaya taşınması anlamını taşıyor ki bu anlamda, davranışsal bir bozukluk olarak, mesela kleptomani kötü bir davranış, bunun bağımlılık olarak varlığı kötü bir şey, buna yönelik bir çalışma ama burada bilişim teknolojisi...

“Bilişim” kelimesinin kökenini hiç unutmam, Aydın Hoca’nın, Aydın Köksal’ın bilişim sektörüne sunduğu terimlerden, terminolojiden önemli bir kavram. Yani “bilmek” fiilinin karşılıklı bilgi aktarma hâli.

BAŞKAN – Bilişmek, işteş hâli.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Evet, bilişmek fiilinin isim hâli aslında bilişim. Yani iyi bir şey yapıyorsunuz, aslında süreç iyi bir şey, bilişmek ya da bilişim ya da bunun teknolojisi ama öngördüğümüz, bizim üzerinde durduğumuz “bağımlılık” ifadesi bunu tanımlamıyor yani tam örtüşmüyor da. Bazen de “teknoloji bağımlılığı” diyoruz, bu, aslında, süreci çok yanlış bir yere taşıyor, teknoloji bağımlılığından ziyade bilişim teknolojileri bağımlılığı ama burada belki terminolojik bir çalışma da yapip... Ben hâlen bu konuda...

BAŞKAN – Kamil Beyciğim, siz sabahki oturumda olmadığınız için bunu kaçırmış olabilirsiniz.

Cengiz Bey başta olmak üzere arkadaşlarımız...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Özür diliyorum eğer şeyse...

BAŞKAN – Estağfurullah. Ben rahat olun diye söylüyorum.

Terminoloji konusunda bu karışıklıkların raporu okuyacaklarda oluşmaması için girişte hangi terimi hangi anlamda hangi sınırlar içinde kullandığımızın mutlaka vurgulanmasının, belirtilmesinin yararlı olacağını söylediler. Biz de onu hemen Komisyonun redaksiyon heyetine aldık.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Belki biraz küçük bir farklılık olabilir. “Bilişim teknolojisi” ifade olarak, terim olarak iyi bir terim “bilişmek”ten gelen iyi bir terim.

BAŞKAN – Orada da tartışma var ama “bilişim” iyi midir kötü müdür? “Bilişim teknolojileri iyi midir?”

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sayın Başkanım, ona bakarsanız, tabii “bilgi teknolojisi” ifadesi de terminolojik olarak çok yanlış bir ifade çünkü bilgi değil enformasyon teknolojisi, enformasyon ve bilgi arasındaki kavramsal farklılıkları da düşünürsek biz terminoloji hataları yapıyoruz ama teknoloji bağımlılığı veya bilişim teknolojileri bağımlılığı bugün ne anlama geliyor, kapsamı ve sınırları nedir, bunları ortaya koyuyoruz. Yarın ne olacak? Yarına yönelik önlemlerin nasıl alınması gerekiyor? Bunu statik değil dinamik bir süreç olarak görmek ve buradan, biz raporu ürettikten sonra bunu bir rafa koyup daha sonrasına statik bir eylem olarak bakmak yanlış olur. Buraya gelen çok değerli uzmanlarımız, akademisyenlerimiz, konu uzmanı arkadaşlarımızın buradaki birlikteliğinin sürdürülmesini de önemsiyorum yani Meclisten sonraki bu koordinasyonun sürece dinamizm katması adına önemsiyorum. Dolayısıyla, bu koordinasyonda görev verilir mi dönemsel buluşmalar sağlanarak bilişim teknolojilerindeki veya internet , oyunlar vesaireye yönelik fikir ve eylem birliği güncellenerek süreç devam ettirilir mi; bu konuda da önemli olduğunu düşünüyorum.

Ben, çok fazla değil bu kadar şey söyleyecektim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz.

Şimdi, Yeşilay Bilimsel Çalışmalar Müdürü Doktor Hatice Merve Başar, buyurun.

YEŞİLAY BİLİMSEL ÇALIŞMALAR MÜDÜRÜ DR. HATİCE MERVE BAŞAR – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, sayın Komisyon üyeleri ve değerli katılımcılar; bugün, burada, Türkiye Yeşilay Cemiyetini temsilen ilk defa aranızdayım. Taslak raporu biz de okuyarak, önerilerimizle gelmiş olduk.

Yeşilayla ilgili çok kısaca bir girizgâh yapmam gerekirse, Yeşilay, yüz yıllık geçmişe sahip, sadece teknoloji bağımlılığı değil, tüm bağımlılık türlerinde mücadele konusunda hizmet veren, alanında öncü bir sivil toplum kuruluşu. Bizim hizmetlerimiz arasında ulusal bilimsel kapasitenin artırımı, toplumsal farkındalıkların oluşturulması, bilinçlendirme, eğitim, danışmanlık ve rehabilitasyon hizmetleri bulunmaktadır. Özellikle 2013 yılında tüzüğümüzde yapılan değişiklikle daha önce sadece önleme hizmetleri olarak devam eden faaliyetlerimize sonrasında müdahale hizmetleri de eklenmiş oldu. Neden bu vurguyu yapmak istedim çünkü bugün, birkaç defa Yeşilayın ismi zikredildi, birincil, ikincil, üçüncül önlemeden de bahsedildi ama şu an, Türkiye’de sayıları 39’u bulan YEDAM’larımızla ilgili hiç vurgu yapılmamış oldu, biraz onları sizlere tanıtmak isteriz.

BAŞKAN – Onları biz sunumlar sırasında Yeşilaydan gelen arkadaşımızdan da dinledik. Ayrıca, Komisyon üyelerimizden biri de -siz daha önce tanıyorsunuz,- Yeşilayın içinden geldi, onları biliyoruz.

YEŞİLAY BİLİMSEL ÇALIŞMALAR MÜDÜRÜ DR. HATİCE MERVE BAŞAR – Harika.

YEDAM’larımız şu anda Türkiye’de 39 tane, 2019 sonunda hedefimiz 45’e çıkarmak ve 2020 sonunda 100 YEDAM kurulması hedefi var. Buna ilave olarak da 2020, 2021 ve 2022 yıllarında toplam 6 tane rehabilitasyon merkezinin kurulması gündemimizde. Bu YEDAM’lar ve REHAP’lar özellikle danışmanlık ve psikososyal destek hizmetlerinin verildiği merkezlerimiz. Biz, burada belki bu taslak raporda özellikle YEDAM’lara vurgu yapılması anlamında ilavesi konusunda öneri sunuyor olacağız sizlere Sayın Başkanım. Bizim, Yeşilay olarak en büyük yaşadığımız sıkıntılardan bir tanesi, burada yazılan pek çok önerinin aslında sahada bilfiil uygulayıcısı konumundayız, aktif görev alıyoruz, bakanlıklardan gelen stratejik eylem planı sorumluluklarımız var, o yüzden hızlı aksiyon alması gereken bir kurumuz ama görünürlük anlamında biraz sıkıntı yaşıyoruz maalesef. Çok fazla alanda hizmet veriyoruz, sadece eğitim, farkındalık, bilinçlendirme çalışmaları değil, özellikle bilimsel kapasite artırımı ve bu danışmanlık, rehabilitasyon konularında ama galiba, biraz bu konuda kurumlar arası iş birliğine değer verdiğimiz için sizlerin desteğine çok ihtiyacımız olacak, özellikle Yeşilay faaliyetlerinin bu tür ortamlarda tanıtılması ve yaygınlaştırılması anlamında. Bu kapsamda, hem Hanife Hocamıza hem de Gül Hocamıza katkılarından dolayı çok teşekkür ediyoruz.

Dediğim gibi, biz Yeşilay olarak özellikle bilimsel kapasitenin artırılmasına önem veriyoruz çünkü bu konuda bilimsel araştırma projelerinin yapılması ki bu konuda her zaman Yeşilayın 25 akademisyen hocamızdan oluşan bilim kurulumuz var. Burada hocalarımızın her türlü bilgi ve görüşüne başvuruyoruz. Özellikle Yeşilay olarak yaptığımız bütün hizmetlerin, süreçlerin ve faaliyetlerin bilimsel kanıta dayalı olarak, bir metodolojik konseptle kurulmasına, izlenmesine ve etkilerinin ölçülmesine her zaman öncülük etmek istiyoruz. Bu kapsamda, gençlerimize verdiğimiz burs desteklerimiz olsun, ADİKTA denilen uluslararası hakemli dergimiz olsun, düzenlediğimiz her türlü bilimsel etkinlikler, özellikle 4 defa üst üstü düzenlediğimiz uluslararası teknoloji bağımlılığı kongrelerinin geniş katılımı ile gerçekleşmesi, özellikle Cumhurbaşkanımızın teşrifleriyle gerçekleşmesi bizim için önemli faaliyetlerimiz. Bunların haricinde, dediğim gibi, bir iş birliğinden yanayız, her zaman sizlerle ortak programlar ve projeler geliştirmek üzere sizleri Yeşilayımıza davet etmek istemekteyiz, özellikle bilimsel etkinliklerimize katılımınız konusunda sizleri aramızda görmek istemekteyiz.

Bu birincil, ikincil ve üçüncül önleme konusunda Gül Hocamıza katılıyorum, her üç önleme faaliyetinde de etkin programlarımız var şu an devam eden, TBM, OBM Gibi, Türkiye’de Bağımlılıkla Mücadele olsun, Okulda Bağımlılığa Müdahale konusu olsun -özellikle müdahale hizmetlerinde YEDAM’lar ve REHAP’lar- bunların da yine taslak rapora girmesi bizim için çok önem arz etmekte, Gül Hocaya yüzde yüz katılıyorum bu konuda.

Onun haricinde, Sayın Başkanım, yine burada öneri olarak bastırılan Genç Yeşilaylılarımız olsun, Yeşilay kulüplerimiz olsun, Gençlik ve Spor Bakanlığıyla birlikte yürüttüğümüz gençlik kamplarımız olsun, biz bu alanlarda zaten sahada uygulayıcı roldeyiz. Biraz belki bunların daha görünürlüğünün artırılması konusunda sizlerin desteğinize ihtiyacımız olacak.

Değerli davetiniz için çok teşekkür ediyorum sizlere. Her zaman iş birlikleriyle yola devam etmek üzere sizleri saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim.

Bu sözünü ettiğiniz bir kurumumuzun yaptığı güzel işlerden diğer kurumların haberdar olmaması meselesi başından beri bizim Komisyon olarak hemen daha ilk sunumlarda fark ettiğimiz... Şunu da söyledik: Bu Komisyonun belki de en önemli işlevlerinden bir tanesi farklı kurumlarda yapılan güzel işlerden her birimizin haberdar olmasını sağlayacak bir platform oluşturmak. İnşallah, bizim raporumuz bunun zeminini de hazırlayacak diye ümit ediyoruz. Yeşilay da diğer kurumlarımız da üniversitelerimiz, merkezlerimiz, sivil toplum kuruluşlarımız bu platform içerisinde hem onlar birbirlerinin yaptıklarından haberdar olacaklar hem de onların yaptıklarından genel kamuoyunun haberdar olmasına inşallah vesile olur diye ümit ediyoruz, onun için çalışıyoruz.

YEŞİLAY BİLİMSEL ÇALIŞMALAR MÜDÜRÜ DR. HATİCE MERVE BAŞAR – Çünkü o kadar çok faaliyetimiz var ki Sayın Başkanım. Kamu spotlarımız olsun, dergilerimiz, Yeşilay dergisi, gençlere, çocuklara yönelik...

BAŞKAN – Biliyorum. Uluslararası kongreleriniz var.

YEŞİLAY BİLİMSEL ÇALIŞMALAR MÜDÜRÜ DR. HATİCE MERVE BAŞAR – 2-4 Aralıkta Dünya Sağlık Örgütü'nün Kumar Çalıştayına ev sahipliği yapıyoruz, kapalı oturumda gerçekleştirilecek, on-line bahis konuları ele alınıyor olacak. Gelecek sene, 2020 yılı Yeşilayımızın yüzüncü yılı, o yüzden tüm sene boyunca önemli etkinliklerle kutluyor olacağız, özellikle Ekim veya Kasım aylarında iki günlük bütün bağımlılık türlerini ele alacağımız bir çalıştay ya da kongre düzenlemeyi düşünüyoruz, Cumhurbaşkanımızın da teşriflerini beklediğimiz önemli bir etkinliğimiz olacak, hem halka yönelik oturumlar gerçekleşecek hem de akademisyenlerimizin katılacağı oturumlar gerçekleşecek. O yüzden, biz, biraz gönüllülük anlamında tüm kurumlarımıza çağrıda bulunuyoruz. Yeşilayımızı inşallah daha iyi tanıtabiliriz tüm ortamlarda.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Şimdi, kendisinden çok büyük hizmetler beklenen BTK İnternet Dairesi Başkan Yardımcısı Mustafa Küçükali Bey, buyurun.

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU İNTERNET DAİRESİ BAŞKANI MUSTAFA KÜÇÜKALİ – Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri, değerli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyon bize şunu gösterdi öncelikle: Az önce Komisyon Başkanımızın da ifade ettiği gibi, bir sürü kurum, bir sürü çalışma -çok da güzel çalışmalar- yapıyor ama birbirlerinden haberdar değiller. Bu noktada, biz, bilhassa sonuç raporunda, taslak sonuç kısmında şunu gözlemledik: Yapılan çalışmaların bu konuda büyük katkılar sağladığını, önerilerin büyük katkılar sağlayacağını şahsen ben düşünüyorum.

Biz, bir sürü kurumla, gerek kamu kurumları gerekse STK'lerle internetin, teknolojinin bilinçli, güvenli ve etkin kullanımı noktasında çalışmalar yapıyoruz, bunlarla ilgili daha önce örnekler de vermiştik sunumumuzda. Yalnız, burada şunu gördük: Bu yapılan çalışmaların kurumsal iş birliğine

yönelik daha da artırılması gerektiğini düşünüyoruz. Bundan dolayı, bu Komisyon taslak raporunda ele alınan maddelerin hayata geçirilmesi noktasında, biz BTK olarak üzerimize düşeni yapmaya hazırız. Zaten, uzun yıllardır bunu yapmaya çalışıyoruz Sayın Başkan ama az önce de ifade ettiğim gibi iş birliğini daha artırırsak daha güzel sonuçlar alırız diye düşünüyorum.

Bu kapsamda taslak raporla ilgili şunu belirtmeden geçemeyeceğim: İnternetin sınırları aşan bir dağıtık, dinamik anonim yapısı var. Bazı maddelerde internetin düzenlenmesine yahut da içeriğinin denetlenmesine yönelik görüşlerimiz, önerilerimiz buraya dercedilmiş, bunların bir kısmının teknik olarak mümkün olamayacağı, o yüzden, bu maddelerin yeniden ele alınması noktasında gözden geçirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Şöyle: Zaten internetteki, çevrimiçi ortamdaki içeriğe çok müdahale edemediğiniz için öz denetim düzenleme çalışmaları yahut da eğitim, bilinçlendirme çalışmaları yapıyor. Bunu da Komisyonun, bizlerin ve bu raporda emeği olan herkesin dikkate alacağını düşünüyorum.

Şimdi, biz bu teknoloji bağımlılığı noktasında yetkin bir kurum değiliz. Biz aynı zamanda teknolojinin ülke çapında yaygınlaştırılması noktasında çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Bunun yanında içeriğe yönelik olarak, bilinçlendirme çalışmalarına yönelik olarak da birtakım görevlerimiz var. Bunları da Güvenli İnternet Merkezi çatısı altında sürdürüyoruz Sayın Bakanım. Bu Güvenli İnternet Merkezi çatısı altında vatandaşlara yönelik, vatandaşların, öğrencilerin, ebeveynlerin internet ortamında karşılaştıkları sorunlarına yönelik çözüm üretmek adına İnternet Yardım Merkezini kurduk. İnternet Yardım Merkezi şu anda portal üzerinden vatandaşlara hizmet vermekte, aynı zamanda e-devlet üzerinden de entegrasyonu ile beraber hizmetini sürdürmekte.

Yine Komisyon toplantısında Sayın Bakanımızın bize bir talimatıydı -biz çalışmalarını yapıyorduk- bir kısa numarayla vatandaşların ulaşabileceği bir hat kurulması noktasında. Biz öncesinde bunun bir çalışmasını yapmıştık, Alo 141 Güvenli İnternet Merkezi “internet yardım hattı” diye şu anda çalışıyor; vatandaşlardan gelen sorunları cevaplamaya çalışıyoruz kurum olarak. Bunu daha da geliştirip kapasitesini artırmayı planlıyoruz. Bunu da 2020 vizyonumuza ekledik.

Buradaki bazı akademisyenler olsun, diğer STK’lerden olsun arkadaşların değiştiği bazı konulara açıklık getirmek istiyorum. Biz her yıl ülke çapında Güvenli İnternet Günü’nü kutlamaya çalışıyoruz, bunun daha da geliştirilerek kutlanması noktasında yine buradaki paydaşlarla iş birliği yapmaya hazırız. İşte, Burcu hocam söyledi, tüm okullarda geçen sene pilot çalışmasını yaptık, çok da güzel oldu. Ülke çapında daha etkin kullanılması noktasında çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Aynı zamanda bu yıl dijital okuryazarlığa yönelik -ki burada herkes bunu belirtti- dijital okuryazarlık seviyemizi artırmak noktasında, biz açık bir kaynak, içerik üretme projesi başlattık. Tamamen açık kaynak; akademisyenlerden, öğretmenlerden bir ekip oluşturduk. Bunlar internetin, teknolojinin bilinçli, güvenli, etkin kullanımına yönelik içerik üretmeye başladılar. Bu yıl, güvenli internet yarışmasına yönelik yine ikinci bir Açık Kaynak Dijital İçerik Üretme Projesi olarak bir farkındalık kısa filmi, aynı zamanda bir farkındalık kamu spotu hem lise öğrencilerine hem üniversite öğrencilerine bir yarışma şeklinde duyurusunu yaptık. Bu da bir işte “Hep pozitif içerik üretelim.”e örnek teşkil etmesi noktasında bu yıl Güvenli İnternet Günü’nde böyle bir çalışma yapmayı planlıyoruz.

Bunun haricinde, bizim, raporda yer almayan, Abdullah Hoca’nın da belirttiği internet kafelere yönelik düzenlememiz var, şudur: Biz internet kafelere diyoruz ki: Güvenli internet hizmetini kullanacaksınız yani internetin zararlı içeriğine erişim noktasında tedbirlerinizi alacaksınız; artı “İnternet kafeden kimler yararlanıyor?” bunların kayıtlarını tutacaksınız ama bunların denetimi yönetmelikte

mülki idare amirliklerine bırakılmış. O yüzden belki rapora mülki idare amirlerinin internet kafeleri denetleme yönündeki etkinliğinin artırılması noktasında bir madde de eklenebilir diye düşünüyorum Sayın Bakanım.

Bunun haricinde gerek dijital oyunlar olsun gerek mobil uygulamalar olsun, bunların derecelendirilmesi yahut da sınıflandırılması noktasında çok dinamik bir ortamdan bahsediyoruz. Bu dinamik ortamda gerek dijital oyunlarda iletişimin mevcut olmasından gerek mobil uygulamaların içeriğinin sürekli değişebilmesi noktasından hareketle “Şu mobil uygulama güvenlidir, şu değildir.” noktasında bir çalışma yapamıyoruz, sadece dijital oyunlara yönelik öneriler olarak bunu başlattık, “www.güvenlioyna.org” diye bir sitemiz var. Burada ebeveynlere yönelik oyun tavsiyeleri, “Şu oyun aileyle oynanabilir, şu oynanamaz. Yaş sınırlamaları nedir?” bunlarla ilgili gerekli bilgileri de sunuyoruz. Bunun haricinde...

BAŞKAN – Alo 141 çalışmaya başladı mı?

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU İNTERNET DAİRESİ BAŞKANI MUSTAFA KÜÇÜKALİ – Evet Sayın Bakanım.

BAŞKAN – Şimdi mesela ben Alo 141’i arasam -herkes bilgisayar üzerinden, internet üzerinden şey yapamayabilir- bir veli olarak Alo 141’deki arkadaş’a “Çocuğum şöyle bir oyun oynamak istiyor. Sizde de bunun bir listesi varmı galiba, güvenli oyunlar listesi. Bu oyun orada var mı, yok mu veya tavsiye eder misiniz?” desem oradaki arkadaş buna cevap verebilir mi?

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU İNTERNET DAİRESİ BAŞKANI MUSTAFA KÜÇÜKALİ – Sayın Bakanım, şöyle: Tabii ki her oyun için bunu... Çünkü milyonlarca oyun var.

BAŞKAN – Hayır, o “www.güvenlioyna.org”daki...

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU İNTERNET DAİRESİ BAŞKANI MUSTAFA KÜÇÜKALİ – Tabii ki biz yönlendiriyoruz, biz de bakıyoruz. “Sizin için güvenli oyunlar şu sayfamızda açık.” cevabını veriyor uzman arkadaşlarımız. Şu anda kurum bünyesinde bunu yapıyoruz ama daha profesyonel hâle getireceğiz. Sayın Bakanım, şunu da yapıyoruz burada: Alo 141’e gelen, bizim BTK alanına girmeyen farklı konularda eğer sorular gelirse ilgili bakanlığa yönlendirme yapıyoruz.

BAŞKAN – Yo, benim söylediğim çok basit. Çünkü velilerle konuşulduğu zaman “Biz ne bilelim hangisi faydalı, hangisi zararlı. Bazıları diyor ki: ‘Bu bilgisayar oyunu zekâ açıcıdır.’ Bazıları da diyor ki: ‘Bu çok tehlikelidir.’ Ben kime danışacağım?” Biz de onun üzerine sizinle konuştuk, siz de sağ olun, bu Alo 141’i faaliyete geçirmişsiniz. Şimdi biz bunu vatandaşlara duyursak yarın birileri sorduğu zaman bunu söyleyebilir miyim? Yani çocuğunuzun internette oynadığı oyunların güvenilir olup olmadığını Alo 141’i arayıp sorun, diyebilir miyim? “Çocuğum böyle bir oyun oynuyor, oynamak istiyor. Müsaade edeyim mi, etmeyeyim mi?” dediği zaman bizim oradaki muhatap arkadaşımız, görevli arkadaşımız bu konularda bilgi verebilecek donanımına sahip mi?

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU İNTERNET DAİRESİ BAŞKANI MUSTAFA KÜÇÜKALİ – Evet, Sayın Bakanım, şu anda bizim sınıflandırmaya aldığımız oyunlarla ilgili bunu yapabilecek düzeydeler ama farklı oyun türü olursa araştırıp tekrar geri dönmeyi de yapıyoruz.

BAŞKAN – Geri dönmesi gerekiyor, evet.

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU İNTERNET DAİRESİ BAŞKANI MUSTAFA KÜÇÜKALİ – 8 konu başlığında biz asıl biz bu yardım merkezini kullanıyoruz. Bunlardan bir tanesi de dijital oyunlar yani elektronik alışverişten, internet güvenliğinden, siber zorbalığa kadar 8 ana başlıkta internet yardım hattı hem portal üzerinden hem telefonla hizmet vermeye başlamış durumda.

BAŞKAN – Peki.

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU İNTERNET DAİRESİ BAŞKANI MUSTAFA KÜÇÜKALİ – Şimdi, bu internetin dinamik yapısından dolayı bazı kısıtlarımız var, bunlara değinmeye çalıştım. Bu kısıtlardan dolayı aslında mesela bu ortam için tüm aktörlere sorumluluk düşüyor yani erişim sağlayıcılar olsun, içerik sağlayıcılar olsun, yer sağlayıcılar olsun herkese sorumluluk düşüyor. Ama internet ortamında 350 milyon alan adının yani “web” sitesinin olduğunu, milyarlarca “web” sayfasının olduğunu düşünersek ekran yorgunluğu uyarısı bir dijital oyunda veya da –farklı- oyunun yavaşlaması... Üretenler bunu zaten ticari amaçla üretiyor. Bu tür şeylere girilmediği için diğer türlü uyarıları da bir otoritenin zorunluluğuyla verdirmek çok mümkün gözüküyor. Bunu da belirtmek istiyorum.

BAŞKAN – Nasıl bir engel var? “Serbest ticaret hakkını engelliyorsun.” falan mı diyorlar?

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU İNTERNET DAİRESİ BAŞKANI MUSTAFA KÜÇÜKALİ – Aynen öyle bir çalışmamız var Ticaret Bakanlığıyla Sayın Bakanım.

Ticari dolaşımda uluslararası anlaşmalara yönelik bazı imzalarımız var, altına imza attığımız anlaşmalar var. Bundan dolayı bazı kısıtlamaları yapamıyorsunuz. Yaptığınız zaman farklı boyutlar ortaya çıkıyor, tazminler ve değişik şeyler olarak.

BAŞKAN – Şu bile yapılsa olur: Bakın, bazen bu tür şeylerden dolaşmak için şöyle bir yöntem denir: “Bu program BTK’nin denetiminden geçmemiştir.” yani denetim uygulayamıyorsanız bunu koymak zorunluluğu getirebilirsiniz. Bu, “ticari faaliyete mâni olmak” şeylerini ortadan kaldıran bir formülasyon.

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU İNTERNET DAİRESİ BAŞKANI MUSTAFA KÜÇÜKALİ – Çok haklısınız Sayın Bakanım ama bunu da denedik. Bu da işte rekabet ve ticari geliri şey yapmaya yönelik olduğu için farklı farklı şeyler karşımıza çıktı.

BAŞKAN – Önce Rekabet Kurumuyla konuşacaksınız, bunu niye yaptığınızı onlara...

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU İNTERNET DAİRESİ BAŞKANI MUSTAFA KÜÇÜKALİ – Onlarla konuşuyoruz ama uluslararası ticaret boyutunda –az önce belirttiğiniz gibi- farklı yaptırımlara muhatap olabiliyoruz. O yüzden çok şey deniyoruz, yapabileceklerimizi yapmaya çalışıyoruz aslında. Ha, yapılacak çok şey var, çok çalışmamız lazım. Burada Komisyondaki tüm arkadaşlar bunu zaten belirtti, biz çalışmaya devam edeceğiz ama karşıdaki argümanlar da daha farklı çalışmaya devam edecek. O yüzden sürekli işte hırsız-polise dönüyoruz bazen, çalışmalarını böyle sürdürüyoruz.

Bunun haricinde, yine biz internet ortamını izleme noktasından hareket etmiyoruz, sadece içerik değerlendirmesi yapıyoruz. İçerik değerlendirmesi içinde bir mekanizma kurmuşuz, ihbar sistemi de oradan çalışıyor. Aynı zamanda vatandaşlar karşılaştıkları içerikleri bizlere ihbar ediyorlar, ona göre o sitelerle ilgili gerekli önlemleri almaya çalışıyoruz.

Bunun haricinde şunu da söylemek isterim: Bizim bu teknoloji bağımlılığına doğrudan etkisi olmayıp belki ama internetin zararlı içeriğinden vatandaşlarımızı, çocuklarımızı koruyacak bir güvenli internet hizmetimiz var. Bu güvenli internet hizmetinin tüm kurumlarca sahiplenilmesinde, kendi

personelleri, kendi kurumlarında kullanılması noktasında desteklerini bekliyoruz. Güvenli internet hizmetinin 2 profili var. Daha geniş kapsamlı olan bir aile profili var, bir de çocuk profili var. Az önce sosyal medya ve diğer mecralardan bahsedildi, eğer çocuk profili seçilirse o çocukların sosyal medyaya ulaşması da engellenmiş oluyor güvenli internet hizmetinde. Bunu da belirtmek isterim.

BAŞKAN – Şimdi Mustafa Bey, bakın, hep buraya geliyorum başından beri. Birbirimizin ne yaptığından... Çok güzel işler yapılıyor, ben biraz önce bir televizyon kanalına da aynı şeyi söyledim, çok güzel şeyler yapılıyor ama bunu yapanların dışında pek fazla bilen yok. Şimdi bu aile profili, çocuk profili... Ben de Komisyon üyesi olduktan sonra bunlardan haberdar oldum. Yani bu dünyaya da yabancı bir adam değiliz ama buna rağmen... BTK'nin şeyi olarak söylemiyorum, ben Millî Eğitim Bakanlığında da koordinasyon toplantılarında arkadaşlarıma, onlara hep şunu söylüyordum: Çok güzel işler yapıyorsunuz ama tanıtım konusunda sorun var. Keşke sizin iletişimden anlayan bir bakanınız olsaydı. Bu hepimizin zaafı. Onun için bunu böyle kurumsal bir suçlama gibi almayın ama ciddi bir zafiyetimiz var, yaptıklarımızı duyuramıyoruz. Mesela ben Alo 141'i şimdi taslak raporu hazırlayan arkadaşlara da sordum -orada 191'e atıf var- BTK, hani konuştuk, bir şey açacaktı. Ne oldu? "Henüz o konuda bize bir dönüş olmadı, onun için giremedik." dediler. Şimdi çok şükür Komisyonunda öğrendik ki Alo 141...

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU İNTERNET DAİRESİ BAŞKANI MUSTAFA KÜÇÜKALİ – İki aydır çalışıyor Sayın Bakanım.

BAŞKAN – Adam pire ilacı satıyormuş. Birisi merak etmiş "Ya bu toz nasıl kullanılacak?" demiş. Demiş ki: "Pireyi yakalayacaksın, şöyle gözüne gözüne bunu ekeceksin." O da "Ben o kadar yakaladıktan sonra her pireye niye toz ekeyim?" demiş. Biz her tüketiciyi, her vatandaşı buraya çağırıp BTK Başkan Yardımcısına "Ben bunu nasıl çözerim?" sorusu sorduramayacağımız için sizin onlara ulaşmanız lazım, biz onlara ulaşmak zorundayız bütün kurumlar olarak. Yeşilay da aynı şekilde, çok güzel işler yapıyoruz ama kendimiz çalıp kendimiz oynar duruma düşüyoruz zaman zaman.

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU İNTERNET DAİRESİ BAŞKANI MUSTAFA KÜÇÜKALİ – Sayın Bakanım, burada, duyurma noktasında haklısınız. Biz her yıl, Güvenli İnternet Günü'nde şunu yapıyoruz aslında: Tüm GSM abonelerine bu güvenli internet hizmetinin SMS'le duyurusunu yapıyoruz. Yılda 2 kez SMS'le bildirim yapıyoruz. Bunun haricinde tabii ki diğer tanıtım kampanyalarımız, kamu spotumuz var bununla ilgili ama ulaşamadığımız kitleye ulaşmak zorundayız, ulaşmamız da lazım, haklısınız. Çalışmaları sürdüreceğiz.

BAŞKAN – Madem oraya girdik, buradaki zafiyet biraz şundan da kaynaklanıyor: Şimdi, tamam, biz kendi yaptıklarımızı duyuramıyoruz ama bir de kurumsal kıskançlıklar var. Siz de veya ben de Yeşilay'ınkini duyurmakta tutuk davranıyorum. Hele aynı alanda faaliyet gösteren bir kurumsam "Yeşilay da şöyle güzel bir iş yapıyor." dilimin ucuna gelmiyor. Bizde var bu. Yani bir bakanlık diğer bakanlığın yaptığı işe "Aferin, onlar da güzel iş yapıyor." falan demiyor. Öyle olunca bu yayılmıyor, iyilik yayılmıyor. Birbirimizin yaptığı güzel işlere sahip çıkmak için söylüyorum.

BİLGİ TEKNOLOJİLERİ VE İLETİŞİM KURUMU İNTERNET DAİRESİ BAŞKANI MUSTAFA KÜÇÜKALİ – Ben herkese teşekkür ediyorum Sayın Başkanım. Çalışmalarımızı birlikte sürdürebileceğimizi tekrarlıyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

Şimdi, RTÜK İzleme ve Değerlendirme Dairesi Başkanı Doktor Yaşar Uğurlu'ya söz veriyorum.

Buyurun Yaşar Bey.

RTÜK İZLEME VE DEĞERLENDİRME DAİRESİ BAŞKAN VEKİLİ YAŞAR UĞURLU – Teşekkür ediyorum.

Öncelikle çok yorulduğumu söylemek istiyorum. Onun için herkesten destek istiyorum ki bir an önce toparlayalım. Çünkü sabahtan beri konuşmayı değiştiriyorum. “Ne diyelim, kim ne dedi?” diye bir taraftan o notları gözden geçiriyoruz. Cengiz Bey zaten bir çerçeve çizdi, o apayrı bir şey. Yani dolayısıyla şöyle yapalım bence: Sonuçları okuduk, öneriler var. Bunların tamamlanmasına dönük olarak bugünkü toplantı yapıldı diye düşünüyoruz. Aslında çok eski bir şeyi de konuşuyoruz yani bir yerde modernitenin sonuçlarını konuşuyoruz. Rasyonalite, bireycilik ve nihayet teknolojinin ya da enformasyonun kapsayıcı niteliğini konuşuyoruz. Şimdi, hemen aklıma geldi -burada teknoloji var- otuz yedi yıl önce “Risk Altındaki Ulus” diye bir rapor hazırlanmış Amerikan eğitim sistemi çerçevesinde. Burada da gene 2 tane temel başlık var; bir sosyal değişim, ikincisi de teknolojik değişim. Şimdi, bu raporda bunu görünce dedim ki: Sosyal değişim sanki burada eksik kalmış. Çünkü aslında teknolojik bağımlılık dediğimiz şey –kavram doğru mu bilmiyorum- bunun sonucu. Yani sosyal değişimi de iç içe, daha doğrusu gelen bir şey. Dolayısıyla bunu bağımsız, özel, ayrı, sadece gençlere, çocuklara falan değil bütün olarak toplumu kuşatan bir şey. Bu gözle bakmakta fayda olduğunu düşünüyorum. Bir kez daha söylüyorum: Mükemmeliyet Komisyonunun Amerikan eğitim sistemine dönük olarak oluşturduğu bir rapor var. bu raporda 2 tane ana başlık var; bunlardan biri sosyal değişim, biri de teknolojik değişim. Ve başlık şey: Risk Altındaki Toplum. Aslında bugün kimi dinleseک neredeyse böyle bir şeyi söyledi. Hadi biz neyse ama yaşlıların durumu da fenaymış. Çocukların durumu, gençlerin durumu zaten... O zaman şöyle bir şey çıkıyor karşımıza: En kıymetli sosyal sermayemiz olan gençlerin ve çocukların bizi model alarak, o kadar okul kurmuş olmamıza rağmen, öğretmen görevlendirmemize rağmen, her gün ebeveyniyle birlikte olmasına rağmen yükselen bir sonuç var. Burada bu sonuç, çocuğun özgünlüğünü ortadan kaldırıyor, özelliğini ortadan kaldıran bir şey yani topluluk hâline getiren bir şey, sıradanlaştıran bir şey.

O zaman bu konuda önce önleyici tedbirler konusunu özel olarak, bence bir başlık olarak çalışmamız... Çünkü bağımlılığa... Ne kadar? Yüzde 3 dendi ama -oranı bilmiyorum- yüzde 20 bağımlı olduğunu düşünelim ama diğer tarafta televizyon üzerinden mesela gelen bir şey var. Çocuk ebeveyniyle orayı izliyoruz edindiği şeyler var. Bu edindiği şeyleri sosyal medyaya veya diğer kullandığı internet süreçlerine de aktarıyor, aslında modelleyerek devam ediyor, sosyal süreçleri gözleyerek yeni davranışlar ediniyor. Burada ekrandan uzak tutmak özellikle 0-3 yaş için hakikaten kıymetli bir şey ama olabildiğince bunu doğal şekilde yapabilmenin yollarını bulmamız gerekir. Bu, çok çalıştığımız bir şey değil. Dünya da bu problemle uğraşıyor, sadece bize özgü bir şeyi konuşmuyoruz aslında. Neredeyse belki ender olarak dünyayla aynı problemi eş zamanlı olarak konuşmayı yakalamış durumdayız. Bizim kendimize özgü yöntem ve teknikleri hayata geçirerek, dünyaya katkı da verebiliriz, bu da kıymetli bir şey olur. Çünkü bizim avantajlarımız olduğunu düşünüyorum, kültürel ve sosyal avantajlarımızın olduğunu düşünüyorum. Bunun üzerine biraz daha düşünmemiz gerekir. Dolayısıyla raporda sosyal değişimin etkilerine ilişkin ya da bu değişimin teknolojik değişimi de içine alarak bir şekil, bir yapı oluşturduğuna bakmamız gerekiyor.

Dünyanın tartıştığı konulardan biri de şu: Bu yaş kuşağı nasıl evriliyor? İnternetle doğmuş insanların hakikaten nasıl bir şeye evrileceklerine ilişkin merakla gözleniyor ve bu konuda ciddi araştırmalar da yapılıyor.

Şimdi, bu “teknolojik bağımlılık” doğru bir kavram mıdır konusu, bağımlılık evet, o zaman çözüme dönük olarak, eğitime dönük olarak ne diyeceğiz? Medya okuryazarlığı bunun neresinde, nerede kaldı? Bunun içinde mi, dışında mı? Bu da daha doğrusu kavramsal çerçeveyi oluşturuyorken bakmamız

gereken bir şey. Şunu söyledim: Televizyon izleme eğilimleri yaptık. Aslında burada çok küçük bir düşme olmasına rağmen, konvansiyonel medyayı çoklu ekrana taşıyarak insanlar daha çok izler hâle geldiler. 2018 araştırmamız var, dolayısıyla bu da bizi şey yapıyor, böyle bir veriyi söylüyorlar, araştırmamızın sonucunu söylüyorlar. Konvansiyonel medya... Yani diyelim ki “Evinizde televizyon izliyor musunuz?” diye sorduğunuzda. “Ya, evet, ara sıra denk geldiğimde.” diyor ama “Peki, hangi programları izliyorsunuz?” dediğinizde. “Şunlar şunlar...” “Nereden izliyorsunuz?” dediğinizde hemen size internet içeriklerinden nerede izlediğini, tercihlerini söyleyerek devam ediyor.

Sayın Bakanımın bakan olduğu dönemde, bir önceki sunuyu yapıyorken de altını çizmiştim, gene söylüyorum: Medya kullanma becerileri, kendi toplumumuz için –OECD ülkeleri içerisinde söylüyorum- çok çok düşük. Neredeyse en sonuncu ülkeyiz, ortalamanın da altında yer alıyoruz OECD ülkelerinde. O zaman burada “Bilgi mi aktaracağız, yoksa beceri mi kazandıracağız?” bence özel çalışmamız gereken bir şey. Medya kullanma becerilerini nasıl geliştiririz?

Yine, öğretmenlerin durumları... Sayın Bakanım, geçen toplantıda örnek vermişlerdi, öğretmenler kendi sınıflarındaki medyayı kullanabiliyor mu? Çocuklardan mı? Hayır, çocuklar daha iyi kullanıyorlar, onlardan yardım alıyor ve öyle devam ediyor yoluna. O zaman öğretmenin rolü çocuk bakımından çok geri bir rol. Model olamıyor öğretmen. Bunun mutlaka ele alınması gerekir. Bunu şunun için de söylüyorum: Bir yerde saymışlar -belki geldiğimizde söyleyeceğim ama işte eğitim fakülteleri hemen paranteze normalde belki almak gerekirdi- şu şu bölümler değil, tüm eğitim fakültelerinin, iletişim fakültelerinin, ne bileyim ben sağlık bilimleri fakültelerinin ya da ortak şey olarak... Bu konu madem toplumu bu kadar kuşatıcı ve sarsıcı hâle geliyor, bu konuda bir tedbir almak gerekir ve öncelikle öğretmenler, gerçekten okul öncesi ve ilköğretim, ilkökul öğretmenlerinden, sınıf öğretmenlerinden başlayarak bu sürecin ivedi... Sayın Bakanım da öğleden önce bunun üzerinde durmuşlardı, bu gerçekten yakıcı bir sorun ve “Bu konuda kimi harekete geçirmemiz gerekiyor?”a ait olarak aklıma hemen bunlar geliyor çünkü çocuğun aile dışında ilk tanıştığı rol model, sosyalleştiği ortam okulsal model aldığı insan da öğretmen büyük ölçüde.

Yine burada geleneksel şeyden okulun eğitici ve yönlendirici rolüne geldiğim zaman... Burada zekâ oyunlarının öğretilmesi, okullarda zekâ sınıflarının yaygınlaştırılması... Bence burada geleneksel oyunları da aynı bapta anmak gerekir. Çünkü önemli olan, ekranı kapatabiliyor ya da ekrandan bir süre ayrılıyor olabilmek gerekir. Yapılan araştırmalar var. Mesela dört gün ekrandan ayırdığınızda, doğaya götürdüğünüzde çocuğun davranışlarında yüzde 33 oranında iyileşme – bu aynı zamanda ölçülmüş yani- son testte görülmüş. O zaman ben bu değerler eğitimini -Sayın Genel Müdürüm, hep yıllardır söylerim- bu kadar abartmanın ve bu kadar kavramlarla oynamanın şeyi yok. Bizim toplumumuz değerler üzerine kurulmuş bir toplum. Yani çocuklarımızı bir hafta köye götürsek orada paylaşmayı, ilişkiyi, üretim tarzını gördüğü zaman hemen onda bu duyguların hepsi uyanıyor. İletişim hemen hareket geçiyor çünkü göz göze... Çünkü yaşlılar öyle sever. “Kuzum.” diye yatırır, gözüne bakar, kulağına bir şey söyler yani temas eder. Ve bunun çocukları ekrandan uzat tutacağını ya da ekrana ara vermenin iyi formüllerinden biri olduğunu... Tuncay Hocam, katılıyorum, yıllardır söyledik ama bir türlü olmadı, yaşlılarımızla çocuklarımızı buluşturalım. Birçok sosyal problemin temelinde aslında bu var. Terör dediğimiz büyük belanın şeyinde de bu var. Çünkü biz kendimiz haramı, helali nerede... Dedemizden öğrendik; okul bunu yapmadı ki. Dolayısıyla bu kıymetli öğrenme süreçlerini, özellikle eğitim sürecini bence hayata geçirmekte fayda olduğunu düşünüyorum.

Doğa çok önemli, bu söylendiği için geçiyorum.

Eğitim fakülteleri, sağlık bilimlerinde ve iletişim fakülteleri söylendi zaten, ben de vurgulamış olayım.

Sayın Bakanım, kurumlar arası iş birliğini geçen sunumda söyledim ama “Bir kurum kurmayalım.” itirazınız aklımda ama ısrar kabul etmezseniz bu bilgilerin bir yerde toplanıp... Hakikaten bunu iş edinmiş insanların, üniversitelerde falan olabilir ama birilerinin bunu organize etmesi gerekiyor. Diğer türlü, Aile Bakanlığının –hemen karşımda olduğu için söylüyorum- dünya kadar işi var, RTÜK’ün başka işi var, Milli Eğitimin başka işi var... Hatta medya okuryazarlığı için Cem Bey’le neredeyse hiç görüşemedik ama çok kıymetli bir şey. Çünkü bu şeyin önemli parçası bu. Bunun içeriğinin doldurulması... Çünkü sürekli yenileniyor. 3’üncü programı değiştirdik ama neredeyse bu toplantıdan sonra 4’ü de, belki 5’i de değiştirmek gerekiyor çünkü orada çok kıymetli öneriler geldi, o doğrultuda programın ve içeriklerin düzenlenmesi gerektiğini düşünüyorum.

Yine burada kaydırma hakkı diyeceğim bir şey var. Adam Alter’in “Karşı Konulmaz”ını tavsiye ederim hakikaten, bugünlerde elimde. Gerçekten karşı konulmaz, hele çocuk için... Çocuk çünkü haz prensibine göre neredeyse çalışır, daha doğrusu otokontrol yoktur, mekanizması gelişmemiştir. Öyle olundu ki her şey çocuk üzerinden, tüketimi de çocuk üzerinden organize ediyorlar. Reklamlara bakıyorum, isyan ediyoruz, dünya kadar rapor da yazıyoruz ama gerçek bu. Çünkü ailede vitrinde olan, sürekli isteklerine dikkat edilen çocuk var. Yaşlı olabiliyor... Bunun üzerinden mesaj iletmeye çalışıyorlar ve başarılı da oluyorlar. Dolayısıyla dünyada uygulamalar var. Mesela “Hadi çocuklar oyuna.” diye bir şey geliyor. İzliyorsunuz, program bitiyor –diyelim ki yarım saat- televizyon ekranına şu geliyor: “Hadi çocuklar oyuna.” Çocukları sokağa, dışarıya davet ediyor. Dolayısıyla orada oyun şeyleri kuruluyor. Hatta ünlülerle falan bunu yaparak dikkat çekmek için Amerika’da, Kanada’da ve benzeri yerlerde bu uygulamalar var. Dolayısıyla bunları da bence denemek... Site örneği verilmişti sabah. Yani sitelerin bahçelerinin düzenlenmesi ve bu konuda kullanılması. Çok katılıyorum, çünkü bizim sitemiz böyle bir site ve bizim her şubatta genel kurulumuzda mutlaka çocuklar babını açıyoruz ve oraya daha neler yapabilirizi konuşuyoruz. Veya o çocukların rahatsız edilmemesi, oyuna katılmalar... Herkesin katılabileceği şekilde bir şeyi konuşuyoruz.

Şimdi, şöyle: Bağımlılıkları engellemek esas. Bu çok önemli bir şey, bence ayrı bir bap olarak bunun üzerinde durmak gerekir çünkü gene veri olarak –kaynağım olduğu için rahat söylüyorum- yaklaşık olarak söylüyorum, insanlar ömürlerinin ya da çocuklar günlük yaşamlarının üçte 1’ini uykuda, üçte 1’ini işte, okulda, üçte 1’ini de medya ortamında –gerçekten öyle- daha doğrusu medyada vakit geçiriyorlar diye söyleyelim. Ekranda oyun oynamak yüzde 20 artış göstermiş. Bu, 2012 civarı. Dolayısıyla kar topu gibi büyüyen bir şey. Geleneksel oyunlar bu bağlamda değer kaybediyor, neredeyse yok hâlde geliyor.

Pratik mükemmelleştirir. Çocuklar dışarıda oyun oynamanın keyfini ya da doğada oyun oynamanın keyfini aldıklarında bunu tekrarlamak istiyorlar, gerçekten istiyorlar. Gözlem olarak bunu söylüyorum. Ekranla yapışmak kolay ama vazgeçilemez bir şey. Bir kez yapıştığınızda -bu yetişkin için de geçerli- bir bakıyorsunuz saatler geçiyor. Bu, çocuk bakımından daha... Çünkü bizde geçen sunuda söylemiştim, yüzde 82 oranında çocuk tek başına istediği zaman istediği programı istediği ekrandan izliyor. Hâlbuki gelişmiş dünyada böyle bir şey yok. Gelişmiş dünyada mutlaka ebeveyniyle birlikte program tercihinde bulunmak ve izlemek diye bir şey var. Çünkü bu söylediğimiz zaman diliminde çocuğun karşısına bu ekranlardan her şeyi getirilebiliyor, her şey ama.

Çocuk bağımlılığa çok yatkındır. Çünkü burada öz denetim hakikaten henüz çok gelişmemiştir diyelim. Ve şöyle uygulamalar var, Çin ve Kore örneği verilmişti, bu arkadaşı desteklemek için söylüyorum: 21.00 ile 06.00 arasında oyuna imkân vermeyecek şekilde yasalar, düzenlemeler var. Ne kadar başarılılar onlar da tartışıyorlar ama böyle şeyler olduğunu söyleyebiliriz. Teknoloji git gide zihnimizin aktivitelerini kendinde topluyor. O çok kıymetli bir şey, gerçekten öyle. Artık ezberlemiyoruz,

bir şey varsa Google’a bakıyoruz veya cep telefonundan başka işler yapıyoruz. Geçen bir şey oldu, yani telefonumu evde unuttum ve hakikaten kendi telefonumu hatırlamakta zorlandım. Ne yapıyoruz diye kendi telefonumu... Bilmiyorum yani şu anda hanımın telefonu nedir ama ciddi sorun gerçekten.

Bence teknolojinin git gide zihnimizi esir alması çocuklar bakımından eğlenceyi de fabrikasyon hâline getirdi, her türlü eğlenceye ulaşabiliyorsunuz medya üzerinden ya da araçlarınız üzerinden. Zorluk aşılması yok artık, hiçbirimizde yok, bir şeyi ezberleme ihtiyacı hissetmiyoruz ya da bir şeyi taşımak ya da bir şey üzerinde düşünmek, buna gerek yok çünkü hazır bilgiler geliyor. Yani şunu yapıyor zihnimiz: “Kitap mı okuyayım, televizyon mu izleyeyim? Kitap mı okuyayım, internette mi...” Dolayısıyla şunu yapıyor hep: Kolay olan neyse orayı seçiyor ve biz de ona göre davranmaya çalışıyoruz bir zorlanma yoksa. Bu toplantıya gelmeseydik akşam hazırlıklara, notlara bakmayacaktık mesela, zor geliyordu çünkü daha kolay işlerimiz vardı. Hoş, benim başka işlerim vardı da...

Şimdi, bakıyorum, yine, bu, yaşlılar bakımından ciddi bir sorun ve yaşlılar ve çocuklar belki de tarihte ilk kez çok yakın hâle geldiler çünkü aynı şeyi tüketiyorlar, tüketmeye başladılar. Dolayısıyla belki çocuklar ve gençler için de yaşlılara uyguladığımız programların bir kısmını uygulamamız gerekecek. Yani hani zihni güçlendirmeye ait programlar var ya onlar için de belki düşünmemiz gerekecek çünkü tükettikleri şey aynı olduğunda sonuçları da çok farklı olmayacaktır. Hâlbuki biz bunu yaşlanmaya bağlı olarak... Hâlbuki belki ön lobumuzda olup bitenler her ikisini yaklaştırdı diye söyleyebilirim ve telefonlarımız beynimizin uzantısı hâline geldi. Oradan konularımızı, problemlerimizi tamamlamaya çalışıyoruz, “Google’a bakalım.” ve benzeri. Bu, yüzde 91 oranında tercih ediliyormuş bu arada, hemen bir şey olduğu zaman Google’a bakalım tercihinde bulunan insanlar. Cep telefonu yüzde 70 oranında tercih ediliyormuş ve burada söyleyeceğim kaydırma zevki. Bunu belki şey yapsak, android ya da diğer işlemcilerle bağlı olarak çocukların bu kadar kolay şeye ulaşmaları, bu hazzı yaşamalarına ilişkin olarak üzerinde durmamız gereken bir şey. Bir de görünme hazzı diye bir şey var, gösterme hazzı diye de bir şey var. Görünme hazzı var, çocuklar ya da herhangi birimiz bunu yapıyoruz ama bir de ebeveynler bakımından ne bulurlarsa çocuklarına ait olarak, bebeklerine ait olarak biz de izliyoruz onlarla eş zamanlı. Yakında Avustralya’da bir dava olmuştu, 10 yaşında bir çocuk ebeveynini dava etti kendi görüntülerini sosyal medyada paylaştığı için ve davayı kazandı, mahkeme çocuk lehine karar verdi. Neden söylüyorum bunu? Çünkü aynı zamanda çocuk ve biz medya üreticisi olduk kendiliğinden ve medyayla biz çocuklarımızı kötü iletişimciler hâline getirdik. Dolayısıyla bunun üzerinde hep birlikte düşünmemiz gerektiğini düşünüyorum.

Sabrınız için teşekkür ediyor, hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Şimdi, RTÜK İzleme ve Değerlendirme Daire Başkanı Sayın Yaşar Uğurlu’dan eğitimin ve temel eğitimdeki çocuklarımızın sorunlarına da ilişkin değerlendirmelerini aldıktan sonra şimdi de RTÜK’le ilgili görüşlerini almak üzere Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürü Cem Bey’e söz vereyim.

RTÜK İZLEME VE DEĞERLENDİRME DAİRESİ BAŞKAN VEKİLİ YAŞAR UĞURLU – Efendim, medya okuryazarlığı ortak programımız da onun için...

BAŞKAN – Ortak programınızı da başka bir yerde siz konuşursunuz.

Buyurun Cem Bey.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TEMEL EĞİTİM GENEL MÜDÜRÜ CEM GENÇOĞLU – Sayın Bakanım, değerli katılımcılar, sayın Meclis üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum öncelikle.

Bağımlılıktan bahsediyorsak eğer konu aslında bilgi değildir, bilgiden çok daha öteye tekabül ediyor. Tutum ve duyuş sürecinin içerisine dâhil oluyor. Önemli olan, burada düşünceye hitap eden değil, ihtiyaca hitap eden birtakım sorunlarımız var demektir çünkü bağımlılık bir ihtiyacı aslında çözüyordur ve sabahki oturuma katılamadım, sanıyorum şimdiki oturumda, orada Kamil Bey şöyle bir ifadeden bahsetti: “Bağımlı yapan bütün unsurlar aslında sorunlu tabirler fakat teknoloji bağımlılığı olunca teknolojinin olumlu bir anlamı var.” Teknolojiye bağımlı olduğunda o zaman bizim başka birtakım müdahale süreçlerini dâhil etmemiz gerekiyor. Sayın Bakanım, sizin yanınızda bundan bahsetmem çok doğru olmaz ama akademik alanınız itibarıyla McLuhan medya savaşından, medya kirliliğinden bahsederken medya saldırılarının kitlesel olduğunu ama medyayla mücadelenin teker teker zihinlerde kazanılacağından bahseder. Dolayısıyla buradaki bütün konuşmacıların atıfta bulunduğu kurum olarak Millî Eğitim Bakanlığı bu durumun esasında bir anlamda farkında. Sorun bilgiden ziyade tutum ve duyuş sorunu ise buna biz tek boyutlu yaklaşamayız, çok boyutlu disiplinler üstü bir bağlam üzerinden yaklaşmalıyız ki raporda da atfedildiği üzerine bilgi ve iletişim teknoloji kurumlarından sosyoloji kurumlarına, meslek kurumlarından akademiye, sağlık bilimlerine çok çaplı bir müdahale durumu söz konusu ve bu anlamda da Millî Eğitim Bakanlığı da bu meseleye biraz disiplinler üstü bir bağlamdan yaklaşıyor. Disiplinler üstü bir bağlamdan yaklaşırken biz ortaokul ve liselerimizdeki, temel eğitim ve ortaöğretimdeki bütün kurumlarımızda, bütün derslerimizde disiplinler üstü bir yaklaşım olarak dijital yetkinliğe özel bir önem veriyoruz. Bu bağlamda, evet, bilişim teknolojileri ve yazılım dersimiz var fakat bunun üzerinde bir sorunla karşı karşıyayız çünkü esasında ifade etmeye çalıştığım şey, bir ihtiyaca hitap eden bir durumla karşı karşıyayız. Öğrenciler, çocuklar bir biçimde kendilerini ifade ediyorlar, bir biçimde kendilerini burada gösteriyorlar, bir biçimde bir ifade biçimidir sosyal medyadaki varoluş biçimleri ya da bilişim teknolojilerindeki teknoloji bağımlılığındaki pozisyonları.

Tasarım beceri atölyeleri özellikle son dönemlerde Millî Eğitim Bakanlığının gündeminde olan çalışmalarımızdan bir tanesi, bir başlığımız da burası. Her ne kadar Necdet Bey üretimle bu bağımlılığın mücadelesi arasında bir açmaz olduğundan bahsetse bile üretim bir bağımlılıkla mücadele metotlarından bir tanesidir çünkü siz sürecin içerisinde aktif bir biçimde yer alırsanız eğer bir biçimde bağımlı olmaktan ziyade bir üretim ve sürecin içerisinde aktif bir rol ve pozisyon alırsınız. Bu sizin davranışsal modellerden ziyade çok daha üst bir düşünme biçimine sahip olduğunuzu gösterir yani ödül ve cezanın dışında siz çok daha anlamsal bir boyuta taşınmış olursunuz.

Yine, bizlerin sosyal etkinlikler bağlamında yaptığımız çalışmalar burada ön plana çıkıyor. Özellikle konuşmacıların vurguladığı bir hususa da değinmek isterim: Millî Eğitim Bakanlığının muhatabı olan çocuklarımız 36 aydan başlar yani 36 aylık çocukların anaokullarına kayıtlarıyla başlar. Biz 0-36 yaş grubundaki çocuklar -çoğunlukla Batılıların “care” dedikleri, bizim “bakım” olarak tabir ettiğimiz bir yaklaşımdır- çoğunlukla bunlar kreş çocuklarıdır ama bugün muhatap olunan durum sizin de ifade ettiğiniz gibi, bir hocamızın ifade ettiği, o çocuğu emzirirken muhatap olduğu sosyal medya karşılaşımı gibi.

Geleneksel oyunlar, evet, geleneksel oyunlar bir çözüm olabilir, Millî Eğitim Bakanlığının buna yönelik yaptığı çalışmalar da var fakat geleneksel oyunlar aslında sosyolojimizin dönüşümüyle de bir anlamda geride kalmış ve yavaşlamış kurgular. Bunu modernleştirerek bugünkü çocuğun ihtiyacına da cevap verecek bir bağlama taşıma ihtiyacındayız.

Diğer taraftan, dedeler ve babaannelere de çok sık atıfta bulunuyoruz. Biraz akademik kökenim itibarıyla da bu atıflar beni çok ilgilendirir, şöyle bir sorununuz olduğunu düşünüyorum: Atladığımız bir husus var burada. Bugünkü dedelik rolündeki kişiler aslında sizlerin muhatap olduğu dedeler ve babaannelerden farklı bir sosyolojiden geliyorlar. Dolayısıyla bizim dedelerimiz gibi

bunu düşünmek, buradaki bulunanların dedeleri gibi düşünmekten ziyade yeni nesil dedelerden de bahsetmek durumundayız çünkü Türkiye'nin sorununun bu anlamda bilgiden ziyade irfan olduğunu düşünüyorum bu topraklar ve medeniyet bağı üzerinden baktığımız zaman. Bilişimle Üretim Projemiz bu anlamda bizim çok önemsedığımız projelerimizden bir tanesi ama meseleyi ders saatleri, atamalar bağlamında düşündüğümüz zaman çok da müdahale edebileceğimiz şey gibi değil yani “Bu toplumda psikiyatristleri, psikologlara çok fazla atarsak psikiyatrik ve psikolojik sorunlar çözülecek.” gibi pozitif bir yaklaşım mevzuu çözmiyoruz.

Sorunun çok daha matematiksel kurguların dışında olduğunu düşünüyoruz, raporun Millî Eğitim Bakanlığı tarafı da yeterince kapsayıcı olmakla birlikte bizim önerilerimizi de ilgili kurumda Komisyonadaki arkadaşlara sunduk.

Teşekkür ediyor, saygılar sunuyoruz.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Özellikle zaman kullanımı konusundaki hassasiyetinize de çok teşekkür ediyorum çünkü hakikaten ben sizin yorgunluğunuzu buradan hisseder hâle geldim veya kendi yorgunluğumu size yansıtırım belki de.

Şimdi, TRT Kamu Koordinasyon Müşaviri Sayın Nizam Şahin'den TRT'nin bu konulara bakışı dinleyeceğiz.

Buyurun.

TRT KAMU KOORDİNASYON MÜŞAVİRİ NİZAM ŞAHİN – Sayın Bakanım, kıymetli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben fazla vaktinizi almayacağım, sadece kendi kurumum adına yaptıklarımızı ve yapabileceklerimizi söyleyeceğim. Zaten birçok önemli bilgileri, kıymetli fikirleri paylaştınız. Bu noktada önemli, ciddi ve verimli bir toplantı olduğunu da itiraf etmeliyim.

Sayın Başkanım, TRT olarak biz öncelikle TRT Çocuk diye çok önemli, çok takip edilen bir kanala sahibiz ve çocuklar arasında da şu anda zaten en fazla izlenen kanal durumunda. Bundan da iftihar duyuyoruz çünkü TRT Çocuk'un yayın çizgisi tamamen kendi kültürel değerlerimizle pedagoglar eşliğinde oluşturulmuş bir yayın çizgisi. Yapılan eserler de yapılan işler de hep o çerçevede oluyor. Sabahki oturumda bir kıymetli konuşumumuz Tozkoparan dizisinden bahsetti. Evet, biz çeşitli tanıtımlara gidiyoruz, çeşitli etkinliklere katılıyoruz, çocukların çok yoğun ilgisiyle karşılaşılıyor ki Tozkoparan tamamen kendi kültürümüzü anlatmaya yönelik bir proje. Proje çıkışında da belki endişe duyuldu “Acaba tutar mı tutmaz mı?” diye, çok şükür, halktan yoğun bir ilgi var kendi medeniyet değerlerimizi anlattığımız yapımlara.

Yani TRT Çocuk'un başka işleri var yine bu noktada. Bunlar bize şöyle cesaret veriyor: Buradaki konuşmacılardan dinlediğim şeylerden sonra iyi şeyleri teşvik etmekten başka bir çözüm yolu bulamıyorum yani iyi şeyleri teşvik edeceğiz, yasakçı olmayacağız, engellemeyeceğiz. İnternet erişimini yasaklayamayacağımıza göre oraya iyi şeyler, kendimizi anlatan şeyler yaparak katkı sunmaya çalışacağız. Aynı şekilde yine TRT'nin Rafadan Tayfa'sı –bir bilgi olarak söyleyeyim- 2 milyon izleyiciye ulaştı sinemada, o da animasyon, o da olağanüstü bir şey. Bunları niye söylüyorum? Kendi medeniyet değerlerimize dair işler yaptığımız zaman insanlar ilgi gösteriyor, biraz da kaliteyi yükselttiğimiz zaman insanlar sahipleniyor. Çünkü diğer mecralarla mücadele etmenin bizce başka bir yöntemi yok. Yine, TRT Çocuk'un çocuk karakterlerinin oyun uygulamaları var, onlar da ilgiyle takip

ediliyor. Bunun yanında TRT'nin zaten konuya yaklaşımı programlarında kullanmak, eskiden sosyal medya programı vardı, onu yeni bir versiyonla tekrar buradaki çeşitli kurumların katkısıyla yeniden gündeme getirebiliriz.

Bir de Sayın Başkanım, bu süreçten sonra TRT olarak bizler neler yapabiliriz? Burada bulunan bütün sivil toplum kuruluşları ve bakanlıklarla yakın iş birliği içerisinde olabiliriz, yapım ve içeriklere katkı sunabiliriz, ortak projeler üretebiliriz. En önemlisi, Necdet Hocamın bahsettiği “Bir ironik dille anlatalım anlatacağımızı.” şeklinde... Yani bu bağımlılığın kötü bir şey olduğunu direkt anlatmaktansa biraz alaycı, ironik bir şekilde anlatalım. Bu tip karakterleri biz çok takip edilen dizilerimize eklemleyebiliriz, böyle bir çözüm olabilir gibi. Kamu spotu yapımı konusunda desteğimiz olur. Çalıştaylar yapabiliriz. Bu noktada her türlü iş birliğine hazır olduğumuzu belirtiyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Şimdi bir konuşmacımız, bir uzmanımız daha var. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığından Sayın Ahmet Rasim Kalaycı.

Ahmet Rasim Bey bizim 13 toplantımızın 13'ünü de takip eden en istikrarlı katılımcımız. Onun için de teşekkür ediyorum ayrıca. Yaşar Bey de epey katıldı ama Rasim Bey'in rekoru ayrı.

AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI TEMSİLCİSİ UZMANI AHMET RASİM KALAYCI – Ben teşekkür ederim.

Ben daha önce 2012 yılında bu internet konusunda bir komisyon raporu vardı, önerilerin çoğunu özellikle oradan oluşturdum büyük oranda. Bu komisyonda da önerilerden bayağı faydalandım. Orada, 2012'deki komisyon raporunda dikkatimi bir şey çekti: Toplam 154 öneri yapılmış, 1.160 sayfalık bir öneri. Onun ayrıca edite edilmeden yani son hâle gelmeden kısmını da incelemiştim. Bu Komisyonda konuşulan birçok şeyin orada da konuşulduğunu çok gördüm ve o açıdan da şöyle bir ifade çok dikkatimi çekti: Komisyonun son şeyinde şöyle bitiyor: “Önerilerin ilgili paydaşlar tarafından hayata geçirilmesinin sağlanması önemle beklenmektedir.”

Şimdi, “önemle beklenmekte” derken bizim komisyon raporunu yazan biri olarak benim de bir endişem var; acaba biz de mi önemle bekleyeceğiz? Ben o açıdan bir hedefler, öneriler, tedbirler, sorumlu kurum ve ilgili kurumları oluşturmuştum önerilerde, bu zaten Komisyonun da en önemli hedeflerinden biri olacak zannediyorum. Herkesin kafasında şöyle bir şey var: Biz bu önerileri yaptık, evet, yaptık. Bunların kısa, orta ve uzun vadede nasıl gerçekleştirilebileceğine dair bir endişe oluşabilir. Bende de var böyle bir endişe ama şimdi bir komisyon olarak rapor yazıyoruz. Belki burada ayrıntılı bir şekilde yazdığımız ve yazacağımız, sizin değerli katkılarınızla yapacağımız hedefleri, önerileri ve tedbirleri, kuruluşları sıralayacağız. Bundan sonraki noktada neler olabilir noktası, hepimizin kafasındaki bir soru işareti, benim de soru işareti.

Burada özellikle aile bütün toplantılarda, şimdiye kadar girdiğim bütün toplantılarda dile getirildi ve burada da dile getirildi. O açıdan birçok arkadaşımız bu noktaların önemli bir kısmını söyledi yani benim tekrar etmeme zaten gerek yok fakat burada önemli üç hedef var şimdiye kadar gördüklerimde. Birincisi, içerik oluşturma yani çok önemli bir şey. Kendi değerlerimiz olur, bir şekilde teknolojiyi kendi olumlu yanlarını kullanarak yani tu kaka olmadığını göstermek açısından, onun olumlu bir işlevi olduğunu görmek açısından bir içerik oluşturmamız gerekiyor. Bu içeriği nasıl oluşturabiliriz, bu önemli bir konu. Özellikle çok dile getirildi yani alternatif, güvenli bir içeriğin oluşturulması.

İkincisi de bilinçlendirme noktası yani koruyucu, önleyici önlemlerin çok olduğu dile getirildi. Ben de önemsiyorum fakat eğitim noktasında yine kavram olarak dile getirdiğim zaman -herkesin de dile getirdiği bir nokta tabii- bunun nasıl olabileceği konusunda soru işaretleri var. Her bir kamu kurumunun farklı farklı noktalarda yaptığı çalışmaların bütünsel bir organizasyon ya da bir kurumsal çatıya işaret etmesi gerekiyor. Belki bu konuda hemen BTK demiyorum ama sonuçta bir şeyi akredite eden, bir şeyi ortak bir proje ya da programı oluşturan bir kurumsal yapıya bu uygulama karşısında hızla geçilmesi gerekiyor çünkü pratik ya da uygulama yasaların önünde gidiyor ve devam ediyor. Bu açıdan muhakkak yani bir Komisyonun önemli önerilerinden birinde bu kurumsal yapının nasıl olursa olsun, var olanın reforme edilmesi olabilir, reorganizasyon olabilir ama oluşturulmasının gerekli olduğu çok acil ve önümüzde masada. Bunu da inkâr edemeyiz açıkçası.

Üçüncüsü ve çok önemli bir öneri -ben de bunu dikkatle önemsedim- teknoloji dışı zamanın düzenlenmesi yani bu şu: Teknoloji, evet, güzel, olumlu işlevleri var ama onun dışında, onun araçlarını kullanarak içerik ürettik, evet bu konuda olumlu olduğunu, olumlu işlevi olduğunu da bilinçlendirme, eğitimlerimizi de verdik ama onun dışında da teknoloji dışında da bir hayatın olduğunu, yani ona karşı bir savaş anlamında değil ama teknolojinin hemen dışında da bizim bir gündelik hayatımız olduğu, onun dışında da bir serbest zamanımız olduğu, bu serbest zamanın dışında da çeşitli farklı düzenlemeler ya da etkinliklerle -bu, ailede olabilir, yeşil alanlarda olabilir, okulda olabilir, iş yerinde olabilir- yani bunun zamanında çok etkili ve verimli bir şekilde düzenlenmesi gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim Ahmet Rasim Bey.

Siz öyle bir eylem planı taslağı hazırladınız mı? Bunu da alacağız biz. Bu bizim çok işimize yarayacak çünkü onu Cengiz Bey de zaten önermişti. Arkadaşlarımızın da bu görüşleri topladıktan sonra yapmayı düşündükleri bir çalışma idi, dolayısıyla onu da değerlendireceğiz inşallah.

CUMHURBAŞKANLIĞI İLETİŞİM BAŞKANLIĞI İLETİŞİM UZMANI DR. SERDAR ÖKTEN – Sayın Bakanım, müsaadenizle bir bilgi vermek istiyorum eylem planıyla ilgili ama...

BAŞKAN – Evet, buyurun.

CUMHURBAŞKANLIĞI İLETİŞİM BAŞKANLIĞI İLETİŞİM UZMANI DR. SERDAR ÖKTEN – 3 Temmuz 2019 tarihinde Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu tarafından onaylanan hâlihazırda bir Davranışsal Bağımlılıklarla Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı mevcut.

Şimdi, bunun kapsamı içerisinde ana başlıklarından bir tanesi de “teknoloji ve internetin bilinçli, güvenli, etkin kullanımının sağlanması, aşırı ve zararlı kullanımın önlenmesi” başlığı. Bu eylem planı kapsamında kurumlara neler yapılacak ve burada zaten ortak akıl olarak öngörülen birçok husus orada eylem planına dökülmüş durumda. Yani şöyle bir sıkıntı var aslında temelde anladığım kadarıyla: Bu eylem planı hazırlanırken Sağlık Bakanlığı resen bir hazırlık içine girmiş, kurumlardan görüş almamış, ortak bir akıl ortaya konmamış, mevcutla bir eylem planımız var.

Diğer taraftan burada bir ortak akıl var Komisyon raporu doğrultusunda fakat eylem planımız mevcut değil. Dolayısıyla belki en uygun olanı buradaki ortak akılla eylem planının bir araya getirilmesi. Belki buradaki bu yapının -bu Komisyondaki herkesin alanında ne kadar uzman olduğu zaten aşikâr- bir danışma ya da “bilim kurulu” adı altında bu eylem planına dâhil edilmesi, mevcut önerilerin eylem planındaki maddeler bazında tekrar değerlendirilmesi, Yüksek Kuruldan çıkacak bir kararla da bu eylem planının revize edilmesi en uygunudur diye düşünüyorum.

Arz ederim.

GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI PROJE VE KOORDİNASYON GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHAMMET ECEVİT CARTİ – Sayın Bakanım, müsaadeniz olursa ben de birtakım...

BAŞKAN – Buyurun.

GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI BAĞIMLILIKLA MÜCADELE KOORDİNATÖRÜ MURAT PAYDAR – Çok özür dilerim Sayın Bakanım. Konuya ilişkin olduğu için sadece Sağlık Bakanlığı kendisinden bu eylem planını hazırlamadı. Gül Karaçetin Hocam da vardı o eylem planı hazırlanırken, Gençlik Spor da vardı, Aile de vardı, Emniyet de vardı, sadece bu dipnotu düşeyim istedim.

GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI PROJE VE KOORDİNASYON GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHAMMET ECEVİT CARTİ – Sayın Bakanım, konuşmalarda geçen birkaç husus vardı sizin vurguladığınız, işte mahalle araları, sokaklar dâhil olmak üzere Bakanlığın tip projeler üretmesi, bu tür spor tesisleri yapılabilecek hususlarda MEB’e önerilerde bulunulması. Gül Hanım’ın, Gül Hocamızın söylediği, bakanlığın yaptığı faaliyetlerden çocuğu tedavi gören ailelerin büyük oranda haberdar olmadığı gerçeği diyeyim ve Tuncay Hocamızın okulların kulüpleşmesi, sporun yaygınlaştırılması hususları vardı. Şimdi ben bunları hani bir cevap anlamında değil, sadece bilgilendirme adına, güzel şeyler de oluyor, o anlamda vurgulamak istiyorum. Müsaadeniz olursa çok kısa bir şekilde...

Bizim faaliyetlerin bütünü bütün sosyal medya hesaplarımızdan çok açık bir şekilde yapıyor. Şu an 313 tane gençlik merkezimiz var ve sadece bu yıl yetenek taramasında gençlik merkezlerimizde 1 milyon 250 bin çocuğa eğitim verdik. Onun ötesinde Millî Eğitimle yeni yaptığımız, genişlettiğimiz protokol kapsamında çok verimli bir çalışma yürüyor. Bütün okulların spor tesislerini iki tarafın personelini kullanarak neredeyse yirmi dört saat aktive etmeye çalışıyoruz. Ben bunları tüm not aldım. Sizin bahsettiğiniz hususla ilgili de şu anda bütün illerden talepler toplanıyor. 10 Bin Pota Projemiz var. 180 metrekairelik alanlar için tanımlanan -bütün bedeli Bakanlık karşılayacak- talepler toplanıyor. Bazı illerde özel projeler onaylanmış vaziyette, ilerisine geçeceğiz inşallah. Daha farklı boyutlar için olabilir mi, onları ben amirlerime ileteceğim. Bu konularla ilgili olarak şöyle bir... Tabii bu bizim duyurmaya çalıştığımız, çabaladığımız şeyler ama gördüğümüz şu ki bunları çok iyi bir şekilde duyuramamışız. Daha doğrusu ne yapsak etsek, kitlemize ulaşmaya çalışsak, hepsi açık, hepsi internet üzerinden, e-devlet üzerinden topladığımız şeyler. Mesela kamplarımızdan bir yılda 160 bin genç faydalıyor, deniz kamplarımız, doğa kamplarımız, hepsini internette alıyoruz. Demek ki iletişim konusunda böyle bir durum var.

Şunu önereceğim: Burada özellikle bağımlılıkla mücadele, teknoloji bağımlılığıyla mücadele kapsamında yapılan faaliyetler ki bizim yaptıklarımızın bir kısmı buna münhasır faaliyetler, diğer bütün faaliyetlerimizin dışsal olarak buna katkı verdiğini söyleyebiliriz önleyici, koruyucu bağlamında. Acaba bu konuda da İletişim Başkanlığımız bize bağımlılıkla mücadele konulu faaliyetlerin iletişim stratejisini oluşturma konusunda ilave bir destek sağlayabilir mi, görevleri arasında var mı, bilmediğim için soru olarak soruyorum. Bizim gibi diğer bütün kamu kurumlarının da böyle bir ihtiyacı olduğunu düşünüyorum yani bu anlamda da bir şey ihtiyacımız var.

CUMHURBAŞKANLIĞI İLETİŞİM BAŞKANLIĞI İLETİŞİM UZMANI DR. SERDAR ÖKTEN – Bahsettiğim eylem planı kapsamında iletişimle ilgili birtakım faaliyetler öngörülmüş fakat dediğim gibi bizim kurum davet edilmediği için, ön hazırlık çalışmaları, ben bütün kurumlar davet edilmedi zannediyordum, o süreçte bizim adımız zikredilmiyor. Dolayısıyla yapılacak bir revize içerisinde bizim kurum da zikredilirse mutlaka ki hani bizim de rolümüz olacaktır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Şimdi, burada pratik bir şey, Yaşar Bey burada, RTÜK. Siz kısaca bize özellikle bu bazı televizyonların uygunsuz yayınlarına karşılık kamu spotu yayınlama zorunluluğu vardı. Bu hâlâ yürürlükte mi?

RTÜK İZLEME VE DEĞERLENDİRME DAİRESİ BAŞKAN VEKİLİ YAŞAR UĞURLU – Şöyle Sayın Bakanım: Kamu spotu değil de “ikame yayın” dediğimiz; kamu spotu kurullar tarafından hazırlanıp gönderilmekte. Bir de zorunlu yayın hakkı olan kurumlar var. Bunlar 7 tane. Bunun dışında diyelim ki bizim çalışmamız sonucunda yayınına ara verilen, daha doğrusu programı durdurulan yayınlar için ikame program havuzumuz var, o havuz içerisinde...

BAŞKAN – Peki o havuza biz nasıl girebiliriz? Yani “biz” derken, şimdi, mesela, Yeşilay, Aile Bakanlığı, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, diğer kurumlar, BTK... Konuştuklarımızdan önemli olanlarını... Mesela BTK şimdi 141’i duyurmak istiyor. Tamam, kendi imkânlarıyla nispeten yapabilir ama o havuza girse BTK -belki o havuzda da vardır- oraya verse, yani biz ne yapacağımızı bilirsek, RTÜK’ten nasıl yararlanacağını bilirse arkadaşlar, sizin havuza katkıda bulunurlar.

RTÜK İZLEME VE DEĞERLENDİRME DAİRE BAŞKAN VEKİLİ YAŞAR UĞURLU – Şöyle: Aslında biz kurumlara defalarca yazı yazdık: Böyle bir uygulamamız var, dolayısıyla sizin de elinizde var olan içerikleri gönderirseniz bir değerlendirme yapılır, işte telif hakları sorunu yoksa.

BAŞKAN – Kim değerlendiriyor onları?

RTÜK İZLEME VE DEĞERLENDİRME DAİRE BAŞKAN VEKİLİ YAŞAR UĞURLU – Orada bizim uzmanlarımız.

BAŞKAN – Siz o uzmanların başında mısınız?

RTÜK İZLEME VE DEĞERLENDİRME DAİRE BAŞKAN VEKİLİ YAŞAR UĞURLU – Evet.

BAŞKAN – Yani siz o uzmanlara şunu diyebilir misiniz? “Bakın, bundan sonra bu teknoloji bağımlılığıyla mücadele konusunda gelecek olan duyuruları, tanıtımları bu tür zorunlu yayınlarda en başta kullanacağımız bir süre.” diyebilir misiniz?

RTÜK İZLEME VE DEĞERLENDİRME DAİRE BAŞKAN VEKİLİ YAŞAR UĞURLU – Çok memnuniyetle. Zaten kurum da bu konuda duyarlılık içinde, dolayısıyla orada sıkıntı olmaz.

BAŞKAN – Demek ki elimizde ne varsa bu konuda, tabii, RTÜK her hâlükârda onları bir şekilde bir süzgeçten geçirir yine de...

RTÜK İZLEME VE DEĞERLENDİRME DAİRE BAŞKAN VEKİLİ YAŞAR UĞURLU – Tabii, geçiriyoruz.

BAŞKAN – Ama elimizde her ne var ise teknoloji bağımlılığıyla mücadele konusunda ailelere, özellikle annelere yol gösterecek, işte 141 var, bakın, çocuğunuzun hangi oyunu oynamasını uygun görüp görmediğini sorabileceğimiz bir şey olarak bunun, tabii, ifadesini artık BTK kendisi profesyonel bir tanıtımla yapar, onu belirtebilir. Gençlik ve Spor Bakanlığı diyebilir ki: Benim şöyle şöyle kamplarım var, şöyle spor salonlarım var. Çocuğunuz internet başından kalksın gelsin, burada oynasın filan. Bu tür burada konuştuğumuz ve keşke olsa dediğimiz pek çok faaliyetin zaten var olduğunu kamuoyuna bu imkânı da kullanarak, RTÜK’ün bu kanalını da kullanarak hizmete koyalım inşallah.

RTÜK İZLEME VE DEĞERLENDİRME DAİRE BAŞKAN VEKİLİ YAŞAR UĞURLU – Sayın Bakanım, illa zorunlu ikame programı olması gerekmiyor.

BAŞKAN – Ha o da var.

RTÜK İZLEME VE DEĞERLENDİRME DAİRE BAŞKAN VEKİLİ YAŞAR UĞURLU – Kısa şeyler hazırlarlar. 45 saniyeyi geçmiyorsa kamu spotu olarak çok rahatlıkla bunu yayınlatmamız mümkündür.

BAŞKAN – Bakırköy’deki hastanemizde Gül Hanım, orada yapılan faaliyetler, bu konuda sıkıntısı olan ailelerin nereye müracaat edeceği, YEDAM vesaire yani burada konuştuğumuz her türlü imkânı kamuoyuna olabildiğince sık tekrarlarla duyurmaya çalışalım. Sizin yaptığınız okul faaliyetleri, onlar da duyurulabilir başka okullara, kurumlara örnek olması bakımından. Demek ki muhatabımız belli şimdi, RTÜK’ten bu konuda destek alacağız.

RTÜK İZLEME VE DEĞERLENDİRME DAİRESİ BAŞKANI VEKİLİ YAŞAR UĞURLU – Memnuniyetle.

PROF. DR. CENGİZ ŞAHİN – Sayın Başkanım, bir cümle edebilir miyim.

BAŞKAN – Buyurun.

PROF. DR. CENGİZ ŞAHİN – Engelli bireylerle ilgili herhangi bir önerimiz yok, belki bu yeni gelecek önerilerde...

BAŞKAN – Bu, konuşuldu “Engelliler niye yok?” dendi sabahleyin.

PROF. DR. CENGİZ ŞAHİN – Bugün konuşuldu mu? Hiç konuşulmadı Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Allah Allah, biz dışarıda mı konuştuk acaba onu?

PROF. DR. CENGİZ ŞAHİN – Şimdi, önerilerde de ben görmedim. Arkadaşlarımız çok farklı disiplinlerden, akademisyen, STK’lerden olduğu için belki onunla ilgili de birkaç öneri olabilir, onun için bunu belirtmek istedim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim.

Şimdi, kapatmadan önce Komisyon üyesi arkadaşlarımıza da söz vereceğim. Böylece, çalıştayımızı tamamlamış olacağız.

Yaptığınız bütün öneriler, eleştiriler arkadaşlarımız tarafından not edildi. Biz bunları da nihai yazımda değerlendireceğiz. Zaten biz değerlendirmezsek Cengiz Bey gerekeni yapacak. Dolayısıyla, inşallah hep birlikte güzel bir iş çıkarmış olacağız. Raporumuzu, nihai şeklini aldığı zaman yine de kamuoyuna açıklanmadan önce sizlere göndeririz, mahrem olarak yani kamuoyuna duyurmadan önce ambargolu olarak size göndeririz. Ne olur ne olmaz, sizin yine de son dakikada, söylenmeyen, söylendiği hâlde dikkate alınmayan şeyler olursa onları bir kere daha uyarmak için bizi size bir kere daha göndeririz o raporun nihai taslağını. “Tamam.” dendikten sonra veya siz dönersiniz “Şu konuda şöyle bir eksik var.” dersiniz. Biz deriz ki: “O, eksik sayılmaz.” Yani o son aşamada çok demokratik davranmayabiliriz.

Şimdi, İstanbul Milletvekilimiz Ali Kenanoğlu Bey’e söz veriyorum.

Buyurun Ali Bey.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkanım, değerli katılımcılar; gerçekten emeklerinize sağlık, çok teşekkür ediyoruz.

Komisyon kurulduğundan bu tarafa, başından beri düzenli takip etmeye çalışıyorum ancak görevimiz icabı bütün toplantılarda bulunamadık ancak bu toplantıda hepinizin burada bulunuyor olması nedeniyle özellikle kaçırmamaya ve başından itibaren takip etmeye çalıştım; bulunmadığımız toplantıları da tutanaklardan veya raporlardan okuyoruz.

Sorun, hepimizin ortak sorunu, ülkemizin geleceği, çocuklarımızın geleceği meselesi. Bu anlamıyla son derece önemli bilgiler edindiğimizi ve önemli bir çalışma içerisinde olduğumuzu da ifade etmek isterim. Özellikle akademisyen arkadaşlarımızın çalışmaları bizlere ufuk açıcı nitelik taşıyor.

Kurumların yapmış olduğu sunumlara yönelik olarak, tabii bir muhalefet milletvekili olarak eleştirilerimiz saklıdır. Özellikle kurumlardan yapılan yayınlar, bu daha çok üzerinde durulan “değerlerimiz” tanımlamasının neye göre belirlendiği hususu yani Türkiye’nin çoğulcu yapısının bu konuda dikkate alınıp alınmadığı bizim açımızdan önemlidir. Özellikle TRT Çocuk çok izleniyor, ben de iyi biliyorum, etrafımdan da iyi biliyorum. İşte, oradaki değerler bütünü’nün acaba Türkiye’nin hem inançsal olarak hem de kimliksel olarak çoğulcu yapısına vurgu yapıp yapmadığı da bizim açımızdan bir değerlendirme konusu olacak hususlardır. Ancak bütün bu alanların bu kurumların faaliyetinin değerlendirildiği bir alan olmadığını biliyorum, o yüzden, hani siyasetüstü bir komisyon olduğuna inandığım için bu Komisyonun içerisinde yer almaktan da onur duyduğumu ifade etmek isterim.

Ortak çalışmalarımızda hepimize başarılar diliyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim.

Başkan Vekilimiz Konya Milletvekili Sayın Ahmet Sorgun.

Buyurun Ahmet Bey.

AHMET SORGUN (Konya) – Aslında asil, Başkan varken Vekilin konuşması ne kadar isabetli olur bilmiyorum.

BAŞKAN – Estağfurullah, millet varken konuşuyoruz.

AHMET SORGUN (Konya) – Ben öncelikle, gerçekten 14 toplantıdır çok zevkle, keyifle, çok demokratik, katılımcı bir yönetim sergilediği için Sayın Başkana ve sizlere de hepimize çok teşekkür ediyorum, milletvekili arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

14 toplantının hiçbirini kaçırmadım ancak sadece acil yoklamalarda gidip gelmek kaydıyla yerimden ayrıldım, onu ifade edeyim.

Gerçekten toplumsal bir değişimi yaşıyoruz, değişime direnirsek tasfiye olacağız, değişime ayak uydurursak yine tasfiye olacağız; bu değişimi yönetmemiz gerekiyor. Felsefesini yapamadığımız bir şeyin de ancak teknisyenliğini yapabiliriz. O bakımdan, hani deyim olarak bazen “Felsefe yapma.” diyorlar ya tam da işte felsefesini yapmamız gereken bir alan. Ben hocalarımın bu alandaki çalışmalarını dinlemekten gerçekten çok mutlu oldum ama şunu da ifade etmemiz gerekiyor: Bakın, neredeyse bütün örnekler yurt dışından yani kendi ülkemizde daha kâmil manada bir şey yok, araştırma yok. Kim yapacak bunu? Şöyle bir şey de çıktı: Başkasına iş tarif etme kolaycılığı var bizde “Ben ne yapabilirim?” sorumluluğundan biraz daha fazla, değil mi? Ya, işte “Bakanlık şunu yapsın.” “TRT bunu yapsın.” veya “Hocalar bunu yapsın.” Bunu önce kendime söylüyorum tabii. O bakımdan, bu noktada da biraz daha “Ben ne yapabilirim?” “Biz ne yapabiliriz?” O konu üzerine yoğunlaşmamız gerektiğini düşünüyorum.

Bizim bir meşruiyet problemimiz yok, şimdi ısrarla... Bu Amerikan Pediatri Akademisi; elbette bilgi, bilim, ilim neredeyse bizim onu almamız gerekiyor, bundan hiçbir problemimiz yok ama yaptığımız çalışmaların doğrulamasını, meşruiyetini bir başka yerden almamız da gerekmiyor. Elbette dünyanın her tarafından hepsini almamız gerekiyor ama onları bir meşruiyet kaynağı gibi değil, bilimsel çalışmalardan biri olarak almamız gerekiyor. Bu konuya ben şahsen biraz dikkat çekmek istiyorum.

Bir problemin tarafı çoksa mutlaka çözümün de tarafı çok olacak, bunu biliyorum. Önemsediğimiz kadar bunu çözebileceğimizi düşünüyorum. Ne kadar önemsiyorsak... Sayın Başkanım hatırlattığında “Üniversiteler ne güne duruyor?” bir arkadaşımız “Kaynak yok.” dedi. Önemsediğimiz her şeye zamanı da buluruz, kaynağı da buluruz; yeter ki önemseyelim. Aynı üniversiteyi alsak ele, başka nice kaynaklar bulduğuna veya kaynakların harcandığına şahit olacağız. Ne kadar önemsersek o kadar çözeceğimize ben inanıyorum.

TRT Çocuk ve TRT’nin yaptıkları hakikaten dikkat çekici ama benim 6 çocuğum, 6 torunum var yani anneleri, babaları da TRT Çocuk’u izlemelerini istiyor ama onlar şimdi adını vermeyeceğim başka çocuk kanallarına geçmek istiyorlar. Ben takdir ediyorum ama “Acaba?” diyorum yani. Bakın, kendi torunlarımdan söylüyorum bunu, hemen ısrarla bilmem başka kanallara da geçiyorlar. O bakımdan, kendi yaptıklarımıza da eleştirel gözle bakabilmemiz gerektiğini düşünüyorum.

Bir de raporda –çok önemli bir şey değil ama ben mi fark edemedim- “3.1” “3.2” “3.8”e kadar gidiyor maddelendirme. Bunun “1”i nerede, “2”si nerede; ben mi görmüyorum; bu, yazım tekniği mi, nedir bu, ben tam bilemedim. Niye 3’ten başlıyor? Yani benim bilmediğim bir hikmeti varsa onu da...

BAŞKAN – Asıl ana bölüm olmadı ya, bu 3’üncü bölüm, ondan.

ALİ KENANOĞLU (İstanbul) – Bu “Sonuç ve Öneriler” bölümü.

BAŞKAN – Ana gövde var ya arkadaşlara dağıttığımız.

AHMET SORGUN (Konya) – Doğru ama “Sonuç ve Öneriler”i dağıtmışsak burada kendi içinde... Çünkü orada “3” havada kalıyor, onu da çok önemsiz bir şey olarak ifade etmek istedim.

Ben çok çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Ben de çok teşekkür ediyorum herkese, sizlere çok teşekkür ediyorum, Komisyon üyesi milletvekili arkadaşlarımıza çok teşekkür ediyorum, Komisyon uzmanlarımıza ve çalışanlarımıza, tutanakları düzenleyen arkadaşlarımıza ve bize çaylar, meyveler getiren arkadaşlarımıza çok teşekkür ediyorum.

Gerçekten güzel bir Komisyon çalışması yaptık. Bütün partilerden üyelerimiz var fakat biz konuşurken, muhtemelen sizler de dinlerken hangi üye hangi partiden anlaşılmayacak kadar ortak bir söylem, ilgi ve hassasiyet içinde konuştuk yani bunun ne kadar ortak partilerüstü... Ben bu sözü pek sevmiyorum yani “partilerüstü” “siyasetüstü” her şey siyaset ama kastedilenin o olmadığını bildiğiniz için söylüyorum. Burada partisel aidyetlerin üzerine çıkan bir hassasiyetle çalıştık hepimiz. O yüzden ben bütün milletvekili arkadaşlarıma çok teşekkür ediyorum.

Bu Komisyonun bir diğer başarısı da arkadaşlar, şimdi söyleyince şaşıracaksınız, bu Komisyon baştan aldığımız bir karar gereği “Bu konu Çin’de nasılmış, gidelim bir de Çin’e bakalım.” “Bu konuyu Amerika’da, Kanada’da nasıl çalışıyorlarmış, gidelim Kanada’yı inceleyelim.” sendromlarına kapılmayan bir komisyon oldu. Yerli ve millî bir çalışma yaptık. Arkadaşların belki gönül koyuyorlar... Koymuyorlar, hep birlikte aldık bu kararı. Böyle “inceleme gezisi” ayağına ortalıkta dolaşmadık.

Sizlere de çok teşekkür ediyoruz, gerçekten çok güzel katkılar oldu. Dediğim gibi; bu, burada bitmez, biz belki oluşturacağımız iletişim grubu üzerinden zaman içerisinde bu alanda bir sivil baskı grubu gibi de çalışabiliriz yani siyaset ayağı olan, akademi ayağı olan, bürokrasi ayağı olan ve birbirini eleştiren, birbirine öneriler getiren bir komite gibi de bir kulüp gibi de çalışmalarımızı daha sonra sürdürürüz diye ümit ediyorum.

Hepinize tekrar çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

Kapanma Saati: 17.45